

TRAINING NEEDS ASSESSMENT AND STAKEHOLDER ENGAGEMENT PLAN

Τίτλος Παραδοτέου:	Εκτίμηση αναγκών κατάρτισης και σχέδιο δέσμευσης ενδιαφερομένων μερών TRAINING NEEDS ASSESSMENT AND STAKEHOLDER ENGAGEMENT PLAN
Ομάδα Μελέτης:	Πράσινο Ταμείο www.prasinotameio.gr Δημήτρης Χωματίδης, Εμπειρογνώμονας Κυκλικής Οικονομίας και Πληροφοριακών Συστημάτων Ζωή Γαϊτανάρου, Εμπειρογνώμονας Διαχείρισης Αποβλήτων Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας www.ypen.gov.gr Μαίρη Πλατή, Διαχειρίστρια Έργου Δημήτρης Ντινόπουλος, Ειδικός Επιστήμονας Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης www.ecorec.gr Αντιγόνη Δαλαμάγκα, Διαχειρίστρια έργου ΟΕΑ Στάθης Κωστακόπουλος, Περιβαλλοντικός Επιστήμονας Δίκτυο Αειφόρων Νήσων ΔΑΦΝΗ https://dafninetwork.gr/ Δέσποινα Μπακογιάννη, Χημικός Μηχανικός Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης https://www.eoan.gr/ Μαρία Τσάκωνα, Ειδικός Επιστήμονας Terra Nova https://terranova.gr/el/ Ανδρέας Σωτηρόπουλος, Περιβαλλοντικός Επιστήμονας
Δράση (A1)	Baseline assessments and inception studies at national scale & Stakeholder mapping Προσδιορισμός της υφιστάμενης κατάστασης, μελέτες εκκίνησης σε εθνικό επίπεδο και χαρτογράφηση των ενδιαφερόμενων μερών
Υποδράση (A1.2)	Stakeholder engagement and needs assessment Δέσμευση των ενδιαφερόμενων μερών και προσδιορισμός των αναγκών τους
Εταίροι:	Πράσινο Ταμείο, ΥΠΕΝ, Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης, Δίκτυο ΔΑΦΝΗ, ΕΟΑΝ, Terra Nova
Παραδοτέο:	A1.D4
Διαβάθμιση εγγράφου:	Ελεύθερης Πρόσβασης
Ημερομηνία:	26/01/2022
Είδος αρχείου:	Προπαρασκευαστικό παραδοτέο έργου
Έκδοση:	Τελική έκδοση 1.0
Πληροφορίες για παραπομπές:	<LIFE-IP CEI-Greece>_<2021>_<TRAINING NEEDS ASSESSMENT AND STAKEHOLDER ENGAGEMENT PLAN>_ <Baseline assessments and inception studies at national scale & Stakeholder mapping>_< LIFE18 IPE/GR/000013>
Υπεύθυνος επικοινωνίας εγγράφου:	Δημήτρης Χωματίδης, Πράσινο Ταμείο, dhomatidis@prasinotameio.gr
Email έργου:	circulargreece@prv.ypeka.gr
Ιστότοπος έργου:	https://circulargreece.gr/el/

Το έργο LIFE-IP CEI-Greece (LIFE18 IPE/GR/000013) συγχρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα LIFE της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το έργο LIFE-IP CEI-Greece (LIFE18 IPE/GR/000013) συγχρηματοδοτείται από το Πράσινο Ταμείο.

The project LIFE-IP CEI-Greece (LIFE18 IPE/GR/000013) is co-funded by the LIFE Programme of the European Union.

The project LIFE-IP CEI-Greece (LIFE18 IPE/GR/000013) is co-funded by the Green Fund.

Πίνακας περιεχομένων

Λίστα πινάκων	8
Λίστα γραφημάτων	9
Πληροφορίες Εγγράφου	10
Εκδόσεις	10
Ποιοτικός Έλεγχος Παραδοτέου	10
Περίληψη	11
Executive Summary	12
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	14
1.1. Σκοπός	15
1.2. Στόχοι	16
2. Περιγραφή επαγγελματικών κλάδων και φορέων	16
2.1. Αγροτικός κλάδος	16
2.2. Φορείς κεντρικής διοίκησης	23
2.2.1. Υπουργείο Οικονομικών - Γενική Γραμματεία Οικονομικής Πολιτικής	23
2.2.2. Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων - Διεύθυνση Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας	24
2.2.3. Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων	25
2.2.4. Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων – Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας	25
2.2.5. Υπουργείο Εσωτερικών – Γενική Γραμματεία Εσωτερικών & Οργάνωσης	26
2.2.6. Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής	26
2.2.7. Υπουργείο Υγείας	27
2.2.8. Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών – Διεύθυνση Διαγωνισμών Δημοσίων Συμβάσεων	28
2.2.9. Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας - Γενική Γραμματεία Φυσικού Περιβάλλοντος και Υδάτων	28
2.2.10. Υπουργείο Τουρισμού - Ειδική Υπηρεσία Προώθησης & Αδειοδότησης Τουριστικών Επιχειρήσεων	29
2.2.11. Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων – Γενική Γραμματεία Εμπορίου & Προστασίας Καταναλωτή και Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας	29

2.2.12. Υπουργείο Οικονομικών - Γενική Γραμματεία Φορολογικής Πολιτικής και Δημόσιας Περιουσίας	31
2.3. Τουρισμός	31
2.4. Φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης	36
2.4.1. ΟΤΑ Α' βαθμού (Δήμοι)	36
2.4.1.1. ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ	36
2.4.1.2. ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΛΙΠΑΝΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΛΑΙΩΝ (ΑΛΕ)	37
2.4.1.3. ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΜΕΝΑ ΕΛΑΣΤΙΚΑ ΟΧΗΜΑΤΩΝ (ΜΕΟ)	37
2.4.1.4. ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΣΤΗΛΩΝ & ΣΥΣΣΩΡΕΥΤΩΝ (ΑΗΣΣ)	38
2.4.1.5. ΟΧΗΜΑΤΑ ΤΕΛΟΥΣ ΚΥΚΛΟΥ ΖΩΗΣ (ΟΤΚΖ)	39
2.4.1.6. ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ (ΑΗΗΕ)	39
2.4.1.7. ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΕΚΣΚΑΦΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΕΩΝ (ΑΕΚΚ)	40
2.4.2. ΟΤΑ Β' βαθμού (Περιφέρειες)	40
2.4.3. Οι Αναπτυξιακές Εταιρίες	41
2.5. Λιμάνια/Μαρίνες	45
2.5.1. Φορείς διοίκησης και εκμετάλλευσης λιμένων	45
2.5.2. Μαρίνες	47
2.6. Μεταφορές	48
2.7. Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων	54
2.8. Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας	55
2.8.1. Ινστιτούτο Κυκλικής Οικονομίας και Κλιματικής Αλλαγής	56
2.8.2. Πανελλήνιος Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Προστασίας Περιβάλλοντος	56
2.8.3. Σύνδεσμος Ελληνικών Εταιρειών - Γραφείων Μελετών (ΣΕΓΜ)	56
2.8.4. Οργανισμός Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας	57
2.9. Βιομηχανικός κλάδος	57
2.10. Κλάδος ενέργειας	67
2.11. Κατασκευαστικός κλάδος	68
2.12. Μεταλλευτικός κλάδος	71
2.13. Φορείς ύδρευσης & αποχέτευσης	71
2.14. Εστίαση	72

2.15.	Εμπόριο	73
2.16.	Φορείς καταναλωτών	74
2.17.	Φορείς εκπαίδευσης	75
2.18.	Μη-κυβερνητικές οργανώσεις	77
2.19.	Επιμελητήρια	78
2.20.	Συστήματα Εναλλακτικής Διαχείρισης (ΣΕΔ)	80
2.21.	Ασφαλιστικοί φορείς	90
2.22.	Ιδρύματα πολιτικής σκέψης	93
2.23.	Κόμματα	94
3.	Αναγνώριση εκπαιδευτικών αναγκών	94
3.1.	Αγροτικός κλάδος	94
3.2.	Φορείς Κεντρικής Διοίκησης	96
3.3.	Φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης	96
3.4.	Τουρισμός	97
3.5.	Λιμάνια/Μαρίνες	99
3.6.	Μεταφορές	99
3.7.	Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων	102
3.8.	Επιστημονικοί, Τεχνολογικοί, Ερευνητικοί Φορείς	103
3.9.	Παραγωγικοί, επιχειρηματικοί και οικονομικοί φορείς	103
3.9.1.	Βιομηχανικός κλάδος	104
3.9.2.	Κλάδος ενέργειας	104
3.9.3.	Κατασκευαστικός κλάδος	104
3.9.4.	Μεταλλευτικός κλάδος	105
3.9.5.	Επιμελητήρια	105
3.10.	Φορείς Εστίασης	105
3.11.	Προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση	105
3.12.	Εμπορικοί φορείς	106
3.13.	Συστήματα Εναλλακτικής Διαχείρισης	107
3.14.	Ασφαλιστικοί φορείς	107
3.15.	Φορείς ύδρευσης & αποχέτευσης	109

3.16.	Φορείς καταναλωτών	111
3.17.	Φορείς Εκπαίδευσης	111
3.18.	Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις	112
3.19.	Ιδρύματα πολιτικής σκέψης	112
3.20.	Κόμματα	113
4.	Πλάνο κάλυψης εκπαιδευτικών αναγκών & Πλάνο εμπλοκής ομάδων στόχων	114
4.1.	Ομαδοποίηση συμμετεχόντων	116
4.2.	Επιλογή συμμετεχόντων	116
4.3.	Εκπαιδευτικές μέθοδοι	117
4.3.1.	Εισήγηση	117
4.3.2.	Εμπλουτισμένη εισήγηση	118
4.3.3.	Ερωτήσεις – Απαντήσεις	118
4.3.4.	Συζήτηση	120
4.3.5.	Καταιγισμός ιδεών	120
4.3.6.	Ασκήσεις	121
4.3.7.	Επίδειξη	121
4.3.8.	Ομάδες Εργασίας	121
4.3.9.	Μελέτη περίπτωσης	122
4.3.10.	Παιχνίδι ρόλων	123
4.3.11.	Προσομοίωση	123
4.3.12.	Λύση Προβλήματος	124
4.3.13.	Αυτοκατευθυνόμενη Μάθηση	124
4.3.14.	Συνέντευξη από Ειδικό	124
4.3.15.	Εκπαιδευτική Επίσκεψη	125
4.4.	Συμβουλευτική	125
4.4.1.	Speed networking and Speed mentoring	125
4.5.	Εμπλοκή ενδιαφερόμενων μερών	126
Παράρτημα Ι		128

Λίστα πινάκων

Πίνακας 1. Κατανομή βασικών κατηγοριών γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην Ελλάδα	17
Πίνακας 2. Κατανομή γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην Ελλάδα κατά Περιφέρεια	17
Πίνακας 3. Κατανομή βασικών κατηγοριών κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων στην Ελλάδα	18
Πίνακας 4. Κατανομή κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων στην Ελλάδα κατά Περιφέρεια	19
Πίνακας 5. Ποσότητα και συνεισφορά (%) της συνολικής αξίας για τα πιο εμπορικά είδη των ελληνικών θαλασσών για την περίοδο 1988-2017 (Πηγή Ρουμελιώτη Αν., 2020)	21
Πίνακας 6: Ξενοδοχειακές μονάδες ανά Περιφέρεια (Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος)	32
Πίνακας 7: Κατανομή απασχολούμενων ανά κλάδο και ανά περιφέρεια, 2020, (Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence)	35
Πίνακας 8 Αναπτυξιακές Εταιρίες σε κάθε Περιφέρεια.	42
Πίνακας 9: Φορείς διοίκησης και εκμετάλλευσης λιμένων Ελλάδος	45
Πίνακας 10: Αριθμός λιμανιών ανά περιφέρεια	46
Πίνακας 11: Συνολική Διακίνηση και Ποσοστό Συμμετοχής Ανά Περιφέρεια (2017) (Πηγή: Ρυθμιστική αρχή λιμένων)	46
Πίνακας 12 Αριθμητική κατανομή οχημάτων χερσαίων μεταφορών.	49
Πίνακας 13 Κατηγορίες εκφορτωθέντων - Unloaded & Κατηγορίες φορτωθέντων - Loaded (τόνοι). Ελληνικά φορτία.	50
Πίνακας 14 ΣΕΔ Απόβλητα Συσκευασίας (ΑΣ)	82
Πίνακας 15 ΣΕΔ Απόβλητα Λιπαντικών Ελαίων (ΑΛΕ)	82
Πίνακας 16 ΣΕΔ Μεταχειρισμένα Ελαστικά Οχημάτων (ΜΕΟ)	83
Πίνακας 17 ΣΕΔ Απόβλητα Ηλεκτρικών Στηλών & Συσσωρευτών (ΑΗΣΣ)	83
Πίνακας 18 ΣΕΔ Οχήματα στο Τέλος Κύκλου Ζωής τους (ΟΤΚΖ)	84
Πίνακας 19 ΣΕΔ Απόβλητα Ηλεκτρικού & Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού (ΑΗΗΕ)	85
Πίνακας 20 ΣΕΔ Απόβλητα Εκσκαφών, Κατασκευών & Κατεδαφίσεων	85
Πίνακας 21 Πλήθος ΣΕΔ ανά διαχειριζόμενο ρεύμα αποβλήτων	89
Πίνακας 22. Οι μεγαλύτεροι ασφαλιστικοί όμιλοι στην Ελλάδα σε παραγωγή ασφαλίστρων 2019	92
Πίνακας 23 Εξειδικευμένα και γενικά εκπαιδευτικά πακέτα που θα αναπτυχθούν για τις κατηγορίες των φορέων.	114
Πίνακας 24 Αριθμός προτιμήσεων ανά αντικείμενο κατάρτισης.	115
Πίνακας 25 Καθορισμός ειδικών και γενικών εκπαιδευτικών πακέτων κατάρτισης ανά θεματικό αντικείμενο και κατηγορία φορέων.	128
Πίνακας 26 Εκπαιδευτικό σενάριο - Υπόδειγμα	129

Λίστα γραφημάτων

Γράφημα. 1 Αριθμός επιχειρήσεων και επενδύσεις στον κλάδο των μεταφορών	51
Γράφημα. 2 Απόψεις επί των θεματικών ενημέρωσης/επιμόρφωσης των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης για την κυκλική οικονομία	97
Γράφημα. 3 Καταγραφή εκπαιδευτικών αναγκών στον τουριστικό κλάδο.	98
Γράφημα. 4 Προτεραιότητες στα αντικείμενα κατάρτισης στους λοιπούς φορείς, που συμπεριλαμβάνεται και ο τομέας των μεταφορών.	102
Γράφημα. 5 Απόψεις επί των θεματικών ενημέρωσης/επιμόρφωσης των φορέων διαχείρισης αποβλήτων για την κυκλική οικονομία	107
Γράφημα. 6 Απαντήσεις φορέων ύδρευσης & αποχέτευσης στην ερώτηση E1 «Σε ποιους από τους παρακάτω τομείς θεωρείτε ότι χρειάζεστε ή χρειάζονται τα μέλη του φορέα σας (εφόσον είστε συλλογικός φορέας) ενημέρωση/ επιμόρφωση για την κυκλική οικονομία»	110

Πληροφορίες Εγγράφου

Εκδόσεις

Αριθμός	Ημερομηνία	Φορέας	Παρατηρήσεις
0.1	Οκτώβριος 2021	Πράσινο Ταμείο	Πρώτο Προσχέδιο
0.2	Δεκέμβριος 2021	ΠΤ	Δεύτερο Προσχέδιο
1.0	Ιανουάριος 2022	ΠΤ	Τελική Έκδοση

Ποιοτικός Έλεγχος Παραδοτέου

Έλεγχος	Ημερομηνία	Κατάσταση	Παρατηρήσεις
ΠΤ	Οκτώβριος 2021	Ολοκληρώθηκε	Έλεγχος
ΕΤΑΙΡΟΙ	Δεκέμβριος 2021	Ολοκληρώθηκε	Έλεγχος
ΚΣΣ	Δεκέμβριος 2022	Ολοκληρώθηκε	Έγκριση

Περίληψη

Το παρόν παραδοτέο του έργου είναι η Ανάλυση των Εκπαιδευτικών Αναγκών και το Σχέδιο Εμπλοκής των Ενδιαφερόμενων Μερών. Αποτελεί μια προπαρασκευαστική δράση του έργου η οποία προετοιμάζει το έδαφος για τις δράσεις οικοδόμησης δυναμικού που θα πραγματοποιηθούν στα επόμενα έτη του έργου. Η συγγραφή του παραδοτέου ήταν αποτέλεσμα συνεργασίας που έγινε μεταξύ των ακόλουθων έξι εταίρων του έργου: ΥΠΕΝ, ΕΟΑΝ, Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης, Δίκτυο Αειφόρων Νήσων ΔΑΦΝΗ, Terra Nova και συντονίστηκε από το Πράσινο Ταμείο, ενώ υποστηρίχθηκε και από το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο. Ο σκοπός της ανάλυσης ήταν να καθορίσει και να προτεραιοποιήσει τις εκπαιδευτικές ανάγκες των κατηγοριών φορέων των ενδιαφερόμενων μερών, όπως αυτές επιλέχθηκαν προηγούμενα στη δράση Α1.2, ως μέρος της εθνικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε για αυτόν τον λόγο. Καθορίστηκαν οι εκπαιδευτικές ανάγκες για δεκαοκτώ (18) κατηγορίες φορέων και για είκοσι-μία (21) υποκατηγορίες, οι οποίες σχετίζονται εμμέσως ή αμέσως με την κυκλική μετάβαση. Η δομή αυτού του παραδοτέου είναι η ακόλουθη:

Μετά την εισαγωγή, στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται η περιγραφή του κάθε κλάδου. Η περιγραφή καλύπτει πληροφορίες όπως το είδος της οικονομικής δραστηριότητας, τη γεωγραφική κάλυψη των δράσεων του κλάδου, τον αριθμό μελών, τη σύνδεσή του με την κυκλική οικονομία και τις πιθανές συνέργειες που παρουσιάζει με άλλους κλάδους. Οι επαγγελματικοί κλάδοι που περιγράφονται είναι οι ακόλουθοι: αγροτικός, φορείς κεντρικής διοίκησης, τουρισμός, φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, λιμάνια/μαρίνες, μεταφορές, ΦοΔΣΑ, ιδρύματα τεχνολογίας και έρευνας, βιομηχανία, ενέργεια, κατασκευές, μεταλλευτικοί, ύδρευσης/αποχέτευσης, επιμελητήρια, ΣΕΔ, ασφαλιστικές, ιδρύματα πολιτικής σκέψης και κόμματα.

Το τρίτο κεφάλαιο αξιοποιεί τα δεδομένα που συλλέχθηκαν από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε και αναδεικνύει τις εκπαιδευτικές ανάγκες του κάθε κλάδου, όπως αυτές αποτυπώθηκαν από τους ίδιους, μέσα από τις επιλογές που είχαν στο ερωτηματολόγιο της ίδιας υπο-δράσης. Όπως προέκυψε από την ανάλυση, μεγαλύτερη προτίμηση εκφράστηκε από τους φορείς, σχεδόν στο σύνολό τους, για συμβουλευτική υποστήριξη, ένα αντικείμενο που δεν αποτελεί επί της ουσίας εκπαιδευτική θεματική, αλλά εκφράζει την αδυναμία των φορέων να κατανοήσουν τον ρόλο τους μέσα στο νέο σκηνικό που διαμορφώνει η αναγκαιότητα της κυκλικής μετάβασης. Επίσης, ψηλά στην προτίμηση των φορέων για εκπαίδευση ήταν τα αντικείμενα: δυνατότητες ανάπτυξης συνεργασιών, θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο, δυνατότητες ανακύκλωσης/ανάκτησης αποβλήτων, δράσεις πρόληψης και επιχειρηματικά μοντέλα για την κυκλική οικονομία.

Το τέταρτο κεφάλαιο, μετά την αναγνώριση των εκπαιδευτικών κενών, περιγράφει την προσέγγιση με την οποία θα επιχειρήσει το έργο να καλύψει αυτά τα κενά. Η εκπαιδευτική προσέγγιση στηρίζεται σε αναγνωρισμένες μεθόδους εκπαίδευσης ενηλίκων, οι οποίες αποδεδειγμένα βελτιώνουν την εκπαιδευτική διαδικασία και ξεπερνούν κατά πολύ μια απλή εισηγητική προσέγγιση, που συνήθως δεν είναι επαρκής για να καλύψει τα μεγάλα εκπαιδευτικά κενά. Στο κεφάλαιο περιγράφονται συνοπτικά δεκαπέντε (15) εκπαιδευτικές μέθοδοι, ενώ θα αξιοποιηθεί και η διαδικασία των σύντομων διμερών συναντήσεων με στόχο την κάλυψη μέρους της συμβουλευτικής υποστήριξης που εκφράστηκε ως ανάγκη. Οι μέθοδοι αυτές θα αξιοποιηθούν από τους εταίρους του έργου που θα προετοιμάσουν τα σεμινάρια οικοδόμησης δυναμικού. Επιπροσθέτως, το σχέδιο εμπλοκής των ενδιαφερόμενων μερών περιγράφεται σε αυτό το κεφάλαιο. Όπως περιγράφεται στην πρόταση θα πραγματοποιηθούν περιφερειακά εργαστήρια. Το κεφάλαιο αυτό περιγράφει πώς θα δομηθούν, ποιες τεχνικές εκπαίδευσης ενηλίκων θα αξιοποιηθούν και πώς προτίθεται αυτή η διαδικασία να εμπλέξει ενεργά τους συμμετέχοντες, μέσα από μια σειρά επικοινωνιακών δράσεων. Η εμπλοκή, στο πλαίσιο του παραδοτέου εννοείται τόσο με όρους εκπαιδευτικούς, όσο και με όρους συμμετοχής και εν καιρώ, ως αξιοποίηση των αποκτηθέντων γνώσεων και στάσεων στην περαιτέρω οικοδόμηση δυναμικού των συμμετεχόντων. Η παρούσα ανάλυση εκτιμάται ότι θα αξιοποιηθεί για την προετοιμασία της Στρατηγικής για την Οικοδόμηση Δυναμικού και στη συνέχεια για την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού για την πρώτη και δεύτερη σειρά εργαστηρίων που θα υλοποιηθούν σε μεταγενέστερο στάδιο του έργου.

Executive Summary

This project deliverable is the Training Needs Assessment and Stakeholder Engagement Plan. It is a preparatory action that lays the ground for the capacity building activities that will take place in the following years of the project implementation. The drafting of this deliverable was a collaborative work undertaken by six project partners, namely the Green Fund, which was the actions leader, the Ministry of Environment and Energy, the Hellenic Recycling Association, Ecological Recycling Society, Sustainable Islands' Network DAFNI and Terra Nova, and was also supported by the Harokopio University. The purpose of the assessment was to define and prioritise the training needs of stakeholder groups that were previously selected in Action A1.2, as part of the nationwide survey conducted mainly for this purpose. The training needs were identified for eighteen (18) sectors and twenty-one (21) sub-sectors, that are directly or indirectly involved in the circular transition. The structure of this deliverable is described here.

After the introductory chapter, the second chapter describes each sector. The description covers areas such as economic activity, geographic area of operation, number of members, connection with circular economy and synergies with other sectors. The professional sectors described are the following: agriculture, central administration bodies, tourism, local government bodies, ports/marinas, transport, waste management authorities, technology and research institutions, industry, energy, construction, mining, water/sewerage, chambers, EPRs, insurance, political think tanks and parties.

The third chapter utilizes the data collected from the research conducted and highlights the training needs of each sector, as these were reflected by them, through the options they had in the questionnaire of the same sub-action. As it emerged from the analysis, a greater preference was expressed by the institutions, almost in their entirety, for advisory support, an option that is not essentially a training subject, but expresses the inability of the institutions to understand their role in the new setting shaped by the necessity of the circular transition. Also, high on the preference of the institutions for education were the following subjects: possibilities for the development of partnerships, the institutional and legislative framework of the CE, possibilities of recycling / recovery of waste, prevention actions and business models for the circular economy.

The fourth chapter, after the training gap identification, describes the approach that will be used to fill the gaps. The educational approach is based on recognized and well-established methods of adult training, which have been proven to improve the educational process and go far beyond the simple introductory approach of a speech, which is usually not sufficient to fill the large educational gaps. The chapter briefly describes fifteen (15) educational methods, while the process of short bilateral meetings will be used in order to cover part of the necessity for advisory support expressed as a need by the participants. The methods will be utilised by the project partners who will prepare the capacity-building seminars. Additionally, the engagement plan is included in this chapter. As described in the proposal, regional workshops will be organised. This chapter describes how these workshops will be structured, what sort of adult education techniques will be used and how this process is expected to engage the target audiences, accompanied by a series of communication activities. Engagement in this context is perceived both as in terms of education, as well as in terms of participation and in time, as active utilization of the gained knowledge from the participants. This assessment is expected to be utilised for the drafting of the Strategy for Capacity Building Workshops and for the Supporting educational material of the 1st and 2nd set of Regional Capacity building workshops in the following stages of the project.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παραδοτέο αυτό αποτελείται από δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος γίνεται η ανάλυση των εκπαιδευτικών αναγκών των ενδιαφερόμενων ομάδων για την κυκλική οικονομία και στο δεύτερο παρατίθεται το πλάνο με το οποίο θα γίνει η προσέγγιση αυτών των ομάδων, ώστε να καλυφθούν οι εκπαιδευτικές τους ανάγκες.

Η ανάλυση των εκπαιδευτικών αναγκών γίνεται ανά ομάδα ενδιαφερόμενων. Κάθε εταίρος του έργου, σύμφωνα με την εμπειρία και την τεχνογνωσία του επέλεξε κατηγορίες φορέων για τις οποίες πραγματοποίησε την ανάλυση.

Οι κατηγορίες φορέων για τις οποίες έγινε η ανάλυση είναι οι ακόλουθες:

- Φορείς κεντρικής διοίκησης
- Φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης
- Φορείς διαχείρισης αποβλήτων
- Συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης
- Αγροτικός κλάδος
- Βιομηχανικός κλάδος (συμπ. Κλάδος ανακύκλωσης)+ΣΕΒ+ΟΚΕ+ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ
- Κλάδος ενέργειας
- Κατασκευαστικός κλάδος
- Μεταλλευτικός κλάδος
- Τουριστικός κλάδος
- Κλάδος εστίασης
- Προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση
- Επιμελητήρια
- Φορείς μεταφορών
- Φορείς λιμένων/μαρινών
- Φορείς ύδρευσης & αποχέτευσης
- Εμπορικοί φορείς
- Φορείς καταναλωτών
- Ασφαλιστικοί/χρηματοπιστωτικοί φορείς
- Επιστημονικοί/ερευνητικοί φορείς
- Ιδρύματα πολιτικής σκέψης
- Φορείς εκπαίδευσης
- ΜΚΟ
- Κόμματα

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρατίθενται πληροφορίες για κάθε μία από τις παραπάνω ομάδες που αφορούν στο πλήθος και τα χαρακτηριστικά τους.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται η ανάλυση των εκπαιδευτικών αναγκών για κάθε ομάδα. Η ανάλυση αυτή πραγματοποιήθηκε αξιοποιώντας τα δεδομένα που συλλέχθηκαν από προγενέστερο στάδιο της υποδράσης Α1.2, μέσα από τα παραδοτέα ΕΚΘΕΣΗ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (Α1.D2) και ΕΚΘΕΣΗ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ (Α1.D3). Στην ανάλυση λήφθηκε υπόψη η εμπειρία των φορέων από τη συνεργασία τους με τις εν λόγω ομάδες.

Στο τέταρτο κεφάλαιο περιγράφονται οι εκπαιδευτικές προσεγγίσεις και οι παράμετροι που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη ώστε να διεξαχθεί μια επιτυχημένη διαδικασία εκπαίδευσης κατά τη διάρκεια της δράσης οικοδόμησης δυναμικού.

Τέλος, στη δεύτερη ενότητα του παρόντος, που είναι το πέμπτο κεφάλαιο, περιγράφονται οι πρακτικές που θα εφαρμοστούν για να εμπλέξουν όσο περισσότερους φορείς από τις παραπάνω κατηγορίες στην εκπαιδευτική διαδικασία που θα διεξαχθεί στο πλαίσιο της δράσης C7 Δράσεις Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού.

1.1. Σκοπός

Ο σκοπός της ανάλυσης των εκπαιδευτικών αναγκών των φορέων είναι να αποτελέσει τη βάση πάνω στην οποία θα οργανωθεί η δράση οικοδόμησης δυναμικού. Η μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία από φορείς με ετερόκλητο αντικείμενο δραστηριότητας, απαιτεί διάχυση κατάλληλα επεξεργασμένων πληροφοριών, ώστε να δοθεί το έναυσμα για αλλαγή πρακτικών προς το καλύτερο. Οι πληροφορίες που είναι διαθέσιμες για την μετάβαση και την εφαρμογή της κυκλικής οικονομίας είναι πάρα πολλές και από πολλές πηγές, δεδομένης της στρατηγικής πλέον στροφής της ΕΕ προς την υλοποίησή της. Ο ρόλος της δράσης οικοδόμησης δυναμικού του έργου, είναι να προσφέρει για κάθε κατηγορία φορέα, εκείνες τις πληροφορίες που του είναι απαραίτητες, μέσα από μια διαδικασία εκπαίδευσης. Έτσι, θα εξοικονομηθεί ο χρόνος που χρειάζεται για τη φυσική διάχυση της πληροφορίας, που πραγματοποιείται με μια καθυστέρηση και οι φορείς θα μπορέσουν να επιταχύνουν προς τη σωστή κατεύθυνση.

Ο σκοπός του πλάνου προσέγγισης των ενδιαφερόμενων μερών είναι να συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία όσο το δυνατόν περισσότεροι φορείς από κάθε κατηγορία, εξασφαλίζοντας τον μεγαλύτερο δυνατό αντίκτυπο της δράσης C7.

1.2. Στόχοι

Οι στόχοι που επιτυγχάνονται μέσα από αυτό το παραδοτέο και θα βοηθήσουν στην επίτευξη του σκοπού, είναι οι ακόλουθοι:

- Γίνεται η επιλογή των κατηγοριών των φορέων, των οποίων θα διερευνηθούν οι εκπαιδευτικές ανάγκες
- Αξιοποιούνται τα παραδοτέα Α1.D2 και Α1.D3 για την αποτύπωση των αναγκών κατάρτισης από τους ίδιους τους φορείς
- Αξιοποιείται η τεχνογνωσία και η εμπειρία των εταίρων του έργου που συμμετέχουν στη συγγραφή του παρόντος, για την περαιτέρω διερεύνηση των εκπαιδευτικών αναγκών των φορέων
- Καταγράφονται τα εκπαιδευτικά κενά ανά κατηγορία φορέα και εμπλουτίζονται κατά περίπτωση με κενά που γνωρίζουν οι εταίροι του έργου
- Καταγράφονται οι εκπαιδευτικές προσεγγίσεις που θεωρούνται καλύτερες για κάθε ομάδα στόχο, ανάλογα με το εκπαιδευτικό αντικείμενο
- Περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο θα γίνει προσέγγιση φορέων κάθε κατηγορίας ώστε να εξασφαλιστεί η επιτυχία της δράσης C7
- Δημιουργείται το εργαλείο με το οποίο θα σχεδιαστεί η Στρατηγική για την Υλοποίηση των Εκπαιδευτικών Σεμιναρίων (C7.D1) και το σχετικό εκπαιδευτικό υλικό που θα αναπτυχθεί και στη συνέχεια θα χρησιμοποιηθεί.

2. Περιγραφή επαγγελματικών κλάδων και φορέων

2.1. Αγροτικός κλάδος

Για το σκοπό της παρούσας έκθεσης, η ομάδα ενδιαφερομένων «Αγροτικός κλάδος» περιλαμβάνει όλες τις επιχειρήσεις του πρωτογενούς τομέα οι οποίες μπορούν να εφαρμόσουν τις αρχές της Κυκλικής Οικονομίας. Συγκεκριμένα, στόχος του έργου LIFE-IP CEI-Greece είναι να συμμετέχουν στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες αγρότες, κτηνοτρόφοι, αλιείς αλλά και απασχολούμενοι σε υδατοκαλλιέργειες.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (2016)¹, οι βασικές κατηγορίες γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην Ελλάδα και ανά περιφέρεια είναι οι εξής:

¹ Πίνακας 7. Εκμεταλλεύσεις και εκτάσεις, κατά βασικές κατηγορίες χρήσης του εδάφους, περιφέρεια και περιφερειακή ενότητα, της Έρευνας Διάρθρωσης Γεωργικών και Κτηνοτροφικών Εκμεταλλεύσεων, ΕΛΣΤΑΤ 2016

Πίνακας 1. Κατανομή βασικών κατηγοριών γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην Ελλάδα

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ		ΕΚΤΑΣΗ	
	Αριθμός	%	Στρέμματ α	%
Ετήσιες καλλιέργειες	266.209	38,9 %	16.353.281	51,9 %
Δενδρώδεις καλλιέργειες	497.745	72,7 %	8.497.485	27,0 %
Αμπέλια	97.792	14,3 %	735.738	2,3 %
Λιβάδια και βοσκότοποι	48.072	7,0%	4.580.015	14,5 %
Αγροναπαύσεις	82.821	12,1 %	1.269.261	4,0 %
Οικογενειακοί λαχανόκηποι	147.704	21,6 %	70.292	0,2 %
Φυτώρια καρποφόρων δένδρων	1.954	0,3 %	19.749	0,1 %
ΣΥΝΟΛΟ	684.902	100 %	31.525.821	100 %

Πίνακας 2. Κατανομή γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην Ελλάδα κατά Περιφέρεια

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ		ΕΚΤΑΣΗ	
	Αριθμός	%	Στρέμματ α	%
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	51.628	7,5	3.633.845	11,5
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	96.482	14,1	6.288.955	19,9
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	23.089	3,4	2.146.859	6,8
Περιφέρεια Ηπείρου	29.462	4,3	725.678	2,3
Περιφέρεια Θεσσαλίας	60.323	8,8	3.755.523	11,9
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	65.859	9,6	2.734.279	8,7
Περιφέρεια Ιόνιων Νήσων	27.707	4,0	650.010	2,1
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	80.502	11,8	2.480.243	7,9
Περιφέρεια Πελοποννήσου	88.410	12,9	2.826.256	9,0
Περιφέρεια Αττικής	26.147	3,8	479.502	1,5
Περιφέρεια Βόρειου Αιγαίου	27.971	4,1	1.362.874	4,3
Περιφέρεια Νότιου Αιγαίου	20.283	3,0	800.842	2,5
Περιφέρεια Κρήτης	87.040	12,7	3.640.955	11,5

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ		ΕΚΤΑΣΗ	
	Αριθμός	%	Στρέμματ α	%
ΣΥΝΟΛΟ	684.903	100 %	31.525.821	100 %

Η κατηγορία των δενδρώδων καλλιεργειών έχει το μεγαλύτερο αριθμό γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην επικράτεια (72,7 %) ενώ από την άλλη, οι ετήσιες καλλιέργειες καταλαμβάνουν τις μεγαλύτερες εκτάσεις συνολικά (51,9 %). Συνολικά, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας είναι αυτή στην οποία εντοπίζονται οι περισσότερες σε αριθμό γεωργικές εκμεταλλεύσεις (14,1 %) αλλά και οι μεγαλύτερες γεωργικές εκτάσεις (19,9 %). Άλλες Περιφέρειες που επίσης ξεχωρίζουν για το γεωργικό χαρακτήρα τους είναι η Περιφέρεια Κρήτης, η Περιφέρεια Θεσσαλίας και η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης όσον αφορά τις καλλιεργούμενες εκτάσεις, ενώ μεγάλο αριθμό εκμεταλλεύσεων συγκεντρώνουν και οι Περιφέρειες Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδας.

Αναφορικά με τις βασικές κατηγορίες κτηνοτροφικών μονάδων στην Ελλάδα και ανά περιφέρεια, τα δεδομένα που διαθέτει η ΕΛΣΤΑΤ (2016)² είναι τα εξής:

Πίνακας 3. Κατανομή βασικών κατηγοριών κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων στην Ελλάδα

ΕΙΔΟΣ	ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΖΩΩΝ	
	Αριθμός	%	Αριθμός	%
ΒΟΥΒΑΛΙΑ	49	0,01 %	4.375	0,01 %
ΧΟΙΡΟΙ	17.829	4,67 %	769.128	1,74 %
ΠΡΟΒΑΤΟΕΙΔΗ	86.029	22,56 %	8.227.632	18,62 %
ΑΙΓΕΣ	64.049	16,79 %	3.541.676	8,02 %
ΠΟΥΛΕΡΙΚΑ	176.838	46,37 %	30.385.559	68,77 %
ΚΟΥΝΕΛΙΑ	20.400	5,35 %	373.766	0,85 %
ΙΠΠΟΕΙΔΗ ΚΑΙ ΟΝΟΙ	6.877	1,80 %	16.757	0,04 %
ΚΥΨΕΛΕΣ ΜΕΛΙΣΣΩΝ	9.023	2,37 %	789.907	1,79 %
ΑΛΛΑ ΖΩΑ	285	0,07 %	72.959	0,17 %
ΣΥΝΟΛΟ	381.379	100 %	44.181.759	100 %

² Πίνακας 35. Εκμεταλλεύσεις και αριθμός ζώων κατά είδος, περιφέρεια και περιφερειακή ενότητα, της Έρευνας Διάρθρωσης Γεωργικών και Κτηνοτροφικών Εκμεταλλεύσεων, ΕΛΣΤΑΤ 2016

Πίνακας 4. Κατανομή κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων στην Ελλάδα κατά Περιφέρεια

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΖΩΩΝ	
	Αριθμός	%	Αριθμός	%
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	23.118	6,06 %	1.443.357	3,27 %
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	25.740	6,75 %	8.744.697	19,79 %
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	12.919	3,39 %	864.232	1,96 %
Περιφέρεια Ηπείρου	24.753	6,49 %	10.720.910	24,27 %
Περιφέρεια Θεσσαλίας	33.929	8,90 %	2.296.533	5,20 %
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	26.821	7,03 %	4.198.226	9,50 %
Περιφέρεια Ιόνιων Νήσων	14.105	3,70 %	402.724	0,91 %
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	78.813	20,67 %	3.636.359	8,23 %
Περιφέρεια Πελοποννήσου	33.193	8,70 %	2.382.157	5,39 %
Περιφέρεια Αττικής	3.912	1,03 %	3.734.478	8,45 %
Περιφέρεια Βόρειου Αιγαίου	20.818	5,46 %	785.197	1,78 %
Περιφέρεια Νότιου Αιγαίου	17.407	4,56 %	668.998	1,51 %
Περιφέρεια Κρήτης	65.566	17,19 %	4.230.932	9,58 %
ΣΥΝΟΛΟ	381.094	100 %	44.108.800	100 %

Ο μεγαλύτερος κατά πολύ αριθμός εκμεταλλεύσεων (και αριθμός ζώων) στην Ελλάδα ανήκει στην κατηγορία των πουλερικών (46,37 % και 68,77 % αντίστοιχα). Ακολουθούν τα προβατοειδή (22,56 % και 18,62 %), ενώ όλες οι υπόλοιπες κατηγορίες έχουν πολύ μικρότερα ποσοστά. Οι Περιφέρειες που έχουν το μεγαλύτερο αριθμό κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων είναι η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και η Περιφέρεια Κρήτης (με ποσοστά 20,67 % και 17,19 % αντίστοιχα), ενώ οι Περιφέρειες που έχουν το μεγαλύτερο αριθμό ζώων είναι η Περιφέρεια Ηπείρου και η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (με ποσοστά 24,27 % και 19,79 % αντίστοιχα).

Σύμφωνα με τη μελέτη του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE) για τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες των πιο σημαντικών κλάδων της ελληνικής

οικονομίας, με βάση στοιχεία του έτους 2017³, ο αγροτικός τομέας συνεισφέρει με περισσότερα από 6,2 δισ. ευρώ προστιθέμενης αξίας και έχει σχεδόν τριπλάσια συμμετοχή στο ΑΕΠ σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απασχολώντας περίπου 440.000 άτομα, αριθμός που αντιστοιχεί στο 10,6% της συνολικής απασχόλησης στην Ελλάδα. Οι συνολικές εξαγωγές προϊόντων αγροδιατροφής ενισχύθηκαν την τελευταία δεκαετία και διαμορφώθηκαν στα 5,2 δισ. ευρώ το 2017 από μόλις 3,9 δισ. το 2010, περιορίζοντας το σχετικό εμπορικό έλλειμμα.

Όσον αφορά την αλιεία στην Ελλάδα, σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, υπολογίζεται ότι στην θαλάσσια αλιεία απασχολούνται περίπου 20.000 άτομα και η ετήσια αξία των αλιευμάτων κυμαίνεται περί τα 270 εκατομμύρια ευρώ⁴. Τα τελευταία διαθέσιμα δεδομένα δείχνουν ότι άλλα 2.000 άτομα περίπου δραστηριοποιούνται επαγγελματικά στην αλιεία εσωτερικών υδάτων⁵. Σύμφωνα με την *Έρευνα Θαλάσσιας Αλιείας με Μηχανοκίνητα Σκάφη* του έτους 2019, ο αριθμός των μηχανοκίνητων αλιευτικών σκαφών μέσης και παράκτιας αλιείας ανέρχεται στα 13.877 σκάφη, ενώ παρουσίασε μείωση 1,1% σε σύγκριση με το 2018 (μείωση του στόλου της παράκτιας αλιείας, βιντζότρατες και λοιπά εργαλεία). Αντίθετα, η συνολική ποσότητα των αλιευμάτων αυξήθηκε κατά 7,1% και η αξία τους κατά 6,6%.

Τα είδη με τις μεγαλύτερες αλιευθείσες ποσότητες ήταν ο *γαύρος* και η *σαρδέλα*, τα οποία με ποσότητες 15.278,2 τόνους και 13.581,1 τόνους, αντίστοιχα, καλύπτουν το 18,7% και το 16,6% του συνόλου των αλιευθεισών ποσοτήτων του έτους 2019. Τέλος, οι μεγαλύτερες ποσότητες αλιευμάτων εντοπίζονται στις περιοχές αλιείας: α. Κόλποι Στρυμωνικός και Καβάλας, ακτές νήσου Θάσου και Θρακικό Πέλαγος, 24.548,3 τόννοι (ποσοστό 30,0% επί του συνόλου), και β. Κόλποι Θερμαϊκός και Χαλκιδικής, 20.029,4 τόννοι (ποσοστό 24,4% επί του συνόλου).

³ Η Καθημερινή: «ΔΡΟΜΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΙΑ: Οι κλάδοι που στηρίζουν το ΑΕΠ», 01.11.2020, <https://www.kathimerini.gr/pages/dromoi-anaptyxis-ellada-kai-germania/561141973/oi-kladoi-poy-stirizoun-to-aep/>

⁴ Στοιχεία έτους 2019.

⁵ Στοιχεία έτους 2011.

Εικόνα 1. Infographic: Έρευνα Θαλάσσιας Αλιείας με Μηχανοκίνητα Σκάφη 2019 (πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Τα είδη αλιευμάτων στην αγορά με τη μεγαλύτερη συνολική αξία αποτελούν οι γαύροι, οι τσιπούρες, οι βακαλάοι, οι σαρδέλες και οι κουτσομούρες, αποτελώντας το 43% της συνολικής αξίας των εκφορτώσεων των αλιευμάτων από τις ελληνικές θάλασσες για την περίοδο 1989-2017. Γενικά, σχεδόν το 70% της συνολικής αξίας των αλιευμάτων προέρχεται από 13 είδη ψαριών⁶ όπως φαίνεται και στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 5. Ποσότητα και συνεισφορά (%) της συνολικής αξίας για τα πιο εμπορικά είδη των ελληνικών θαλασσών για την περίοδο 1988-2017 (Πηγή Ρουμελιώτη Αν., 2020)

ΕΙΔΗ	ΑΞΙΑ (εκ. ΕΥΡΩ)	%
Γαύροι	397.283.887,9	12,6
Τσιπούρες	286.062.561,2	9,0
Βακαλάοι	272.262.572,3	8,6

⁶ Ρουμελιώτη Αν., 2020

ΕΙΔΗ	ΑΞΙΑ (εκ. ΕΥΡΩ)	%
Σαρδέλες	244.619.611,6	7,7
Κουτσομούρες	160.494.706,2	5,1
Γόπες	114.027.340,3	3,6
Διάφορα ψάρια	113.699.095,1	3,6
Μπαρμπούνια	99.102.143,7	3,1
Κολιοί	97.506.464,5	3,1
Χταπόδια	91.799.921,2	2,9
Λαβράκια	83.737.230,0	2,6
Γαρίδες (Γάμπαρη)	81.232.094,8	2,6
Μαρίδες	80.098.196,6	2,5
Υπόλοιπα είδη	1.040.472.923,3	32,9

Παρά τη μικρή συμμετοχή του κλάδου στην οικονομία της χώρας, με ποσοστό που κυμαίνεται μεταξύ 0,6-0,7% του ελληνικού ΑΕΠ⁷, θεωρείται σημαντικός καθώς ενισχύει την οικονομία απομακρυσμένων παράκτιων και μικρών νησιωτικών περιοχών όπου δεν υπάρχει τουριστική ή άλλη ανάπτυξη και συμβάλλει στην εξασφάλιση ζωικών πρωτεϊνών υψηλής βιολογικής αξίας⁸.

Στην Ελλάδα, ο κλάδος των ιχθυοκαλλιεργειών απαρτίζεται από μικρές κυρίως επιχειρήσεις. Το αντικείμενο των ιχθυοκαλλιεργειών είναι η εκτροφή υδρόβιων ζώντων οργανισμών ζώων αλλά και φυτών, ενώ η καλλιέργεια τους μπορεί να γίνει σε γλυκό υφάλμυρο ή θαλασσινό νερό. Ο μεγαλύτερος όγκος παραγωγής προέρχεται σήμερα κυρίως απ' τις εντατικές θαλασσοκαλλιέργειες. Ο κλάδος αναπτύσσεται με πολύ ταχείς ρυθμούς και έχει αξιολογες προοπτικές για το μέλλον.⁹ Ειδικότερα, στα περίπου 16.000 χιλιόμετρα των ελληνικών ακτών, βρίσκονται εγκατεστημένες 5.409¹⁰ μονάδες

⁷ Conides 2007

⁸ Ρουμελιώτη Αν., 2020

⁹ Χαβέλας Κ. (2014) *Η ιχθυοκαλλιέργεια στην Ελλάδα και παγκοσμίως*. Πανεπιστήμιο Πατρών.

¹⁰ Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (επιστολή 31-05-2021 με αρ. πρωτ. 572/142437 της Γενικής Δ/σης Κτηνιατρικής Δημόσιας Υγείας προς το ΥΠΕΝ)

ιχθυοκαλλιέργειας, ενώ συνολικά απασχολούνται 40.000 άτομα και παράγονται πάνω από 231.000 τόνοι ιχθυρών.

Οι δραστηριότητες του αγροτικού κλάδου στηρίζουν πολλούς άλλους κλάδους όπως είναι η Εστίαση, οι Εμπορικοί φορείς (Supermarket, οπωροπωλεία, ιχθυοπωλεία, κ.α.) και μέρος της Βιομηχανίας (μεταποίηση τροφίμων, παραγωγή ζωοτροφών, παραγωγή ποτών). Επίσης συνδέεται πολύ έντονα με τον κλάδο των Μεταφορών, τόσο εντός Ελλάδος όσο και προς το εξωτερικό. Κατά συνέπεια, η επίδραση που έχει η προσπάθεια υιοθέτησης πρακτικών της Κυκλικής Οικονομίας σε αυτό τον κλάδο είναι πολύ σημαντική, όσον αφορά τη μείωση κατανάλωσης φυσικών πόρων, την αξιοποίηση των αποβλήτων, το «κλείσιμο του κύκλου» των θρεπτικών ουσιών και την αποφυγή απόρριψής τους στο περιβάλλον. Αυτοί οι στόχοι μπορούν να επιτευχθούν με πολλούς τρόπους, όπως για παράδειγμα:

- Χρήση των αποβλήτων του κλάδου σαν δευτερογενή υλικά για άλλες δραστηριότητες (π.χ. ζωοτροφές, εδαφοβελτιωτικά, και πολλά άλλα)
- Σύνδεση μεταξύ πολλών παραγωγών (δημιουργία clusters) για τη βέλτιστη κυκλική διαχείριση των φυσικών πόρων
- Πρόληψη παραγωγής αποβλήτων
- Τεχνικές μείωσης κατανάλωσης και επανάχρησης νερού
- Ανακύκλωση επικίνδυνων αποβλήτων (συσκευασίες φυτοπροστατευτικών προϊόντων)
- Βιολογική γεωργία
- Γεωργία ακριβείας
- Παραγωγή και χρήση compost
- Παραγωγή βιοαερίου, βιοντίζελ ή βιοπλαστικών από τα απόβλητα του κλάδου

2.2. Φορείς κεντρικής διοίκησης

2.2.1. Υπουργείο Οικονομικών - Γενική Γραμματεία Οικονομικής Πολιτικής

Η Γενικής Γραμματεία Οικονομική Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών αποτελείται από τις παρακάτω υπηρεσίες:

1. Το αυτοτελές Τμήμα Εκτιμήσεων και Προσδιορισμού Αξιών Ακινήτων
2. Την Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων
3. Τη Μονάδα Αποκρατικοποιήσεων, Διαχείρισης κινητών Αξιών και Επιχειρησιακού Σχεδιασμού
4. Τη Γενική Διεύθυνση Οικονομικής Πολιτικής

Η Γενική Διεύθυνση Οικονομικής Πολιτικής συμβάλλει στη χάραξη και παρακολούθηση της οικονομικής πολιτικής της χώρας, στη σταθερότητα του ελληνικού

χρηματοπιστωτικού συστήματος, στην εκπροσώπηση και διαφύλαξη των συμφερόντων της χώρας στα ευρωπαϊκά όργανα και τους διεθνείς οργανισμούς για θέματα αρμοδιότητας ΥΠΟΙΚ κ.α. Μεταξύ των αρμοδιοτήτων της είναι η παραγωγή επίσημων μακροοικονομικών μεγεθών της ελληνικής οικονομίας, η υποβολή προτάσεων για τη διαμόρφωση οικονομικής στρατηγικής, η παρακολούθηση διαρθρωτικών αλλαγών περιλαμβανομένων και των ρυθμιζόμενων επαγγελμάτων και ο σχεδιασμός των κατάλληλων πιστωτικών μέτρων, σε περίπτωση έκτακτων οικονομικών γεγονότων.

Όσον αφορά στην εφαρμογή της κυκλικής οικονομίας στην χώρα μας, η Γενική Διεύθυνση Οικονομικής Πολιτικής θα συμμετέχει ενεργά σε δράσεις που σχετίζονται με την διαμόρφωση, εφαρμογή και παρακολούθηση ειδικού σχεδίου χρηματοδότησης δράσεων κυκλικής οικονομίας, το οποίο θα στηρίζεται στους οικονομικούς πόρους του ΕΣΠΑ, του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάκαμψης και τους εθνικούς πόρους. Επιπλέον, δύναται να αναπτύξει οικονομικά κίνητρα (φορολογικές ελαφρύνσεις, επιδοτήσεις κλπ.) και αντικίνητρα για τον μετασχηματισμό του παραγωγικού ιστού προς ένα μοντέλο κυκλικής οικονομίας, για την προώθηση της βιομηχανικής συμβίωσης, για την ώθηση των υπηρεσιών επισκευής και αγοράς μεταχειρισμένων προϊόντων, καθώς και για την δημιουργία επιχειρήσεων που θα προωθούν «το προϊόν ως υπηρεσία».

2.2.2. Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων - Διεύθυνση Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας

Η Διεύθυνση Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας έχει επιχειρησιακό στόχο τον σχεδιασμό, τον συντονισμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των πολιτικών που αφορούν στην Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και στην Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία, καθώς και τις αναγκαίες ενέργειες για την προώθηση και στήριξη του θεσμού σε εθνικό επίπεδο. Η Διεύθυνση συγκροτείται από πέντε Τμήματα τα οποία είναι τα εξής:

1. Τμήμα Πολιτικών για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία
2. Τμήμα Ανάπτυξης Διακρατικών Συνεργασιών και Δικτύωσης
3. Τμήμα Έρευνας και Μελετών για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία
4. Τμήμα Μητρώου Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας
5. Τμήμα Παρακολούθησης και Ελέγχου Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας

Αναφορικά με την εφαρμογή της κυκλικής οικονομίας στην χώρα μας, η Διεύθυνση Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας μπορεί να συμμετάσχει σε δράσεις που σχετίζονται με τον στόχο του εθνικού σχεδίου δράσης της κυκλικής οικονομίας για την διαμόρφωση ειδικού σχεδίου για την μείωση της σπατάλης τροφίμων μέσω δωρεών της περίσσειας τροφίμων που με ασφάλεια μπορούν να διατεθούν για κατανάλωση, αλλά και

σε δράσεις που αφορούν στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση κοινωνικών δομών σε εθνικό επίπεδο για αυτό το ζήτημα. Επιπλέον, μπορεί να συμμετάσχει σε δράσεις σχετικά με την παροχή κινήτρων για την ανάπτυξη πρωτοβουλιών από πολίτες, κοινωνικούς φορείς και τοπικές κοινωνίες σε τομείς της κυκλικής οικονομίας.

2.2.3. Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων

Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων έχει στις αρμοδιότητές του μεταξύ άλλων, τη γεωργική και κτηνοτροφική πολιτική, τη φυτική και ζωική παραγωγή και την κτηνιατρική δημόσια υγεία (υγειονομική πολιτική της χώρας. Όσον αφορά στον ρόλο του Υπουργείου στην μετάβαση προς μία κυκλική οικονομία σε εθνικό επίπεδο, θα συμμετέχει στην διαμόρφωση του ειδικού σχεδίου δράσης για τη μείωση της σπατάλης τροφίμων, καθώς και στις δράσεις που θα αφορούν στην επαναχρησιμοποίηση του νερού και της αξιοποίησης της ιλύος από ΕΕΛ. Επιπλέον, το ΥΠΑΑΤ θα συμμετέχει στην διαμόρφωση των προδιαγραφών του κόμποστ από προδιαλεγμένα οργανικά απόβλητα.

2.2.4. Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων – Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας

Η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας αποτελεί μια σύγχρονη δημόσια υπηρεσία με αποστολή τον σχεδιασμό, και τον συντονισμό της υλοποίησης της πολιτικής Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας σε εθνικό επίπεδο. Ενισχύει τις δραστηριότητες των ερευνητικών και παραγωγικών φορέων, μέσω ανταγωνιστικών ερευνητικών προγραμμάτων με έμφαση στην οικονομική αποτελεσματικότητα και στην κοινωνικά δίκαιη κατανομή του προϊόντος. Στόχοι της ΓΓΕΚ αποτελούν:

- Η χάραξη και προώθηση ολοκληρωμένης στρατηγικής για την έρευνα, την τεχνολογία και την καινοτομία.
- Η αξιοποίηση των υψηλών προσόντων του ερευνητικού δυναμικού για την ανάπτυξη, την αντιμετώπιση της ανεργίας και την ανακοπή της μετανάστευσης ποιοτικού επιστημονικού δυναμικού.
- Η μεταφορά και η διάχυση καινοτόμων τεχνολογιών προς τους παραγωγικούς φορείς της χώρας, με την αξιοποίηση των προϊόντων της έρευνας.
- Η υποστήριξη δράσεων ευαισθητοποίησης της ελληνικής κοινωνίας σε θέματα Έρευνας και Τεχνολογίας.
- Η εποπτεία και χρηματοδότηση των Ερευνητικών και Τεχνολογικών φορέων της χώρας.

- Η ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας τόσο με χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και με τρίτες χώρες και η βέλτιστη αξιοποίηση των ευκαιριών συμμετοχής σε σχετικές προσπάθειες σε ευρωπαϊκό, διακρατικό και ευρύτερο διεθνές επίπεδο.
- Η αποτίμηση των αποτελεσμάτων εφαρμογής των δράσεων έρευνας και καινοτομίας, για την συνεχή αναπροσαρμογή της ερευνητικής πολιτικής.

Αναφορικά με την συμμετοχή της ΓΓΕΚ στις δράσεις για την μετάβαση προς μία κυκλική οικονομία, αυτή αφορά κυρίως τη δράση των κρατικών ενισχύσεων «Ερευνώ – Δημιουργώ – Καινοτομώ» η οποία έχει ως σκοπό την προώθηση των ερευνητικών δραστηριοτήτων και την εφαρμογή καινοτομιών στις επιχειρήσεις, το πολυετές σχέδιο για τη χρηματοδότηση των ερευνητικών υποδομών σε εθνικό επίπεδο, η οποία στοχεύει σε συγκεκριμένα επιστημονικά πεδία, π.χ. περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη κλπ.

2.2.5. Υπουργείο Εσωτερικών - Γενική Γραμματεία Εσωτερικών & Οργάνωσης

Στις αρμοδιότητες του Υπουργείου περιλαμβάνονται κυρίως η εποπτεία των αποκεντρωμένων διοικήσεων και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (Δήμοι και Περιφέρειες), ο συντονισμός και η οργάνωση της προσφυγής στη λαϊκή ετυμηγορία (εκλογές, δημοψηφίσματα), η νομοθεσία περί ελληνικής ιθαγένειας και ομογενών και η νομοθεσία περί μητρώων, ληξιαρχείων και δημοτολογίων.

Όσον αφορά στην συμμετοχή του Υπουργείου Εσωτερικών στις δράσεις κυκλικής οικονομίας, αυτή θα αφορά στις δράσεις ενθάρρυνσης της δημιουργίας, σε τοπικό επίπεδο, κέντρων για την ανταλλαγή, την επισκευή, την επαναχρησιμοποίηση και την εκπαίδευση στην επισκευή υλικών. Επίσης, θα συμμετέχει στην δημιουργία πλαισίου για την ανάπτυξη και υλοποίηση συστημάτων «Πληρώνω Όσο Πετάω», τόσο σε πιλοτικό επίπεδο, όσο και σε ευρεία κλίμακα, αλλά και στη θέσπιση ολοκληρωμένου πλαισίου οικονομικών κινήτρων και αντικινήτρων προς τους πολίτες μαζί με το Υπουργείο Περιβάλλοντος για την μείωση των αστικών στερεών αποβλήτων. Επιπλέον, το Υπουργείο Εσωτερικών θα συμμετέχει στην δημιουργία πλατφόρμας για την τεχνική υποστήριξη των Δήμων για καινοτόμες δράσεις κυκλικής οικονομίας, καθώς και στην παροχή κινήτρων για την ανάπτυξη πρωτοβουλιών από πολίτες, κοινωνικούς φορείς και τοπικές κοινωνίες σε τομείς της κυκλικής οικονομίας σε συνεργασία με το ΥΠΕΝ και το Υπουργείο Ανάπτυξης.

2.2.6. Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής

Το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής έχει ως αποστολή την εφαρμογή του νόμου στον θαλάσσιο χώρο ευθύνης του, στα πλοία και στα πάσης φύσεως πλωτά ναυπηγήματα, στους λιμένες και στη χερσαία ζώνη αυτών, καθώς και σε άλλους

χερσαίους, παράκτιους ή θαλάσσιους χώρους. Ειδικότερα, στις αρμοδιότητές του περιλαμβάνονται:

- Η εξασφάλιση της δημόσιας τάξης, που περιλαμβάνει την άσκηση της αστυνομίας γενικής αστυνόμευσης και τροχαίας.
- Η πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος και ιδίως του οργανωμένου που περιλαμβάνει την άσκηση δημόσιας και κρατικής ασφάλειας.
- Η οργάνωση όρων ασφαλούς ναυσιπλοΐας.
- Η έρευνα και διάσωση στη θάλασσα.
- Η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.
- Η λήψη μέτρων για την παρακολούθηση, την άσκηση αστυνόμευσης και τον έλεγχο των θαλάσσιων συνόρων.
- Η διασφάλιση της τήρησης και ο έλεγχος εφαρμογής των κανόνων ναυτικής ασφάλειας στα πλοία και τις λιμενικές εγκαταστάσεις, καθώς και των όρων ασφαλούς διαχείρισης των πλοίων, σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο που ισχύει κάθε φορά.
- Ο έλεγχος εφαρμογής απαιτήσεων περί προσωπικού πλοίων.
- Η άσκηση της ναυτιλιακής πολιτικής.
- Η εποπτεία, διοίκηση και εκμετάλλευση των ελληνικών λιμένων, των ναυτιλιακών υποδομών, ναυπηγείων κ.λπ.
- Η διοικητική εποπτεία των θαλασσιών συγκοινωνιών.
- Η εποπτεία των διαδικασιών της ναυτικής εκπαίδευσης, καθώς και της ναυτικής εργασίας και ναυτολόγησης.

Όσον αφορά στην εφαρμογή της κυκλικής οικονομίας στην Ελλάδα, το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, θα συμμετάσχει στη διαμόρφωση ολοκληρωμένων ειδικών σχεδίων δράσης για τον τουρισμό και τη γαλάζια ανάπτυξη με έμφαση στον νησιωτικό χώρο. Επιπλέον, μπορεί να εμπλακεί σε δράσεις που αφορούν την προώθηση της κυκλικής οικονομίας σε λιμένες, καθώς και τις θαλάσσιες μεταφορές δευτερογενών υλικών.

2.2.7. Υπουργείο Υγείας

Το Υπουργείο Υγείας έχει ως αποστολή την προάσπιση, προστασία και προαγωγή της υγείας του πληθυσμού, μέσω του προγραμματισμού και της υλοποίησης πολιτικών Δημόσιας Υγείας, της διασφάλισης της καθολικής και ισότιμης πρόσβασης στην παροχή ποιοτικά και ποσοτικά επαρκών υπηρεσιών υγειονομικής φροντίδας από το Εθνικό Σύστημα Υγείας, καθώς επίσης και τη ρύθμιση της λειτουργίας και την άσκηση εποπτείας στους Φορείς υγειονομικής φροντίδας του ιδιωτικού τομέα.

Όσον αφορά στην κυκλική οικονομία, το Υπουργείο Υγείας δύναται να συμμετέχει σε δράσεις που αφορούν την κυκλική διαχείριση των αποβλήτων από υγειονομικές μονάδες, καθώς και των οικιακών επικίνδυνων αποβλήτων, ειδικότερα σε ότι αφορά φάρμακα και μολυσματικά απόβλητα.

2.2.8. Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών - Διεύθυνση Διαγωνισμών Δημοσίων Συμβάσεων

Η Διεύθυνση Διαγωνισμών Δημοσίων Συμβάσεων εντάσσεται στην Γενική Διεύθυνση Στρατηγικού Σχεδιασμού Υποδομών, η οποία έχει ως στόχο την προώθηση της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης, σε ετήσια, μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη βάση, των προγραμμάτων αναπτυξιακών έργων, την εποπτεία όλων των κατασκευαστικών δραστηριοτήτων της χώρας, την μέριμνα για την αποτελεσματική κατανομή των απαιτούμενων πόρων για την υλοποίηση των προγραμμάτων και την επίτευξη των στρατηγικών στόχων στον κατασκευαστικό τομέα σε εθνικό επίπεδο.

Το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών και κατ' επέκταση η Διεύθυνση Διαγωνισμών Δημόσιων Συμβάσεων, δύναται να συμμετέχει σε δράσεις που αφορούν την ενσωμάτωση κριτηρίων κυκλικότητας σε προγράμματα ανακαίνισης δημόσιων και ιδιωτικών κτηρίων, την ανάπτυξη αγορών για τα δευτερογενή υλικά της επεξεργασίας αποβλήτων εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων κυρίως από την χρήση τους σε δημόσια έργα, την διαμόρφωση ολοκληρωμένης εθνικής στρατηγικής σχετικά με το βιώσιμο δομημένο περιβάλλον. Επιπλέον, η Διεύθυνση συμμετείχε στην εκπόνηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την προώθηση των Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων και την χάραξη εθνικής πολιτικής. Επίσης, το Υπουργείο Υποδομών δύναται να συμμετέχει στην ανάπτυξη εθνικών προτύπων για το περιβάλλον και την κυκλική οικονομία, καθώς και την συναξιολόγηση κριτηρίων κυκλικότητας κατά τις αξιολογήσεις των μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων για τα έργα υποδομής. Επιπλέον, το Υπουργείο Υποδομών συμμετέχει στην ανάπτυξη θεσμικού πλαισίου για την έγχυση βιομεθανίου στο δίκτυο του φυσικού αερίου, καθώς και σε δράσεις κυκλικής οικονομίας στις λιμενικές υποδομές. Τέλος, συμμετέχει στην διαμόρφωση προτάσεων και μέτρων ενίσχυσης της γνώσης και ενημέρωσης σε θέματα κυκλικής οικονομίας.

2.2.9. Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας - Γενική Γραμματεία Φυσικού Περιβάλλοντος και Υδάτων

Η Γενική Γραμματεία Φυσικού Περιβάλλοντος και Υδάτων έχει ως σκοπό την άσκηση της περιβαλλοντικής πολιτικής σε εθνικό επίπεδο, η οποία περιλαμβάνει την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, την διαχείριση των αποβλήτων και την ανακύκλωση, την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος και την ορθολογική διαχείριση των υδάτινων

πόρων, την προστασία από την αέρια ρύπανση, την προστασία από τις δυσμενείς επιπτώσεις της ηχορύπανσης και των ακτινοβολιών, την περιβαλλοντική αδειοδότηση των βιομηχανικών εγκαταστάσεων και την προστασία από τη βιομηχανική ρύπανση, την διαχείριση κινδύνων, την συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης, την παρακολούθηση της κατάστασης του περιβάλλοντος, κλπ.

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, καθώς και η Γενική Γραμματεία Φυσικού Περιβάλλοντος και Υδάτων είναι ο συντονιστής όλων των δράσεων για την μετάβαση στην κυκλική οικονομία σε εθνικό επίπεδο. Επιπλέον, συμμετέχει σε μία σειρά δράσεων που προβλέπονται από το σχέδιο δράσης αλλά και την εθνική στρατηγική για την κυκλική οικονομία.

2.2.10. Υπουργείο Τουρισμού - Ειδική Υπηρεσία Προώθησης & Αδειοδότησης Τουριστικών Επιχειρήσεων

Η Ειδική Υπηρεσία Προώθησης & Αδειοδότησης Τουριστικών Επιχειρήσεων του Υπουργείου Τουρισμού έχει τις εξής αρμοδιότητες σε εθνικό επίπεδο: να ενημερώνει τους επενδυτές για το θεσμικό, νομοθετικό, φορολογικό και χρηματοοικονομικό πλαίσιο των τουριστικών επενδύσεων, καθώς και για τις ενέργειες που απαιτούνται για την αδειοδότηση των δραστηριοτήτων αυτών και την ένταξή τους σε υφιστάμενα επενδυτικά προγράμματα, να λειτουργεί ως υπηρεσία μίας στάσεως για την έκδοση των αδειών και την παροχή των εγκρίσεων που είναι απαραίτητες για την έναρξη λειτουργίας των εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής, καθώς και λοιπές αρμοδιότητες που αναφέρονται στον Ν. 4002/2011 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

Το Υπουργείο Τουρισμού θα συμμετέχει σε δράσεις ευαισθητοποίησης των τουριστικών ροών σε θέματα κυκλικής οικονομίας, καθώς και σε δράσεις κυκλικής οικονομίας που θα αφορούν τα τουριστικά καταλύματα σε εθνικό επίπεδο.

2.2.11. Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων – Γενική Γραμματεία Εμπορίου & Προστασίας Καταναλωτή και Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας

Η Γενική Διεύθυνση Προστασίας Καταναλωτή του Υπουργείου Ανάπτυξης & Επενδύσεων έχει ως στρατηγικό σκοπό μεταξύ άλλων:

- Την προάσπιση των δικαιωμάτων των καταναλωτών,
- Την προστασία της υγείας, της ασφάλειας και των οικονομικών συμφερόντων τους,
- Την προαγωγή της πληροφόρησης και επιμόρφωσής τους ώστε να επηρεάζουν σε όφελός τους τις εξελίξεις στην αγορά,

- Την υποστήριξη της οργάνωσής τους σε ενώσεις καταναλωτών και της ακρόασής τους σε θέματα που τους αφορούν, και
- Την διαμόρφωση υγιούς καταναλωτικής συνείδησης και προτύπων ορθής καταναλωτικής συμπεριφοράς.

Η Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας του Υπουργείου Ανάπτυξης & Επενδύσεων έχει ως στρατηγικό σκοπό μεταξύ άλλων:

- Την εκπόνηση στοχοθεσίας, τον προγραμματισμό των δραστηριοτήτων, τον συντονισμό, την παρακολούθηση της εφαρμογής των επιμέρους στόχων κάθε Διεύθυνσης, ανάλογα με τις αρμοδιότητές της, όπως και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της μέσω συγκεκριμένων ετήσιων ποιοτικών και ποσοτικών δεικτών και τη λήψη διορθωτικών μέτρων όπου αυτό απαιτείται.
- Την προώθηση της ανάπτυξης και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής βιομηχανίας, των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και των Πολύ μικρών Επιχειρήσεων
- Την ενθάρρυνση και η στήριξη της πάσης μορφής και φύσεως επιχειρηματικότητας
- Την διατύπωση προτάσεων πολιτικής και εφαρμογών αρμοδίως, για την προαγωγή και ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας, την αξιοποίηση των δυνατοτήτων της καινοτομίας και των νέων τεχνολογιών στη βιομηχανική δραστηριότητα και των συναφών προς αυτή υπηρεσιών, την χρήση νέων σύγχρονων θεσμών και εργαλείων χρηματοδότησης για την υποστήριξη των επιχειρήσεων.

Στο πλαίσιο της μετάβασης προς μία κυκλική οικονομία, το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων συμμετέχει ενεργά στο νομοθετικό πλαίσιο για τη διαχείριση των αποβλήτων, στη διαμόρφωση του Εθνικού Σχεδίου για την προώθηση των Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων και τη χάραξη της εθνικής πολιτικής, στις ενέργειες αποχαρακτηρισμού αποβλήτων, στην επαναχρησιμοποίηση νερού και ιλύος, στην ανάπτυξη καινοτόμων εφαρμογών και τεχνολογιών αιχμής για τη διαχείριση αποβλήτων, στην ανάπτυξη κριτηρίων οικολογικού σχεδιασμού, στους δείκτες κυκλικής οικονομίας, στην προώθηση της κυκλικής οικονομίας, στην δημιουργία αστικών χώρων για την επαναχρησιμοποίηση των αποβλήτων, στην προώθηση αποβλήτων ως δευτερογενή καύσιμα στην βιομηχανία, στην χρηματοδότηση δράσεων για την κυκλική οικονομία, στη θέσπιση κυκλικών οικονομικών κινήτρων για την ανάπτυξη προϊόντων, καθώς και κίνητρα για την βιομηχανική συμβίωση.

2.2.12. Υπουργείο Οικονομικών - Γενική Γραμματεία Φορολογικής Πολιτικής και Δημόσιας Περιουσίας

Ο βασικός ρόλος της Γενικής Γραμματείας Φορολογικής Πολιτικής και Δημόσιας Περιουσίας είναι αφενός η ανάλυση, ο σχεδιασμός και η αξιολόγηση εφαρμογής της φορολογικής πολιτικής με στόχο τη δημοσιονομική βιωσιμότητα και την οικονομική ανάπτυξη και αφετέρου η εποπτεία, ο συντονισμός και ο έλεγχος εφαρμογής της κυβερνητικής πολιτικής για τη διοίκηση, διαχείριση, αξιοποίηση και προστασία της δημόσιας και κοινωφελούς περιουσίας, καθώς και της ιδιωτικής περιουσίας του δημοσίου.

Στο πλαίσιο προώθησης της κυκλικής οικονομίας, η Γενική Γραμματεία Φορολογικής Πολιτικής και Δημόσιας Περιουσίας δύναται να συνεισφέρει κυρίως στις δράσεις που αφορούν την ανάπτυξη κυκλικών φορολογικών κινήτρων.

2.3. Τουρισμός

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (UNWTO): *«Ο τουρισμός περιλαμβάνει τις δραστηριότητες των ανθρώπων που ταξιδεύουν και διαμένουν σε προορισμούς και περιοχές άλλες εκτός από αυτές που αποτελούν το συνηθισμένο περιβάλλον τους (π.χ. τον τόπο της μόνιμης κατοικίας τους) και για χρονικό διάστημα που δεν ξεπερνά τον έναν χρόνο, με σκοπό την αναψυχή, την ικανοποίηση των επαγγελματικών τους αναγκών κ.ά.»*, Με βάση τον ορισμό αυτό, στον τουριστικό κλάδο εντάσσονται ποικίλες δραστηριότητες με κύριες αυτές της «διαμονής» και της «εστίασης». Αν και μέρος της δραστηριότητας της εστίασης δεν αφορά στον τουρισμό, η εποχικότητα που παρουσιάζουν τα στοιχεία απασχόλησης σε αυτήν ταυτίζεται με την εποχικότητα του Ελληνικού τουρισμού¹¹. Ως εκ τούτου θεωρούμε ότι η δραστηριότητα της εστίασης εντάσσεται και στον κλάδο του τουρισμού. Άλλες δραστηριότητες που εντάσσονται στον κλάδο του τουρισμού, είναι τα καταστήματα ενοικίασης οχημάτων και τα τουριστικά πρακτορεία. Ο κλάδος του τουρισμού παρουσιάζει έντονες συνέργειες με τον κλάδο των μεταφορών. Ο Ελληνικός Τουρισμός συμβάλλει σε εξαιρετικά μεγάλο βαθμό στη διαμόρφωση του ΑΕΠ της χώρας, στο μερίδιο αγοράς, στις αφίξεις αλλά και στην Ξενοδοχειακή Υποδομή.

Συλλογικοί φορείς τουρισμού: Ένωση Ξενοδόχων Ελλάδος, Τοπικά Ξενοδοχειακά Επιμελητήρια, Τοπικοί σύλλογοι καταστημάτων εστίασης, ξενοδοχείων και ενοικιαζόμενων δωματίων, τοπικοί εμποροεπαγγελματικοί σύλλογοι.

¹¹ <https://insete.gr/>

Σύμφωνα με τα στοιχεία της μελέτη του INSETE¹² σχετικά με την «Ανακύκλωση και διαχείριση στερεών αποβλήτων στις τουριστικές επιχειρήσεις της Ελλάδας», η μέση παραγωγή αστικών αποβλήτων ανά άτομο-διανυκτέρευση - σύμφωνα με εκτιμήσεις - ανέρχεται σε 1,7-2,5 kg/άτομο-διανυκτέρευση. Έτσι, αν συμπεριληφθεί και η κρουαζιέρα (27εκ αφίξεις και επιπλέον 2 εκ κρουαζιέρας) ο ξενοδοχειακός τομέας παράγει περίπου 400.000-550.000 τόνους αστικά απόβλητα κατά τη λειτουργία του, ενώ μαζί με την εστίαση ο αριθμός ανέρχεται περίπου στους 600.000-650.000 τόνους αστικά απόβλητα το χρόνο. Σε αυτές τις ποσότητες, η ανακύκλωση υπολογίζεται σε περίπου 250.000 – 350.000 τόνους ενώ τα οργανικά περίπου σε 200.000 – 250.000 τόνους ανά έτος.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι ο κλάδος του τουρισμού στην Ελλάδα, παρουσιάζει μεγάλη εποχική διακύμανση τόσο στην παραγωγή αποβλήτων όσο και στην χρήση πρώτων υλών. Κύρια ρεύματα αποβλήτων που παράγονται, αποτελούν τα ανακυκλώσιμα υλικά και υλικά συσκευασίας, τα πλαστικά μιας χρήσης, τα απόβλητα τροφίμων αλλά και τα ογκώδη απόβλητα (έπιπλα, στρώματα) και τα κλωστοϋφαντουργικά (κλινοσκεπάσματα) λόγω της συχνής αντικατάστασης του εξοπλισμού του κλάδου της φιλοξενίας.

Πίνακας 6: Ξενοδοχειακές μονάδες ανά Περιφέρεια (Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος)¹³

Περιφέρεια		5*	4*	3*	2*	1*	Γενικό άθροισμα
Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	Μονάδες	13	32	116	155	69	385
	Δωμάτια	1.215	2.061	3.635	3.318	1.061	11.290
	Κλίνες	2.527	4.294	7.164	6.477	2.071	22.533
Αττικής	Μονάδες	43	133	157	243	113	689
	Δωμάτια	7.387	9.819	6.918	7.338	2.287	33.749

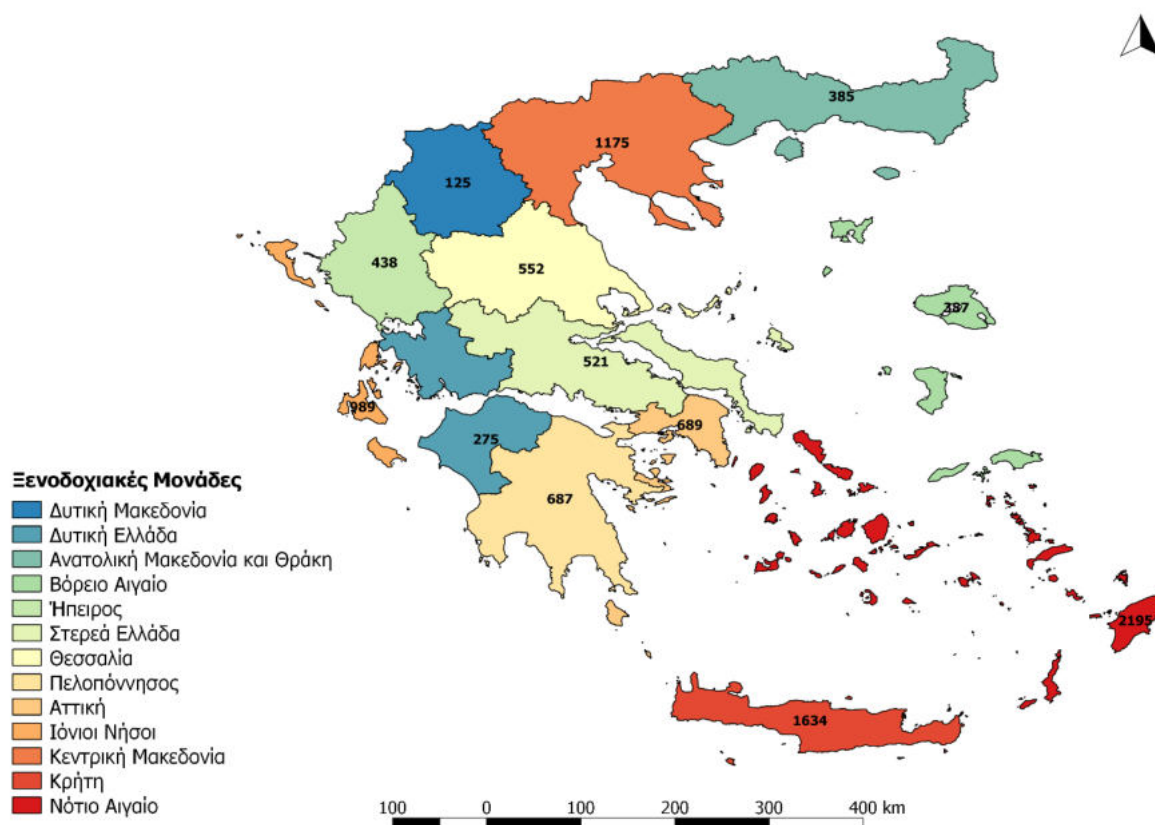
¹² [https://insete.gr/wp-](https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/02/%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CF%8D%CE%BA%CE%BB%CF%89%CF%83%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B5%CF%8E%CE%BD-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%B2%CE%BB%CE%AE%CF%84%CF%89%CE%BD-%CF%83%CF%84%CE%B9%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82.pdf)

[content/uploads/2020/02/%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CF%8D%CE%BA%CE%BB%CF%89%CF%83%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B5%CF%8E%CE%BD-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%B2%CE%BB%CE%AE%CF%84%CF%89%CE%BD-%CF%83%CF%84%CE%B9%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82.pdf](https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/02/%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CF%8D%CE%BA%CE%BB%CF%89%CF%83%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B5%CF%8E%CE%BD-%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%B2%CE%BB%CE%AE%CF%84%CF%89%CE%BD-%CF%83%CF%84%CE%B9%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82.pdf)

¹³ https://www.grhotels.gr/wp-content/uploads/2021/06/2020-Hotels_total.pdf

	Κλίνες	14.252	19.019	13.018	13.546	4.877	64.712
Βορείου Αιγαίου	Μονάδες	8	34	137	165	43	387
	Δωμάτια	939	1.844	4.763	3.865	668	12.079
	Κλίνες	1.909	3.521	9.149	7.246	1.299	23.124
Δυτικής Ελλάδας	Μονάδες	5	44	106	96	24	275
	Δωμάτια	1.471	2.626	3.267	2.330	295	9.989
	Κλίνες	3.146	5.227	6.194	4.476	578	19.621
Δυτικής Μακεδονίας	Μονάδες	4	16	58	35	12	125
	Δωμάτια	99	373	1.461	712	241	2.886
	Κλίνες	219	807	3.238	1.562	818	6.644
Ηπείρου	Μονάδες	15	100	170	132	21	438
	Δωμάτια	1.198	1.990	3.318	2.270	353	9.129
	Κλίνες	2.524	4.243	6.747	4.420	704	18.638
Θεσσαλίας	Μονάδες	30	122	139	190	71	552
	Δωμάτια	1.497	3.856	3.850	4.250	1.305	14.758
	Κλίνες	3.064	7.707	7.606	8.157	2.666	29.200
Ιονίων Νήσων	Μονάδες	66	161	262	426	74	989
	Δωμάτια	9.539	13.109	14.516	13.144	1.522	51.830
	Κλίνες	19.708	25.952	28.614	25.264	2.954	102.492
Κεντρικής Μακεδονίας	Μονάδες	57	132	289	322	375	1.175
	Δωμάτια	9.445	10.331	10.366	8.356	7.902	46.400
	Κλίνες	19.726	20.856	21.083	16.548	15.627	93.840
Κρήτης	Μονάδες	139	338	392	585	180	1.634
	Δωμάτια	24.080	32.582	17.234	19.089	4.471	97.456
	Κλίνες	50.486	64.682	32.565	34.265	8.552	190.550
Νοτίου Αιγαίου	Μονάδες	234	410	557	796	198	2.195
	Δωμάτια	33.291	35.325	21.104	20.714	3.081	113.515
	Κλίνες	69.555	71.718	41.404	39.790	6.067	228.534
Πελοποννήσου	Μονάδες	29	138	241	215	64	687
	Δωμάτια	2.840	4.957	6.465	4.738	831	19.831
	Κλίνες	6.099	9.840	12.969	9.000	1.613	39.521
Στερεάς Ελλάδας	Μονάδες	8	48	160	245	60	521

Σύνολο Επικράτειας	Δωμάτια	686	3.033	5.100	5.531	1.032	15.382
	Κλίνες	1.519	6.089	9.852	10.430	1.951	29.841
	Μονάδες	651	1.708	2.784	3.605	1.304	10.052
	Δωμάτια	93.687	121.906	101.997	95.655	25.049	438.294
	Κλίνες	194.734	243.955	199.603	181.181	49.777	869.250

Σχήμα 1: Συγκέντρωση ξενοδοχειακών μονάδων ανά Περιφέρεια (Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, ίδια επεξεργασία)

Η απασχόληση στα Καταλύματα και την Εστίαση στο 3^ο τρίμηνο του 2020 έφτασε το 10,1% της συνολικής απασχόλησης απασχολώντας 396,0 χιλιάδες εργαζομένους από τους οποίους οι 333,0 χιλιάδες εργάζονταν με καθεστώς πλήρους απασχόλησης. Η μερική απασχόληση στα Καταλύματα και την Εστίαση για το 2020 αντιστοιχεί στο 18,6% της συνολικής απασχόλησης του κλάδου, όταν στην ΕΕ27 είναι 29,5%. Επίσης, τα καταλύματα και η εστίαση αντιπροσωπεύουν το 9,2% της πλήρους και το 19,7% της μερικής απασχόλησης επί του συνόλου της απασχόλησης. Οι κυρίαρχες ηλικιακές ομάδες των απασχολούμενων στα Καταλύματα και την Εστίαση είναι οι 30-44 ετών και 45-64 ετών. Χαμηλότερη συμμετοχή έχουν οι υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες 15-24 ετών,

25-29 ετών. Ο κλάδος «Δραστηριότητες Παροχής Υπηρεσιών Καταλύματος και Εστίασης» τα τελευταία χρόνια προσφέρει ευκαιρίες απασχόλησης σε ομάδες του πληθυσμού που δεν έχουν εύκολη πρόσβαση στην αγορά εργασίας, όπως είναι οι νέοι και οι ηλικίες 45+. Αναφορικά με το φύλο των απασχολούμενων στα Καταλύματα και την Εστίαση παρατηρούμε ότι πλειοψηφούν οι άνδρες καθ' όλη την περίοδο αναφοράς. Από την άλλη πλευρά, το ποσοστό των απασχολούμενων γυναικών στα Καταλύματα και την Εστίαση είναι σημαντικά μεγαλύτερο συγκριτικά με τους λοιπούς κλάδους, δείχνοντας ότι ο κλάδος «Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών καταλύματος και εστίασης» προσφέρει ευκαιρίες εργασίας σε ομάδες του πληθυσμού που δεν έχουν εύκολη πρόσβαση στην αγορά εργασίας.¹⁴

Πίνακας 7: Κατανομή απασχολούμενων ανά κλάδο και ανά περιφέρεια, 2020, (Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence)

	Καταλύματα	Εστίαση
Αττική	12.067	100.902
Κεντρική Μακεδονία	5.672	39.892
Θεσσαλία	1.929	17.394
Κρήτη	12.203	18.245
Δυτική Ελλάδα	948	14.466
Πελοπόννησος	6.808	14.095
Αν. Μακεδονία & Θράκη	2.615	11.523
Στερεά Ελλάδα	2.294	14.238
Νότιο Αιγαίο	15.610	11.526
Ήπειρος	1.357	9.594
Δυτική Μακεδονία	435	6.472
Βόρειο Αιγαίο	1.566	7.152
Ιόνια Νησιά	6.690	7.943
Σύνολο	70.193	273.443

¹⁴ https://insete.gr/wp-content/uploads/2021/07/21_07-Employment_2011-2020.pdf

2.4. Φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης

2.4.1. ΟΤΑ Α' βαθμού (Δήμοι)

Οι αρμοδιότητες και οι υποχρεώσεις των 332 δήμων της χώρας καθορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 102 του Συντάγματος αλλά και του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (νόμος 3463/2006). Όσον αφορά στον τομέα της διαχείρισης των απορριμμάτων οι ΟΤΑ Α' βαθμού, δηλαδή οι Δήμοι, είναι αυτοί που αναλαμβάνουν τον απαιτητικό ρόλο της εφαρμογής των νόμων και των διατάξεων που σχετίζονται με την ολοκληρωμένη διαχείριση των στερεών αποβλήτων, γεγονός που αποτυπώνεται στο νέο Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) 2020-2030 (ΦΕΚ 185/Α/29.8.2020), στο άρθρο 228 του νόμου 4555/2018 (ΦΕΚ Α' 133/19.07.2018) και στο νέο Νομοσχέδιο για την ανακύκλωση 4819/2021 (ΦΕΚ 129 Α/ 23-6-2021).

Μέσω των Τοπικών Σχεδίων Διαχείρισης Αποβλήτων, οι Δήμοι καλούνται να συνεισφέρουν στα μέτρα πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων, στην προώθηση της επαναχρησιμοποίησης, στην ενίσχυση των ποσοστών ανακύκλωσης, στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση πολιτών, στη γρήγορη ανάπτυξη δικτύων συλλογής βιοαποβλήτων και ανακυκλώσιμων υλικών και να συμμετέχουν στα υφιστάμενα, αλλά και στα νέα διακριτά ρεύματα αποβλήτων.

Στη συνέχεια περιγράφονται οι σχέσεις των ΟΤΑ με τα υπάρχοντα Συστήματα Εναλλακτικής Διαχείρισης (ΣΕΔ).

2.4.1.1. ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ

Οι ΟΤΑ μπορούν να συνάψουν σύμβαση συνεργασίας με την Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης Ανακύκλωσης (ΕΕΑΑ Α.Ε.) ή/και την Ανταποδοτική Ανακύκλωση.

Στη περίπτωση σύμβασης ΟΤΑ με την ΕΕΑΑ:

Ο φορέας του ΣΣΕΔ (ΕΕΑΑ) παρέχει:

- τον κατάλληλο εξοπλισμό για τη συλλογή και μεταφορά των αποβλήτων συσκευασίας (μπλε κάδους , μπλε κώδωνες και οχήματα συλλογής και μεταφοράς).

Ο ΟΤΑ αναλαμβάνει:

- Την οργάνωση του δικτύου συλλογής (χωροθέτηση κάδων, δρομολόγια αποκομιδής).
- Την παροχή του απαραίτητου προσωπικού συλλογής.

Στη περίπτωση σύμβασης ΟΤΑ με την Ανταποδοτική Ανακύκλωση:

Ο φορέας ΣΣΕΔ (Ανταποδοτική Ανακύκλωση) :

- παρέχει τα Ολοκληρωμένα Κέντρα Ανταποδοτικής Ανακύκλωσης (ΟΚΑΑ) και Πολυκέντρα Ανταποδοτικής Ανακύκλωσης (ΠΑΑ)
- ενημερώνει τον ΟΤΑ με τον οποίο έχει σύμβαση, τουλάχιστον σε εξαμηνιαία βάση, για την επίδοση του συγκεκριμένου έργου ανακύκλωσης.

Ο ΟΤΑ:

- παραχωρεί τον χώρο για την εγκατάσταση των ΟΚΑΑ και ΠΑΑ.

Η ΕΕΑΑ έχει σύμβαση συνεργασίας με 306 από τους συνολικά 332 Δήμους της Χώρας, στους οποίους είναι τοποθετημένοι 180.000 μπλε κάδοι. Επιπλέον στους Δήμους έχουν δοθεί 529 οχήματα συλλογής, ώστε να εκτελούνται καθημερινά δρομολόγια προς τα 32 Κέντρα Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ). Έχουν τοποθετηθεί επίσης 10.200 μπλε κώδωνες σε 259 Δήμους για να εξυπηρετήσουν περισσότερες από 22.200 επιχειρήσεις σε όλη τη χώρα.

Η Ανταποδοτική Ανακύκλωση έχει σύμβαση συνεργασίας με 78 Δήμους και περίπου 62 Κέντρα Ανταποδοτικής Ανακύκλωσης (ΟΚΑΑ και ΠΑΑ) είναι εγκατεστημένα σε όλη τη χώρα.

2.4.1.2. ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΛΙΠΑΝΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΛΑΙΩΝ (ΑΛΕ)

Ο ΟΤΑ διενεργεί πλειοδοτικό διαγωνισμό για τη σύναψη σύμβασης συνεργασίας με συλλέκτη-μεταφορέα συμβεβλημένο με την ΕΝΔΙΑΛΕ (φορέας ΣΣΕΔ ΑΛΕ)

Ο ΟΤΑ αναλαμβάνει τη συγκέντρωση και ασφαλή προσωρινή αποθήκευση:

- Των ορυκτελαίων που προκύπτουν από εργασίες συντήρησης οχημάτων-μηχανημάτων στο συνεργείο του.

Ο συλλέκτης-μεταφορέας αναλαμβάνει :

- Την παροχή ειδικού κάδου/δεξαμενής συλλογής για την αποφυγή διαρροών.
- Τη συλλογή, μεταφορά και διάθεση των ΑΛΕ στα Κέντρα Συλλογής και Προσωρινής Αποθήκευσης της ΕΝΔΙΑΛΕ ή σε κάποιον αξιοποιητή συμβεβλημένο με την ΕΝΔΙΑΛΕ.
- Την έκδοση Πιστοποιητικού Παραλαβής και Ασφαλούς Διάθεσης.

2.4.1.3. ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΜΕΝΑ ΕΛΑΣΤΙΚΑ ΟΧΗΜΑΤΩΝ (ΜΕΟ)

Ο ΟΤΑ συνάπτει σύμβαση συνεργασίας με την ECOELASTIKA (φορέας ΣΣΕΔ ΜΕΟ) και στο πλαίσιο αυτό αναλαμβάνει τη συγκέντρωση και προσωρινή αποθήκευση:

- Μεταχειρισμένων ελαστικών που προκύπτουν από εργασίες συντήρησης οχημάτων- μηχανημάτων στο συνεργείο του.
- Μικρές ποσότητες εγκαταλελειμμένων μεταχειρισμένων ελαστικών.

Ο φορέας ΣΕΔ αναλαμβάνει:

- Τη συλλογή, μεταφορά και ασφαλή διάθεση των ΜΕΟ.

Εναλλακτικά:

Ο ΟΤΑ συνάπτει σύμβαση με ανάδοχο συμβεβλημένο με ΣΕΔ ο οποίος αναλαμβάνει την ασφαλή διάθεσή τους.

2.4.1.4. ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΣΤΗΛΩΝ & ΣΥΣΣΩΡΕΥΤΩΝ (ΑΗΣΣ)

A. Για τους συσσωρευτές οχημάτων και βιομηχανίας:

Ο ΟΤΑ διενεργεί πλειοδοτικό διαγωνισμό για τη σύναψη σύμβασης συνεργασίας με συλλέκτη-μεταφορέα συμβεβλημένο με ΣΕΔ-ΑΗΣΣ (Re-Battery ή COMBATT)

Ο ΟΤΑ αναλαμβάνει τη συγκέντρωση και ασφαλή προσωρινή αποθήκευση:

- Των ΑΗΣΣ που προκύπτουν από εργασίες συντήρησης οχημάτων-μηχανημάτων στο συνεργείο του.

Ο συλλέκτης-μεταφορέας αναλαμβάνει:

- Την παροχή κατάλληλου κάδου συλλογής για την αποφυγή διαρροών.
- Τη συλλογή, μεταφορά και διάθεση των ΑΗΣΣ σε μονάδες ανακύκλωσης συμβεβλημένες με ΣΣΕΔ.
- Την έκδοση Πιστοποιητικού Παραλαβής και Ασφαλούς Διάθεσης σε μονάδες ανακύκλωσης συμβεβλημένες με ΣΣΕΔ.

B. Για τους φορητούς συσσωρευτές:

Ο ΟΤΑ συνεργάζεται με την ΑΦΗΣ Α.Ε. (φορέας ΣΣΕΔ φορητών μπαταριών) για τον καθορισμό των σημείων συλλογής σε δημοτικούς χώρους, πράσινα σημεία, γωνιές ανακύκλωσης και αλλού.

Η ΑΦΗΣ αναλαμβάνει την παροχή ειδικών κάδων συλλογής οικιακών μπαταριών και τη συλλογή-μεταφορά σε μονάδες επεξεργασίας της Ελλάδας και του εξωτερικού με συμβεβλημένους του συλλέκτες-μεταφορείς.

2.4.1.5. ΟΧΗΜΑΤΑ ΤΕΛΟΥΣ ΚΥΚΛΟΥ ΖΩΗΣ (ΟΤΚΖ)

Ο ΟΤΑ διενεργεί πλειοδοτικό διαγωνισμό για τη σύναψη σύμβασης συνεργασίας με συλλέκτη-μεταφορέα συμβεβλημένο με την ΕΔΟΕ (φορέας ΣΣΕΔ ΟΤΚΖ). Σημειώνεται ότι δεν είναι ΟΤΚΖ (δεν υπάγονται στο ΠΔ 116/2004) τα Δίκυκλα, τα Ρυμουλκούμενα, τρέιλερ, βάρκες κλπ καθώς και τα φορτηγά οχήματα βάρους άνω των 3,5 τόνων.

Ο ΟΤΑ αναλαμβάνει:

- Τον εντοπισμό των ΟΤΚΖ επικολλώντας σε εμφανές σημείο του οχήματος ειδικό αυτοκόλλητο.
- Την ενημέρωση των αρμόδιων υπηρεσιών για διενέργεια έρευνας προς εξακρίβωση περίπτωσης κλοπής, υπεξαίρεσης ή εμπλοκής σε εγκληματική πράξη. Σε περίπτωση που το όχημα φέρει πινακίδες κυκλοφορίας, αναζητά τα στοιχεία ταυτότητας των ιδιοκτητών.
- Την παράδοση ΟΤΚΖ στον συλλέκτη-μεταφορέα αν δεν αποσυρθεί από τον ιδιοκτήτη του.

Ο συλλέκτης-μεταφορέας αναλαμβάνει :

- Τη συλλογή, μεταφορά και διάθεση των ΟΤΚΖ σε μονάδα επεξεργασίας συμβεβλημένη με την ΕΔΟΕ.
- Την έκδοση Πιστοποιητικού Παραλαβής και Ασφαλούς Διάθεσης.

2.4.1.6. ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ (ΑΗΗΕ)

Ο ΟΤΑ συνάπτει σύμβαση συνεργασίας με φορέα ΣΣΕΔ ΑΗΗΕ (Ανακύκλωση Συσκευών και Φωτοκύκλωση)

Ο ΟΤΑ από κοινού με το φορέα ΣΣΕΔ:

- Καθορίζουν τα σημεία συλλογής λαμβάνοντας υπόψη την πληθυσμιακή πυκνότητα με σκοπό να εξασφαλίζουν τη διαθεσιμότητα και προσβασιμότητα των σημείων συλλογής, ώστε οι τελικοί χρήστες και οι διανομείς να μπορούν να επιστρέφουν τα ΑΗΗΕ δωρεάν.
- Οργανώνουν τη συλλογή και μεταφορά των ογκωδών και βαρέων ΑΗΗΕ από το χώρο του τελικού χρήστη.

Ο φορέας ΣΣΕΔ αναλαμβάνει:

- να παρέχει μέσα συλλογής ΑΗΗΕ για τα σημεία συλλογής που έχουν από κοινού καθοριστεί.
- να απομακρύνει τα συλλεχθέντα ΑΗΗΕ από το τελικό σημείο συλλογής.

- να υποβάλει εξαμηνιαία αναφορά παραληφθέντων ΑΗΗΕ.
- να υποβάλει ετήσια βεβαίωση διαχείρισης των συλλεχθέντων ΑΗΗΕ, η οποία θα περιέχει όλη την πληροφορία για την εναλλακτική διαχείριση των ΑΗΗΕ
- να αποδίδει τίμημα στους ΟΤΑ για τη συλλογή των ΑΗΗΕ ως κίνητρο για την επίτευξη μεγαλύτερης συλλογής των ΑΗΗΕ.

2.4.1.7. ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΕΚΣΚΑΦΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΕΩΝ (ΑΕΚΚ)

Ο ΟΤΑ συνάπτει σύμβαση συνεργασίας με φορέα ΣΣΕΔ ΑΕΚΚ.

Ο ΟΤΑ συλλέγει:

- Εγκαταλελειμμένα ΑΕΚΚ από οικοδομικά έργα (συνήθως μικρής κλίμακας).
- ΑΕΚΚ από τα δημοτικά έργα που αναλαμβάνουν με αυτεπιστασία.

Η συλλογή γίνεται είτε από τα συνεργεία του ΟΤΑ είτε από συμβεβλημένο με ΣΕΔ συλλέκτη-μεταφορέα και οδηγούνται στη συνέχεια σε συμβεβλημένη με ΣΕΔ μονάδα επεξεργασίας ΑΕΚΚ.

2.4.2. ΟΤΑ Β' βαθμού (Περιφέρειες)

Στους ΟΤΑ Β' βαθμού περιλαμβάνονται οι 13 Περιφέρειες της χώρας. Κάθε περιφέρεια έχει συσταθεί σε μια ευρύτερη περιοχή της χώρας (εξαιρουμένου του Αγίου Όρους), διαθέτει δικές της αυτοτελείς υπηρεσίες και προϋπολογισμό. Οι αρμοδιότητές της απλώνονται σε ένα ευρύ φάσμα: από το σχεδιασμό, το συντονισμό και την εφαρμογή των πολιτικών που άπτονται των ζητημάτων της περιοχής, μέχρι και επιμέρους καθήκοντα της κεντρικής διοίκησης που μπορεί να της ανατεθούν με νόμο.

Όσον αφορά στη διαχείριση των απορριμμάτων, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία ο ρόλος των Περιφερειών έχει περιοριστεί σημαντικά, δεδομένου ότι οι περισσότερες αρμοδιότητες και τα καθήκοντα έχουν μετατοπιστεί στους Περιφερειακούς ΦοΔΣΑ. Σύμφωνα με το αναθεωρημένο ΕΣΔΑ στις αρμοδιότητες των Περιφερειών όσον αφορά στα απορρίμματα περιλαμβάνονται ενδεικτικά οι ακόλουθες :

- Εξυπηρέτηση του συνόλου του πληθυσμού με ΧΥΤ
- Αναθεώρηση/επικαιροποίηση ΠΕΣΔΑ εφόσον δεν είναι σε θέση ο οικείος ΦοΔΣΑ να τον υλοποιήσει.
- Εκπόνηση μελετών ποιοτικής σύστασης αποβλήτων σε εθνικό επίπεδο
- Εκπόνηση σχεδίου για την μετάβαση προς μια κυκλική οικονομία
- Μελέτη σε εθνικό επίπεδο (π.χ. Μελέτες εκτίμησης-καταγραφής και σχέδια αντιμετώπισης θαλάσσιας ρύπανσης από πλαστικά σε εθνικό επίπεδο και ανά Περιφέρεια)

- Δημιουργία προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης
- Δημιουργία ολοκληρωμένου δικτύου συστημάτων και υποδομών δημοτικού, διαδημοτικού, περιφερειακού και διαπεριφερειακού επιπέδου
- Έκθεση για τον βαθμό εκπλήρωσης κατά περίπτωση των ΕΣΔΑ / ΠΕΣΔΑ / ΤΣΔΑ / Επιχειρησιακών Σχεδίων οικείων ΣΕΔ κλπ.
- Αποκατάσταση ανενεργών μη αποκατεστημένων ΧΑΔΑ
- Παύση λειτουργίας ενεργών ΧΑΔΑ
- Εκπόνηση μελετών για την εκτίμηση της συμβολής των αποβλήτων κουζίνας και των πράσινων αποβλήτων στο ρεύμα βιοαποβλήτων
- Εκπόνηση μελετών και κατασκευή Πάρκων Κυκλικής Οικονομίας
- Καταγραφή των παραγωγών βιοαποβλήτων
- Εκπόνηση μελετών και κατασκευή έργων (π.χ. Μελέτες – έργα – προμήθειες – υπηρεσίες για την έγκαιρη υλοποίηση του δικτύου υποδομών με προτεραιότητα σε αυτά που μπορεί να ενταχθούν στην προγραμματική περίοδο ΕΣΠΑ 2014 – 2020 και 2021 – 2027).

2.4.3. Οι Αναπτυξιακές Εταιρίες

Οι Αναπτυξιακές Εταιρίες (ΑΝ.ΕΤ.) είναι εταιρίες δημιουργημένες από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) του Υπουργείου Εσωτερικών, με στόχο την στρατηγική ανάπτυξη της εκάστοτε περιοχής. Έχει την λειτουργία και δομή μιας ανώνυμης εταιρίας και σε αυτήν συμμετέχει η Τοπική Αυτοδιοίκηση (Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση (ΝΑ), Δήμοι ή Τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων (ΤΕΔΚ), Συνεταιρισμοί, Επιμελητήρια κ.λπ.).

Είναι ένας φορέας που καλείται να αντιμετωπίσει προβλήματα και ιδιαιτερότητες που έχει η περιφέρεια / ύπαιθρος στην Ελλάδα, και να βοηθήσει στην οικονομική και λειτουργική στήριξη, στην ανάδειξη των περιοχών, όπως και στην συνεργασία οργανισμών με τον ίδιο στόχο.

Οι Αναπτυξιακές εταιρείες συχνά δραστηριοποιούνται:

- στην εκπόνηση μελετών και ολοκληρωμένων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων για την Αγροτική Ανάπτυξη και την Ανασυγκρότηση της Υπαιθρου.
- στην υλοποίηση προγραμμάτων ανάπτυξης τους τομείς της γεωργίας - μεταποίησης, του τουρισμού, της βιομηχανίας - βιοτεχνίας, του περιβάλλοντος, των υπηρεσιών και σε άλλους τομείς ανάπτυξης.
- στην στήριξη των επιχειρηματιών εστιάζοντας σε πρωτοβουλίες περιφερειακού επιπέδου.

- στην παροχή συμβουλών σε ιδιώτες, ενώσεις, συλλογικούς φορείς, επιχειρήσεις, μέσω έρευνας και πληροφόρησης.
- στην προώθηση της επιχειρηματικής, οικονομικής και γενικότερα βιώσιμης ανάπτυξης των ΟΤΑ ή της ευρύτερης περιοχής

Στον πίνακα που ακολουθεί δίνονται οι Αναπτυξιακές Εταιρίες σε κάθε Περιφέρεια.

Πίνακας 8 Αναπτυξιακές Εταιρίες σε κάθε Περιφέρεια.

Όνομα Αναπτυξιακής Εταιρείας	Link
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	
Εταιρεία Έρευνας & Ανάπτυξης Βορείου Έβρου Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α. (Ε.Ε.Α.Β.Ε. Α.Ε.)	https://eeabe.gr/online/
Δημοσυνεταιριστική “Έβρος” Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α.	https://dimossin.gr/
Αναπτυξιακή Ροδόπης – Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία Ο.Τ.Α.	http://anro.gr/index.php/el/
Αναπτυξιακή Καβάλας Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α.	https://ankavala.eu/
Αναπτυξιακή Δράμας Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α.	https://www.aned.gr/wp/?lang=el
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	
Αναπτυξιακή Φλώρινας Α.Α.Ε Ο.Τ.Α. (ΑΝΦΛΩ.)	https://www.anflo.gr/
Αναπτυξιακή Καστοριάς Α.Ε. Ο.Τ.Α. (ΑΝ.ΚΑΣ. Α.Ε.)	http://www.ankas.gr/
Αναπτυξιακή Δυτικής Μακεδονίας Α.Ε. Ο.Τ.Α. (ΑΝΚΟ Α.Ε.)	http://www.anko.gr/index.php/el/
Περιφέρεια Θεσσαλίας	
Αναπτυξιακή Τρικάλων Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α. (ΚΕΝΑΚΑΠ Α.Ε.)	https://www.kenakap.gr/
Αναπτυξιακή Καρδίτσας Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α. (ΑΝ.ΚΑ. Α.Ε.)	https://anka.gr/index.php/el/
Αναπτυξιακή Εταιρεία Νομού Λάρισας Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α (Α.Ε.ΝΟ.Λ. Α.Ε.)	http://aenol.gr/
Εταιρία Ανάπτυξης Πηλίου Α.Ε. (ΕΑΠ ΑΕ) – Αναπτυξιακή Α.Ε. ΟΤΑ	http://eapilio.gr/
Περιφέρεια Αττικής	
Δίκτυο Συνεργασίας Δήμων Περιφερειακής Ενότητας Νήσων Αττικής (ΔΙΚΤΥΟ ΔΗΜΩΝ Π.Ε. ΝΗΣΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ)	https://atticaislandsnetwork.gr/
Περιφέρεια Πελοποννήσου	

Αναπτυξιακή Βόρειου Πελοποννήσου Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α. (ΑΝΒΟΠΕ Α.Ε.)	https://www.anvope.gr/
Αναπτυξιακή Πάρνωννα Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α. (Πάρνωνας Α.Ε.)	http://www.parnonas.gr/
Αναπτυξιακή Μεσσηνίας Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α.	
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	
Αιτωλική Αναπτυξιακή Α.Ε. Ο.Τ.Α. (ΑΙΤΩΛΙΑ Α.Ε.)	http://www.aitoliki.gr/
Τριχωνίδα Α.Ε.Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία Ο.Τ.Α.	https://www.trihonida.gr/
Αχαΐα Α.Ε. – Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ	http://www.achaiasa.gr/
Αναπτυξιακή Ολυμπίας Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α. (ΑΝ.ΟΛ. Α.Ε.)	https://www.anol.gr/
Περιφέρεια Κρήτης	
Οργανισμός Ανάπτυξης Κρήτης Α.Ε.	https://oakae.gr/
Αναπτυξιακή Ηρακλείου Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α.	http://www.anher.gr/
ΑΚΟΜΜ-ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ ΑΑΕ ΟΤΑ	http://www.akomm.gr/
Αναπτυξιακή Λασιθίου Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α.	http://www.anlas.gr/
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	
Αναπτυξιακή Εταιρεία Σερρών Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α. (ΑΝ.Ε.ΣΕΡ. Α.Ε.)	https://ead.gr/item/ane-serres/
Αναπτυξιακή Κιλκίς Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α. (ΑΝ.ΚΙ. Α.Ε.)	https://www.anki.gr/
Αναπτυξιακή Νομού Θεσσαλονίκης Α.Α.Ε. (ΑΝΕΘ)(ΛΑΓΚΑΔΑ, ΒΟΛΒΗ κλπ.)	http://www.aneth.gr/iDefault.php
Αναπτυξιακή Νομού Θεσσαλονίκης Α.Α.Ε. (ΑΝΕΘ)(ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ, ΔΕΛΤΑ)	http://www.aneth.gr/iDefault.php
Αναπτυξιακή Χαλκιδικής Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α. (ΑΝ.ΕΤ.ΧΑ. Α.Ε.)	https://www.anetxa.gr/
Αναπτυξιακή Πέλλας Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α. (ΑΝ.ΠΕ. Α.Ε.)	http://www.anpe.gr/
Αναπτυξιακή Νομού Ημαθίας Α.Ε. Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α. (ΑΝ.ΗΜΑ. Α.Ε.)	http://www.anhma.gr/
Πιερική Αναπτυξιακή Α.Ε. – Ο.Τ.Α.	https://pieriki-anaptixiaki.gr/
Περιφέρεια Ηπείρου	
Αναπτυξιακή Ηπείρου Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α. (ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε.)	https://www.epirusa.gr/
Αναπτυξιακή Νοτίου Ηπείρου Αμβρακικού Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α. (ΕΤΑΝΑΜ Α.Ε.)	https://ead.gr/item/etanam-ae/
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	

Αναπτυξιακή Φθιώτιδος Α.Ε. Ο.Τ.Α. (Φθιωτική Αναπτυξιακή Α.Ε.)	http://www.fthiotiki.gr/
Αναπτυξιακή Φωκική Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α. (ΑΝ.ΦΩ. Α.Ε.)	http://www.anfok.gr/
Ελικώνας Παρνασσός ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ Α.Ε. Ο.Τ.Α.	http://www.elikonas.gr/
Οργανισμός Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α. (ΟΑΣΕ Α.Α.Ε.)	https://www.oase.com.gr/
Κ/Ξ Αναπτυξιακή Εύβοιας ΑΕ και Οργανισμός Ανάπτυξης Στερεάς Ελλάδας	https://ead.gr/item/euboea-centralgreece-ota/
Αναπτυξιακή Ευβοίας Α.Ε.	http://anevia.gr/
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	
Αναπτυξιακή Ιονίων Νήσων Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α. (ΑΝ.ΙΟΝ. Α.Ε.)	https://ead.gr/item/an-ion-ae/
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	
Αναπτυξιακή Δωδεκανήσου Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α. (ΑΝ.ΔΩ. Α.Ε.)	http://www.ando.gr/home
Αναπτυξιακή Εταιρεία Κυκλάδων Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α.	https://www.e-cyclades.gr/
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	
Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης Λέσβου (ΕΤΑΛ Α.Ε.)	https://www.etal-sa.gr/el/
Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης Χίου Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α. (Ε.Τ.Α.Χ. Α.Ε.)	http://leaderchios.gr/
Αναπτυξιακή Λήμνου Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α. (ΑΝ.Ε.Λ. Α.Ε.)	http://www.anel-sa.gr/
Κέντρο Απασχόλησης & Επαγγελματικής Κατάρτισης Νομού Σάμου Α.Ε. (Κ.Α.Ε.Κ. Σάμου Α.Ε.)	http://www.kaek-pesamou.info/

2.5. Λιμάνια/Μαρίνες

Τα αντικείμενα εργασιών που υλοποιούνται ανά λιμένα είναι: μεταφορά γενικών εμπορευμάτων, φορτίων χύδην και εμπορευματοκιβωτίων, ακτοπλοΐα εσωτερικού, κρουαζιέρα, αναψυχή, αλιεία. Οι βασικές λειτουργίες λιμένων: παροχή υπηρεσιών προς πλοία, χειρισμός φορτίου στην αποβάθρα, παραλαβή και διαμονή εμπορευμάτων, logistics. Ο συγκεκριμένος κλάδος παρουσιάζει έντονες συνέργειες με τον κλάδο του τουρισμού αλλά και των μεταφορών.

2.5.1. Φορείς διοίκησης και εκμετάλλευσης λιμένων

Η διοίκηση και η εκμετάλλευση των ελληνικών εμπορικών εθνικών λιμένων ασκείται από το ίδιο το Κράτος και συγκεκριμένα από το Υπουργείο Ναυτιλίας και Αιγαίου (ΥΝΑ). Τις αρμοδιότητες αυτές τις ασκούν οι φορείς που φαίνονται στον παρακάτω πίνακα.

Συλλογικός φορέας: Ένωση λιμένων Ελλάδος (www.elime.gr)

Πίνακας 9: Φορείς διοίκησης και εκμετάλλευσης λιμένων Ελλάδος

Οργανισμοί λιμένων	Κρατικά λιμενικά ταμεία	Δημοτικά λιμενικά ταμεία		
Πειραιώς	Αντίκυρας	Αιγίου	Ναυπλίου	Μυκόνου
Θεσσαλονίκης	Ζακύνθου	Αίγινας	Νέων Στύρων	Ύδρας
Πάτρας	Ικαρίας	Δωδεκανήσου	Νομού Χανίων	Φωκίδας
Ηγουμενίτσας	Ν. Λακωνίας	Ερμιόνης	Νότιας Δωδεκανήσου	Χαλκίδας
Ηρακλείου	Ν. Μεσσηνίας	Θήρας	Πάτμου	Χανίων
Βόλου	Ν. Πιερίας	Ίου	Πύργου (Κατάκολο)	Χίου
Κερκύρας	Σκύρου	Καλαμάτας	Ρεθύμνου	Ωρεών Ευβοίας
Καβάλας	Ν. Φθιώτιδας	Καρύστου	Ρόδου	Φωκίδας
Αλεξανδρούπολη	Ν. Φωκίδας	Δήμου Κερκυραίων	Σαλαμίνας	Χαλκίδας
Ελευσίνας	Ν. Χανίων	Κεφαλληνίας-Ιθάκης	Σάμου	Χανίων
Ραφήνας		Κω	Σκύρου	

Λαυρίου		Λάγους Ξάνθης	Σύρου	
Νήσου Εύβοιας		Μήλου	Τήνου-Άνδρου	

Οι φορείς διοίκησης και εκμετάλλευσης λιμένων έχουν συγκεκριμένη περιοχή δικαιοδοσίας και αρμοδιότητας αναφορικά με τη χρήση και εκμετάλλευση της Ζώνης Λιμένα. Οι ζώνες αυτές, αποτελούν παράκτιες περιοχές στις οποίες περιλαμβάνονται έργα αναγκαία για την εξυπηρέτηση της εύρυθμης λειτουργίας των λιμένων και αποτελούνται από α) τη χερσαία ζώνη λιμένα, ήτοι τμήμα ξηράς αποτελούμενο από τον αιγιαλό και τους αναγκαίους συνεχόμενους παραλιακούς χώρους και β) τη θαλάσσια ζώνη λιμένα, η οποία περιλαμβάνει τις λεκάνες λιμένων (συνεχόμενες με τον αιγιαλό ή τυχόν κατασκευασμένα κρηπιδώματα, μώλους, προβλήτες) και έκταση θάλασσας μέχρι απόσταση πεντακοσίων (500) μέτρων από τις ακτές της χερσαίας ζώνης, που περιορίζεται από την κάθετη προβολή στα ακραία όρια της χερσαίας ζώνης.

Πίνακας 10: Αριθμός λιμανιών ανά περιφέρεια

Περιφέρεια	Αριθμός λιμανιών
Νότιο Αιγαίο	42
Αττική	17
Βόρειο Αιγαίο	15
Κρήτη	13
Ιόνια Νησιά	11
Πελοπόννησος	11
Στερεά Ελλάς	10
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	9
Δυτική Ελλάδα	7
Κεντρική Μακεδονία	5
Θεσσαλία	5
Ήπειρος	3

Πίνακας 11: Συνολική Διακίνηση και Ποσοστό Συμμετοχής Ανά Περιφέρεια (2017) (Πηγή: Ρυθμιστική αρχή λιμένων¹⁵)

	Εμπορεύμα α (τόνοι)	Επιβάτες	% Εμπ. Κίνησης	% Επιβατ. Κίνησης
--	------------------------	----------	-------------------	----------------------

¹⁵ <http://www.raports.gr/sites/default/files/2021->

[%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7%20A%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82%20%CE%A1%CE%91%CE%9B.pdf](http://www.raports.gr/sites/default/files/2021-%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7%20A%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CF%8C%CE%B3%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82%20%CE%A1%CE%91%CE%9B.pdf)

Αττική	4.025.796	11.015.457	20,41%	29,50%
Κεντρική Μακεδονία	284.493	719.665	1,44%	1,93%
Θεσσαλία	304.556	976.355	1,54%	2,61%
Κρήτη	2.801.484	1.243.552	14,20%	3,33%
Δυτική Ελλάδα	2.046.871	2.996.974	10,38%	8,02%
Πελοπόννησος	865.159	647.542	4,39%	1,73%
Αν. Μακεδονία & Θράκη	98.496	1.971.940	0,50%	5,28%
Στερεά Ελλάδα	1.751.923	871.969	8,88%	2,33%
Νότιο Αιγαίο	5.387.458	12.665.329	27,32%	33,91%
Ήπειρος	205.406	0	1,04%	0
Βόρειο Αιγαίο	952.429	1.096.861	4,83%	2,94%
Ιόνια Νησιά	999.256	3.141.196	5,07%	8,41%
Σύνολο	19.723.327	37.346.840		

2.5.2. Μαρίνες

Οι Μαρίνες αποτελούν λιμένες χρησιμοποιούμενες από ιστιοπλοϊκά ή μηχανοκίνητα σκάφη αναψυχής και απαντώνται σε πολλές περιοχές της χώρας. Οι μαρίνες και το yachting, συνεισφέρουν στην κατανάλωσης αγαθών και υπηρεσιών με 1.016 εκατ. ευρώ και στην απασχόληση με 43.626 θέσεις εργασίας.

Οι φορείς λιμένων εμπλέκονται με ποικίλους τρόπους στην αλυσίδα της **Κυκλικής Οικονομίας** με κύριους τους παρακάτω:

α) Θαλάσσια & παράκτια ρύπανση (και δράσεις καθαρισμού ακτών)

Οι φορείς μεριμνούν για την πρόληψη ή/και αποκατάσταση ρύπανσης από δραστηριότητες σχετικές με την λειτουργία τους, όπως: Απόβλητα από κίνηση και ελλιμενισμό πλοίων, έρμα και υπολείμματα δεξαμενών που περιείχαν φορτίο, απόβλητα από φιλτράρισμα πετρελαίου κίνησης, σεντίνας που περιέχουν πετρέλαιο και λύματα και απορρίμματα καθημερινής χρήσης (προσομοιάζονται με αστικά) καθώς και ρύπανση από χειρισμό και αποθήκευση φορτίων, χύδην ξηρών, και χύδην υγρών και γενικών φορτίων (κατά κανόνα σε εμπορευματοκιβώτια) αλλά και εργασίες συντήρησης και ανάπτυξης λιμανιού.

β) Μεταφορά απορριμμάτων από νησιωτικές περιοχές

Στις νησιωτικές περιοχές, υπάρχει λόγω χαμηλής φέρουσας ικανότητας συγκέντρωσης υποδομών διαχείρισης απορριμμάτων εντός του νησιού, υπάρχει ανάγκη για μεταφορά

πολλών ρευμάτων (ενδεικτικά: Ανακυκλώσιμα Υλικά, ρεύματα που εμπίπτουν σε ΣΕΔ, ογκώδη απόβλητα, ΑΕΚΚ) αποβλήτων εκτός του νησιού προς διαχείριση.

γ) Υποδομές παραλαβής απορριμμάτων πλοίων

Με βάση τη Σύμβαση MARPOL 73/78, όταν ένα πλοίο φτάνει σε ένα λιμάνι πρέπει να παραδίδει τα απόβλητά του σε έναν χώρο ειδικά διαμορφωμένο για τον σκοπό αυτό. Συνεπώς τα λιμάνια θα πρέπει να παρέχουν εγκαταστάσεις υποδοχής για απόβλητα των πλοίων. Οι φορείς λιμένων καταρτίζουν Σχέδια Παραλαβής και Διαχείρισης Αποβλήτων Πλοίων, τα οποία αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του Κανονισμού Λειτουργίας του εκάστοτε λιμένα, και μεριμνούν για την ύπαρξη στην περιοχή ευθύνης τους εξειδικευμένου διαπιστευμένου παρόχου υπηρεσιών για την παραλαβή και διαχείριση απορριμμάτων και κατάλοιπων φορτίων πλοίων. Στο τέλος κάθε χρονιάς, κοινοποιούν στην Γ.Γ. Λιμένων, στην Ρυθμιστική Αρχή Λιμένων και στην Δημόσια Αρχή Λιμένων τα παραστατικά και λοιπά έγγραφα ανάκτησης, αξιοποίησης ή διάθεσης των ανωτέρω αποβλήτων που προήλθαν από πλοία τα οποία χρησιμοποίησαν τον λιμένα αρμοδιότητάς τους.¹⁶

δ) Υποδομές αποκομιδής

Οι Φορείς επίσης μεριμνούν για την εγκατάσταση απαραίτητων υποδομών για την συλλογή Αστικών Απορριμμάτων στους λιμένες ευθύνης τους. Η σημαντική τουριστική κίνηση των φορέων αυτών σχηματίζει σημαντικές ποσότητες ΑΣΑ.

ε) Καρνάγια

Σημαντικό τμήμα των λιμένων αποτελούν τα καρνάγια τα οποία λόγω ομαλής κλίσης, επιτρέπουν την ανέλκυση και την καθέλκυση μικρών σκαφών, πλοιαρίων ή ψαράδικων, τόσο ξύλινων όσο και πλαστικών, προκειμένου να συντηρηθούν αλλά και για να φυλαχθούν. Οι δραστηριότητες αυτές παράγουν σημαντική ποσότητα αποβλήτων (επικίνδυνων και μη).

2.6. Μεταφορές

Ο κλάδος των μεταφορών αποτελείται από 4 μεγάλες επαγγελματικές κατηγορίες:

1. Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών
2. Πλωτές μεταφορές
3. Αεροπορικές μεταφορές
4. Αποθήκευση και υποστηρικτικές προς τη μεταφορά δραστηριότητες

¹⁶ ν4504/2017

5. Ταχυδρομικές και ταχυμεταφορικές δραστηριότητες.

Στις χερσαίες μεταφορές συγκαταλέγονται και οι μεταφορές φυσικού αερίου που γίνονται από την ΔΕΠΑ.

Οι οδικές μεταφορές χωρίζονται στις εξής κατηγορίες:

1. Επιβατικά
2. Φορτηγά
3. Λεωφορεία
4. Μοτοσυκλέτες

Πίνακας 12 Αριθμητική κατανομή οχημάτων χερσαίων μεταφορών.

2020	Επιβατικά - Passenger			Φορτηγά - Trucks			Λεωφορεία - Buses	Μοτοσυκλέτες - Motorcycles			
	Σύνολο Total	Ιδιωτικής Χρήσης Private use	Δημοσίων Χρήσεων Public use	Σύνολο Total	Ιδιωτικής Χρήσης Private use	Δημοσίων Χρήσεων Public use	Σύνολο Total	Σύνολο Total	Επιβατικές Passenger	Φορτηγές ιδιωτικής χρήσης Freight private use	Φορτηγές δημοσίων χρήσεων Freight public use
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΑΣ	5.492.176	5.458.616	33.560	1.373.727	1.337.232	36.495	26.539	1.637.608	1.627.537	4.411	5.660

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2021

Αναφορικά με τις πλωτές μεταφορές, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της απογραφής, επί συνόλου 1.355 πλοίων, 100 ΚΟΧ¹⁷ και άνω, που περιλαμβάνονταν στο μητρώο του Ναυτικού Απομαχικού Ταμείου (NAT)¹⁸, απογράφηκαν 1.238 πλοία, εκ των οποίων 1.155 ήταν ελληνικά και 83 ελληνόκτητα υπό ξένη σημαία συμβεβλημένα με το NAT. Από τα 1.155 ελληνικά πλοία 1.021 ήταν εν ενεργεία, 134 σε αργία ή παροπλισμό. Από τα 83 ελληνόκτητα πλοία, συμβεβλημένα με το NAT, τα 71 ήταν εν ενεργεία και 12 σε αργία ή παροπλισμό.

¹⁷ Κόροι ολικής χωρητικότητας

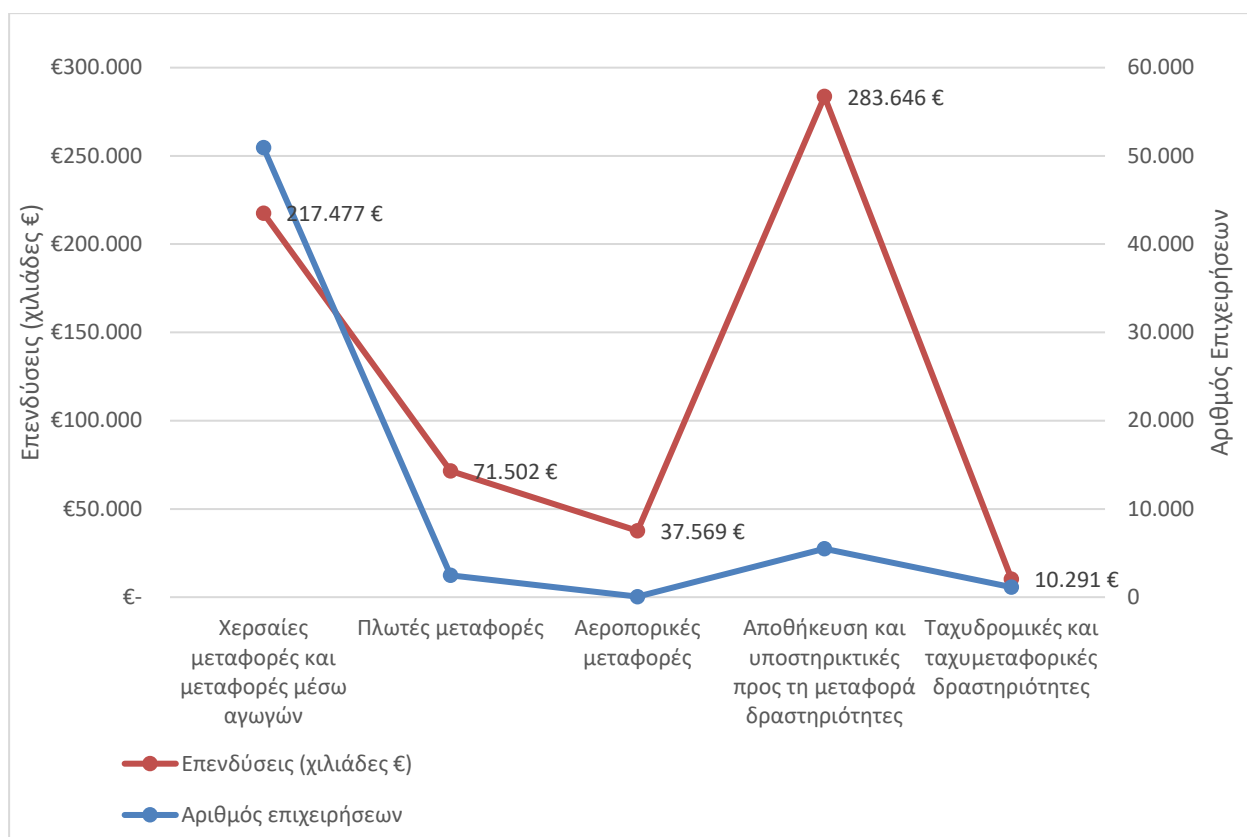
¹⁸ Το Μητρώο Πλοίων του NAT αποτέλεσε το πλαίσιο της απογραφής της 20^{ης} Σεπτεμβρίου 2018

Πίνακας 13 Κατηγορίες εκφορτωθέντων - Unloaded & Κατηγορίες φορτωθέντων - Loaded (τόνοι). Ελληνικά φορτία.

	Σύνολο - Total	Υγρό Φορτίο Χύμα - Liquid bulk	Ξηρό Φορτίο Χύμα - Liquid bulk	Φορτίο σε εμπορευματοκιβώτια - Containers	Φορτίο σε Ro/Ro - Roll-on roll-off	Άλλα Γεν. Φορτία - Other general cargo
Σύνολο	6.288.075	1.545.494	1.812.142	523.028	2.323.708	83.703

Για τις αεροπορικές μεταφορές υπάρχουν στατιστικά δεδομένα που αφορούν στο επιβατικό κοινό και στον αριθμό πτήσεων αλλά όχι για φορτία.

Αναφορικά με τον συνολικό κύκλο εργασιών που κατέγραψαν οι επιχειρήσεις το 2019, ο κλάδος των υπηρεσιών μεταφοράς και αποθήκευσης είχε ποσοστό 5,9% με 15,7 δισεκατομμύρια ευρώ. Ως ακαθάριστη προστιθέμενη αξία στην ελληνική οικονομία κατά το έτος 2019 ο εν λόγω κλάδος συνεισέφερε κατά 6,1 δισεκατομμύρια ευρώ (12,0%). Στον κλάδο των υπηρεσιών μεταφοράς δραστηριοποιούνται 60.077 επιχειρήσεις, ενώ απασχολούνται 184.850 εργαζόμενοι, με το 3,2% των επιχειρήσεων να έχουν πάνω από 9 εργαζόμενους.

Γράφημα. 1 Αριθμός επιχειρήσεων και επενδύσεις στον κλάδο των μεταφορών (ΕΛΣΤΑΤ, 2019).

Κλαδικοί φορείς

Το ερωτηματολόγιο του έργου εστάλη στους ακόλουθους φορείς, που σχετίζονται κλαδικά με τον τομέα των μεταφορών στην Ελλάδα.

- Ελληνικός Επιμελητηριακός Σύνδεσμος Μεταφορών
 - Πενήντα δύο (52) Εμπορικά και Βιομηχανικά Επιμελητήρια από όλα την Ελλάδα, μαζί με αρκετές πρωτοπόρες ενώσεις οδικών μεταφορέων, ναυτιλιακών πρακτόρων και μεταφορικών εταιρειών, είναι σήμερα μέλη του Ε.Ε.ΣΥ.Μ., συνολικά εξήντα ένα (61)
- Ένωση Εφοπλιστών Κρουαζιερόπλοιων και Φορέων Ναυτιλίας (ΕΕΚΦΝ)
- Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Επιβατηγού Ναυτιλίας
 - Μέλη του ΣΕΕΝ είναι ελληνικές και ευρύτερα κοινοτικές πλοιοκτήτριες και διαχειρίστριες εταιρείες επιβατηγών - οχηματαγωγών και επιβατηγών εν γένει πλοίων, τα οποία δραστηριοποιούνται στον χώρο της ακτοπλοΐας, των διεθνών γραμμών και της κρουαζιέρας. Απαριθμεί 30 εταιρείες ως μέλη.
- Σωματείο Ιδιοκτητών Τουριστικών Επαγγελματικών Σκαφών Άνευ Πληρώματος (ΣΙΤΕΣΑΠ)

- Ο Σ.Ι.Τ.Ε.Σ.Α.Π. ιδρύθηκε το 1997 από την ανάγκη εκπροσώπησης των πλοιοκτητών επαγγελματικών σκαφών αναψυχής και την προώθηση των υπηρεσιών που παρέχουν. Εκπροσωπεί περί τα 350 μέλη και 2500 επαγγελματικά σκάφη αναψυχής μήκους έως και 20 μέτρα σε όλη την Ελλάδα.
- Πανελλήνια Ένωση Επαγγελματικών Τουριστικών Ημερόπλοιων Σκαφών (Π.ΕΝ.Ε.Τ.Η.Σ.)
- Ένωση Εφοπλιστών Ακτοπλοΐας
- Ένωση Πλοιοκτητών Ελληνικών Σκαφών Τουρισμού (ΕΠΕΣΤ)
 - Η Ένωση Πλοιοκτητών Ελληνικών Σκαφών Τουρισμού (ΕΠΕΣΤ) αποτελεί Επαγγελματική Ένωση μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα στην οποία είναι εγγεγραμμένοι ως μέλη πλοιοκτήτες 4.000 και πλέον επαγγελματικών τουριστικών σκαφών, επανδρωμένων και μη, που διέπονται από το νόμο 2743/99. Η ΕΠΕΣΤ ιδρύθηκε το έτος 1974.
- Σύνδεσμος Αντιπροσώπων Αεροπορικών Εταιρειών (ΣΑΑΕ)

Μεταφορές και κυκλική οικονομία

Ο τομέας των μεταφορών συνδέεται στενά με την κυκλική οικονομία. Σύγχρονα κυκλικά επιχειρηματικά μοντέλα που στηρίζονται στην οικονομία του διαμοιρασμού, υποστηρίζουν ότι μπορούν να αξιοποιήσουν τον μεταφορικό, οδικό κυρίως, στόλο μιας πόλης για να αναπτύξουν και να εδραιώσουν βιώσιμες πρακτικές αστικής κινητικότητας. Τα ανεπτυγμένα δίκτυα μεταφορών έχουν επίσης τη δυνατότητα προώθησης των μεταφορών επιστροφής (backward logistics) αυξάνοντας το δυναμικό μεταφοράς υλικών, που μπορούν να αξιοποιηθούν.

Για την εφαρμογή της ΚΟ και στον τομέα των μεταφορών, πρέπει να τηρούνται διάφορες βασικές αρχές:

- Διατήρηση του φυσικού κεφαλαίου με τον έλεγχο πεπερασμένων πόρων και την εξισορρόπηση των αποθεμάτων ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές·
- Βελτιστοποιήστε τις αποδόσεις των πόρων αξιοποιώντας στο έπακρο τα προϊόντα και τα υλικά ανά πάσα στιγμή·
- Ενίσχυση της αποδοτικότητας του συστήματος με τον εντοπισμό και την εξάλειψη αρνητικών εξωτερικών παραγόντων.

Ειδικότερα, στους τομείς των μεταφορών, η ΚΟ επιδιώκει τα ακόλουθα:

- Μείωση των εκπομπών βαρέων φορτηγών οχημάτων·
- Ψηφιοποίηση για τον διαμοιρασμό των πόρων και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας·
- Καθαρά καύσιμα και ποικιλία στους τρόπους μεταφοράς/μετακίνησης·

- Επιλογή μικρών δρομολογίων για μείωση της απόστασης·
- Ανακύκλωση.

Πώς μια κυκλική οικονομία μπορεί να βοηθήσει στην απαλλαγή των μεταφορών από τον άνθρακα

Η ανάλυση δείχνει ότι ένα κυκλικό σύστημα θα μειώσει τις εκπομπές από τα υλικά που χρησιμοποιούνται στα οχήματα κατά 70% μέχρι το 2050, ή 285 εκατομμύρια τόνους ισοδυνάμου CO₂.

Κάνοντας τα ηλεκτρικά οχήματα ελαφρύτερα και πιο ανθεκτικά

Ο σχεδιασμός των οχημάτων να είναι ελαφρύτερα, έτσι ώστε να απαιτούνται λιγότερα υλικά για την παραγωγή τους και να απαιτείται λιγότερη ενέργεια για την τροφοδοσία τους, θα μείωνε 89 εκατομμύρια τόνους ισοδυνάμου CO₂ ετησίως έως το 2050. Η διάρκειά τους θα περιοριζόταν περαιτέρω 208 εκατομμύρια τόνους ισοδυνάμου CO₂ ετησίως μέχρι το 2050.

Κοινή χρήση οχημάτων

Ο καταμερισμός των οχημάτων, ώστε να τα χρησιμοποιούμε περισσότερο και να χρειαζόμαστε λιγότερα από αυτά για να πάμε εκεί που θέλουμε, θα μείωνε 66 εκατομμύρια τόνους ισοδυνάμου CO₂ ετησίως έως το 2050.

Σχεδιασμός οχημάτων για επαναχρησιμοποίηση και ανακατασκευή

Η ανακατασκευή και η επαναχρησιμοποίηση ενός κινητήρα, για παράδειγμα, είναι έως και 85% λιγότερο εντατική από την κατασκευή ενός νέου. Αυτή η στρατηγική θα συμβάλει στη μείωση 38 εκατομμυρίων τόνων ισοδυνάμου CO₂ ετησίως μέχρι το 2050.

Μπορούμε να κινηθούμε προς μια κυκλική οικονομία για τις μεταφορές με παρεμβάσεις όπως η ανακατασκευή κινητήρων ή η αναγόμωση ελαστικών για τη διατήρησή τους σε χρήση. Αλλά για να αξιοποιήσουμε πλήρως τις δυνατότητες μιας κυκλικής οικονομίας για τις μεταφορές, πρέπει να αλλάξουμε το σύστημα.

Επανεξέταση του πολεοδομικού σχεδιασμού για τον επανασχεδιασμό των μεταφορών

Τελικά, η αλλαγή των μεταφορών απαιτεί αλλαγή του πλαισίου στο οποίο κινούμαστε. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19, έννοιες αστικού σχεδιασμού όπως η 15λεπτη πόλη βίωσαν μια αναζωπύρωση. Η έννοια, που εισήχθη αρχικά στη δεκαετία του 1920, βασίζεται σε τέσσερις αρχές: εγγύτητα, πυκνότητα, ποικιλομορφία και πανταχού

παρουσία. Ο στόχος; Να διασφαλιστεί ότι όλοι οι κάτοικοι της πόλης είναι σε θέση να φτάσουν σε όλα τα μέρη που χρειάζονται σε χρόνο 15 λεπτών με τα πόδια ή με ποδήλατο.

Τα οφέλη του κυκλικού αστικού σχεδιασμού μπορούν να υπερβούν τις μειωμένες εκπομπές από τις μεταφορές και μπορούν επίσης να δημιουργήσουν ασφαλέστερες, πιο βιώσιμες πόλεις με ανθεκτικές κοινότητες και μια αίσθηση κοινότητας που συχνά απουσιάζει από τις αστικές περιοχές.

2.7. Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων

Οι συμμετέχοντες φορείς διαχείρισης στερεών αποβλήτων ήταν οι κάτωθι:

- Η Διαδημοτική Επιχείρηση Διαχείρισης Απορριμμάτων και Περιβαλλοντικής Ανάπτυξης Λέσβου (ΔΕΔΑΠΑΛ), η οποία δραστηριοποιείται στο Δήμο Λέσβου
- Η Διαδημοτική Επιχείρηση Διαχείρισης Απορριμμάτων και Περιβαλλοντικής Ανάπτυξης Λήμνου (ΔΕΔΑΠΑΛ), η οποία δραστηριοποιείται στο Δήμο Λήμνου
- Η Ανώνυμη Εταιρεία Διαχείρισης Απορριμμάτων Δυτικής Μακεδονίας (ΔΙΑΔΥΜΑ)
- Η Διαχείριση Απορριμμάτων Νομού Χίου (ΔΙΑΝΟΧ), η οποία δραστηριοποιείται στο Δήμο Χίου
- Ο Ενιαίος Σύνδεσμος Διαχείρισης Απορριμμάτων Κρήτης (ΕΣΔΑΚ), ο οποίος δραστηριοποιείται στην Περιφέρεια Κρήτης
- Ο Ενιαίος Σύνδεσμος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Δήμων και Κοινοτήτων Νομού Λάρισας, ο οποίος δραστηριοποιείται στην Περιφερειακή Ενότητα Λάρισας
- Ο Σύνδεσμος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Νομού Μαγνησίας, ο οποίος δραστηριοποιείται στην Περιφερειακή Ενότητα Μαγνησίας
- Ο Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Στερεάς Ελλάδας, ο οποίος δραστηριοποιείται στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας
- Ο Αναγκαστικός Σύνδεσμος Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Διαχειριστικής Ενότητας Περιφέρειας Ηπείρου, ο οποίος δραστηριοποιείται στην Περιφέρεια Ηπείρου
- Η Περιβαλλοντική Αναπτυξιακή Δυτικής Θεσσαλίας, η οποία δραστηριοποιείται στην Περιφέρεια Θεσσαλίας
- Ο Περιφερειακός Σύνδεσμος Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Κεντρικής Μακεδονίας, ο οποίος δραστηριοποιείται στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας
- Ο Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Βόρειας Πεδιάδας, ο οποίος δραστηριοποιείται στο Δήμο Βόρειας Πεδιάδας
- Η Διαχείριση Απορριμμάτων Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (ΔΙΑΑΜΑΘ), η οποία δραστηριοποιείται στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

- Ο Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Ιονίων Νήσων, ο οποίος δραστηριοποιείται στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων
- Ο Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Νοτίου Αιγαίου, ο οποίος δραστηριοποιείται στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

Οι ΦοΔΣΑ αποτελούν φορείς οι οποίοι έχουν υπό την ευθύνη τους την διαχείριση των απορριμμάτων των Δήμων της εμβέλειάς τους. Έχουν βασική αρμοδιότητα την λειτουργία και διαχείριση Χώρων Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων, Σταθμών Μεταφόρτωσης εφόσον υπάρχουν, αλλά και η ευαισθητοποίηση των πολιτών για την μείωση και την ορθολογική διαχείριση των απορριμμάτων. Βασικός στόχος τους είναι η βιώσιμη διαχείριση των αστικών απορριμμάτων και τη δημιουργία μίας κοινωνίας μηδενικών αποβλήτων συνεισφέροντας έτσι στον στόχο προς μία κυκλική οικονομία.

Οι ΦοΔΣΑ συμμετέχουν ενεργά στη μετάβαση προς μία κυκλική οικονομία, διότι αποτελούν φορείς διαχείρισης στερεών αποβλήτων σε εθνικό επίπεδο. Επιπλέον, συμμετέχουν ενεργά στην αναθεώρηση των περιφερειακών και των τοπικών σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων, καθώς επίσης έχουν συμμετάσχει και στην αναθεώρηση του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών οδηγιών και της κυκλικής οικονομίας. Επίσης, συμμετέχουν ενεργά στην προσπάθεια για εντατικοποίηση των δράσεων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων συσκευασίας, σύμφωνα με τα αναθεωρημένα σχέδια.

2.8. Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας

Το Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας ιδρύθηκε το 1983 και είναι ένα από τα μεγαλύτερα και πιο άρτια οργανωμένα ερευνητικά κέντρα της χώρας, με διεθνή αναγνώριση και προσωπικό υψηλών δεξιοτήτων. Εποπτεύεται από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων και επικεντρώνεται σε νέες διατμηματικές ερευνητικές κατευθύνσεις μεγάλου επιστημονικού, κοινωνικού και οικονομικού ενδιαφέροντος και υψηλής προστιθέμενης αξίας, όπως: Επιστήμη Λέιζερ και Φωτονικής, Μικρο/Νανο-ηλεκτρονική, Προηγμένα Υλικά, Μοριακή Βιολογία και Γενετική, Βιοτεχνολογία, Πληροφορική, Βιοπληροφορική, Ιατρική Ακριβείας, Βιολογία Συστημάτων, Ρομποτική, Τηλεπικοινωνίες, Εφαρμοσμένα και Υπολογιστικά Μαθηματικά, Χημική Μηχανική, Ενέργεια, Περιβάλλον, Κοινωνικές Επιστήμες, Αστροφυσική και Αστρονομία.

Το Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας μπορεί να έχει συμβουλευτικό, επιστημονικό ρόλο στις δράσεις που αφορούν στο πεδίο έρευνάς του. Επίσης, μπορεί να συνεισφέρει όσον αφορά την καινοτομία στον τομέα της κυκλικής οικονομίας.

2.8.1. Ινστιτούτο Κυκλικής Οικονομίας και Κλιματικής Αλλαγής

Το Ινστιτούτο Κυκλικής Οικονομίας και Κλιματικής Αλλαγής προωθεί κυκλικές και βιώσιμες πρακτικές, την κλιματική και περιβαλλοντική διπλωματία ώστε να ενσωματώσει την Κυκλική Οικονομία σε όλους τους τομείς τοπικών, εθνικών αλλά και Ευρωπαϊκών πολιτικών. Στόχος του Ινστιτούτου είναι η προσαρμογή των τοπικών Κυβερνήσεων, Περιφερειών, Δήμων, Ιδιωτικών Φορέων και άλλων ενδιαφερομένων στο νέο οικονομικό μοντέλο, δημιουργία νέων επενδύσεων και νέων θέσεων εργασίας υψηλής εξειδίκευσης.

Ο ρόλος του Ινστιτούτου είναι να προσφέρει τεχνική βοήθεια, να προωθεί καινοτόμες «κυκλικές» δράσεις και καλές πρακτικές, να παρέχει περιβαλλοντική συμβουλευτική, να διαχειρίζεται έργα, συγχρηματοδοτούμενα από την ΕΕ καθώς και ιδιωτικές επενδύσεις εστιασμένες στην πράσινη και μπλε ανάπτυξη, να παρέχει περιβαλλοντικές νομικές συστάσεις ή νομική εκπροσώπηση και βοήθεια σε όλα τα περιβαλλοντικά θέματα, σε περιπτώσεις περιβαλλοντικών παραβιάσεων ή κυρώσεων.

2.8.2. Πανελλήνιος Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Προστασίας Περιβάλλοντος

Αποτελεί τον σύλλογο των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος και έχει ως στόχο μεταξύ άλλων τον συμβουλευτικό ρόλο στην βελτίωση του θεσμικού πλαισίου που διέπει την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων όλου του φάσματος της προστασίας περιβάλλοντος, την ενημέρωση των μελών του σε θέματα που αφορούν τον κλάδο, αλλά και γενικότερα την συμβολή σε θέματα διαχείρισης αποβλήτων και προστασίας περιβάλλοντος. Διαθέτει 85 μέλη από όλη την Ελλάδα. Με βάση τις δραστηριότητες των μελών του, δύναται να συμβάλει στις δράσεις βιομηχανικής συμβίωσης, στον σχεδιασμό οικολογικών κριτηρίων στα προϊόντα, καθώς και σε διάφορες δράσεις που αφορούν στις δραστηριότητες των μελών του συλλόγου.

2.8.3. Σύνδεσμος Ελληνικών Εταιρειών - Γραφείων Μελετών (ΣΕΓΜ)

Ο Σύνδεσμος Ελληνικών Εταιρειών-Γραφείων Μελετών (ΣΕΓΜ) είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός, που ιδρύθηκε το 1981 και εκπροσωπεί τις ελληνικές εταιρείες που έχουν ως κύριο αντικείμενο ενασχόλησης την παροχή μελετητικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών στον προγραμματισμό, στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση τεχνικών και αναπτυξιακών έργων και προγραμμάτων του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Βασικοί στόχοι του ΣΕΓΜ είναι:

- Η προάσπιση και η κατοχύρωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των μελών του

- Η διαρκής βελτίωση των συνθηκών άσκησης του επαγγέλματος των μελών του
- Η διαρκής ανάπτυξη και διεύρυνση των δραστηριοτήτων των μελών του
- Η προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των μελών του
- Η προβολή του Έργου των μελών του στο κοινωνικό σύνολο
- Η συνεχής βελτίωση της επιστημονικής στάθμης των μελών του

Με βάση τις δραστηριότητες του συλλόγου, μπορεί να συμβάλλει στις δράσεις που αφορούν στη θέσπιση διαδικασιών και πλαισίου για την ανάπτυξη δράσεων κυκλικής οικονομίας.

2.8.4. Οργανισμός Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας

Ο Οργανισμός Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας συστάθηκε το 1987 (Νόμος 1733/87) με σκοπό να συμβάλει στην τεχνολογική και βιομηχανική ανάπτυξη της χώρας, παρέχοντας σημαντικές υπηρεσίες στο χώρο της βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Κατοχυρώνει τις εφευρέσεις στην Ελλάδα, τα βιομηχανικά σχέδια και υποδείγματα, λειτουργεί ως γραφείο παραλαβής αιτήσεων για την κατοχύρωση των ευρεσιτεχνιών και την καταχώριση των βιομηχανικών σχεδίων στο εξωτερικό, παρέχει τεχνολογική πληροφόρηση για τεχνικά, βιβλιογραφικά και άλλα στοιχεία από Δ.Ε. της Ευρώπης, των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας, καταχωρεί Συμβάσεις Μεταφοράς Τεχνολογίας, παρέχει συμβουλές και γνωμοδοτήσεις στο κοινό του, συνεργάζεται με ομοειδείς και άλλους Οργανισμούς διεθνώς, για θέματα βιομηχανικής Ιδιοκτησίας.

Με βάση τις δραστηριότητες του οργανισμού, μπορεί να συμβάλλει στην κατοχύρωση ευρεσιτεχνιών και εφευρέσεων που αφορούν στον τομέα της κυκλικής οικονομίας.

2.9. Βιομηχανικός κλάδος

Οι εμπλεκόμενοι φορείς του βιομηχανικού κλάδου που έχουν αναγνωριστεί στο πλαίσιο της Δράσης Α.1.2 του έργου αφορούν σε ενώσεις ή Συνδέσμους επιχειρήσεων που είναι είτε Κεντρικοί όπως π.χ. ο ΣΕΒ είτε χωρίζονται σε μικρότερες κατηγορίες με βάση κριτήρια όπως π.χ. τη γεωγραφική κατανομή των μελών τους ή το αντικείμενο εργασιών τους.

Από το σύνολο των φορέων που έχουν αναγνωριστεί στο πλαίσιο της Δράσης Α.1.2 στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι ακόλουθοι φορείς:

ΣΕΒ

Ο Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών που ιδρύθηκε το 1907, είναι ο κορυφαίος φορέας επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα, ο οποίος εκπροσωπεί άμεσα και έμμεσα,

πάνω από 4.000 επιχειρήσεις, όλων των μεγεθών και κλάδων της οικονομίας. Κάποια μεγέθη, όπως παρουσιάζονται από τον ΣΕΒ είναι:

- Ενεργητικό: 331 δισ. € που αντιστοιχούν στο 64% του συνόλου
- Ιδία κεφάλαια: 58 δισ. € που αντιστοιχούν στο 46% του συνόλου
- Πωλήσεις: 71 δισ. € που αντιστοιχούν στο 40% του συνόλου
- Κέρδη προ φόρων: 4,6 δισ. € που αντιστοιχούν στο 41% του συνόλου
- Φόρος επί κερδών: 1,2 δισ. € που αντιστοιχούν στο 27% του συνόλου
- Εργαζόμενοι: 221 χιλ. που αντιστοιχούν στο 12% του συνόλου
- Μισθοί: 5,5 δισ. € που αντιστοιχούν στο 20% του συνόλου
- Ασφαλιστικές εισφορές: 2,3 δισ. € που αντιστοιχούν στο 24% του συνόλου.

ΟΚΕ

Η ελληνική Ο.Κ.Ε. ιδρύθηκε το 1994, με πρότυπο την Ο.Κ.Ε. της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που στηρίζεται στον τριμερή διαχωρισμό των εκπροσωπούμενων συμφερόντων, διαχωρισμό δηλαδή σε τρεις Ομάδες, μία των εργοδοτών - επιχειρηματιών, μία των εργαζομένων - στον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα, και μία των λοιπών κατηγοριών στην οποία εκπροσωπούνται οι αγρότες, οι ελεύθεροι επαγγελματίες, οι καταναλωτές, οι οργανώσεις προστασίας του περιβάλλοντος, ατόμων με αναπηρία και ισότητας των δύο φύλων και η Τοπική Αυτοδιοίκηση. Όργανα της Ο.Κ.Ε. είναι η Ολομέλεια, με 62 Μέλη από τις τρεις Ομάδες (Εργοδότες - Εργαζόμενοι - Λοιπές Κατηγορίες), η Εκτελεστική Επιτροπή, το Συμβούλιο Προέδρων, ο Πρόεδρος και οι τρεις Αντιπρόεδροι.

ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ ΑΕ

Η ΕΤΒΑ ΒΙ.ΠΕ. Α.Ε. ανήκει στον Όμιλο Πειραιώς με συμμετοχή κατά 35% του Ελληνικού Δημοσίου. Ιδρύθηκε το 2003 με την απόσχιση του Κλάδου των Βιομηχανικών Περιοχών από την ETBAbank, κατά την εξαγορά της από τον Όμιλο Πειραιώς. Κύριο αντικείμενο της ΕΤΒΑ είναι ο σχεδιασμός, η ανάπτυξη, η εκμετάλλευση και η διαχείριση βιομηχανικών περιοχών (ΒΙ.ΠΕ. – ΒΕ.ΠΕ. – ΒΙΟ.ΠΑ.) και Επιχειρηματικών πάρκων (Ε.Π.). Η ΕΤΒΑ έχει υπό διαχείριση 27 βιομηχανικές περιοχές όπου βρίσκονται εγκατεστημένες 2.285 επιχειρήσεις, στις οποίες απασχολούνται πάνω από 30.000 εργαζόμενοι.

Οι φορείς του βιομηχανικού κλάδου με βάση γεωγραφικά κριτήρια είναι οι ακόλουθοι:

Σύνδεσμος Βιομηχανιών Ελλάδας (ΣΒΕ)

Ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Ελλάδος (ΣΒΕ) ιδρύθηκε το 1915 έχοντας ως κύρια αποστολή του την προάσπιση των ηθικών, οικονομικών και επαγγελματικών συμφερόντων των

μελών του. Αποτελεί την κυριότερη ανεξάρτητη συνδικαλιστική οργάνωση της Βόρειας Ελλάδας. Μέλη του Συνδέσμου είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που είναι εγκατεστημένα στη Μακεδονία, τη Θράκη και την Ήπειρο. Διακρίνονται σε τακτικά και συνδεδεμένα.

Σύνδεσμος Βιομηχανιών Θεσσαλίας και Κεντρικής Ελλάδος (ΣΒΘΚΕ)

Στις 28 Απριλίου του 1966, με πρωτοβουλία είκοσι δύο επιχειρηματιών ιδρύεται ο Σύνδεσμος Βιομηχανών Θεσσαλίας, με έδρα την πόλη του Βόλου και περιοχή ευθύνης τους Νομούς Καρδίτσας, Μαγνησίας και Τρικάλων. Αρχικούς σκοπούς, που θέτει για να υπηρετήσει ο Σύνδεσμος, είναι «η προστασία και προαγωγή των οικονομικών, ηθικών και επαγγελματικών συμφερόντων των μελών και η μελέτη και επιστημονική έρευνα δια την υποβοήθηση του έργου της βιομηχανικής αναπτύξεως της Θεσσαλίας». Τον Φεβρουάριο του 1980, και προκειμένου να καλυφθεί συνδικαλιστικά και η Βιομηχανία του γεωγραφικού χώρου της Κεντρικής Ελλάδος (Φθιώτιδος, Φωκίδος, Βοιωτίας & Εύβοιας), μετονομάζεται σε «Σύνδεσμος Βιομηχανιών Θεσσαλίας & Κεντρικής Ελλάδος» επεκτείνοντας την περιφέρεια ευθύνης του και στο διαμέρισμα αυτό της χώρας. Τον Σεπτέμβριο του 2019, μετονομάζεται σε «Σύνδεσμος Βιομηχανιών Θεσσαλίας & Στερεάς Ελλάδος».

Σύνδεσμος Θεσσαλικών Επιχειρήσεων Βιομηχανιών (ΣΒΕΘ)

Ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Ν. Λάρισας ιδρύθηκε το 1957. Το συμφωνητικό ιδρύσεως υπογράφηκε από είκοσι εννέα βιομηχανίες που αποτέλεσαν και τα πρώτα μέλη του Συνδέσμου.

Στο ενεργητικό της πρώτης Διοίκησης εντάσσονται οι προσπάθειες για την σύσταση ενιαίου περιφερειακού Συνδέσμου, ο οποίος θα κάλυπτε ολόκληρο το θεσσαλικό χώρο προσπάθειες που τελικά ευδοκίμησαν το 1976 οπότε η Γενική Συνέλευση αποφάσισε την τροποποίηση του καταστατικού του Συνδέσμου. Ο Σύνδεσμος σήμερα αριθμεί περισσότερα από 350 μέλη τα οποία απασχολούν περισσότερους από 10.500 εργαζομένους. Στους σκοπούς του Συνδέσμου είναι μεταξύ άλλων η εκπαίδευση, επιμόρφωση των μελών του. Σχετικά με τα εκπαιδευτικά σεμινάρια που έχουν υλοποιηθεί τα προηγούμενα έτη περιλαμβάνουν τα ακόλουθα θέματα (ποσοστιαία κατανομή θεμάτων για το έτος 2018):

- Νομοθετικά- Οικονομικά θέματα: 35%
- Τεχνικά θέματα: 20%
- Εξαγωγές: 9%
- Πωλήσεις – επικοινωνία: 36%

Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος

Το 1918 με πρωτοβουλία Επιχειρήσεων - Βιομηχανιών της περιοχής του Ν. Αχαΐας, ιδρύεται ο Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδος, με έδρα την πόλη της Πάτρας και περιοχή ευθύνης του τις γεωγραφικές περιοχές της Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδος, Ηπείρου και Ιονίων Νήσων. Ως προς τις υπηρεσίες προς τα μέλη του ο ΣΕΒΠΔΕ ενημερώνει και πληροφορεί για θέματα που σχετίζονται με την:

- Περιφερειακή Πολιτική, Εισοδηματική Πολιτική, Αναπτυξιακή Πολιτική, Κοινωνική Πολιτική
- Εργατική & Ασφαλιστική Νομοθεσία, Υγιεινή & Ασφάλεια, Φορολογικά, Δημοσιονομικά, Επενδυτικά Θέματα
- Πολιτική εισαγωγών - εξαγωγών
- Χρηματοπιστωτικά Θέματα
- Κρατικές Προμήθειες
- Ενέργεια

Η δεύτερη μεγάλη κατηγορία φορέων αφορά σε αυτούς που ταξινομούνται με βάση το αντικείμενο εργασιών τους. Στην κατηγορία αυτοί ανήκουν οι ακόλουθοι φορείς:

Ένωση Τσιμεντοβιομηχανιών Ελλάδος

Η Ένωση Τσιμεντοβιομηχανιών Ελλάδος ιδρύθηκε το έτος 1962 και έχει έδρα της την Αθήνα. Μέλη της είναι οι τρεις τσιμεντοβιομηχανίες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα δηλαδή οι:

- Ανώνυμη Γενική Εταιρία Τσιμέντων «ΗΡΑΚΛΗΣ»
- Ανώνυμη Εταιρία Τσιμέντων TITAN
- ΧΑΛΥΨ Δομικά Υλικά Α.Ε.

Είναι μη κερδοσκοπικός Οργανισμός χρηματοδοτούμενος από τα μέλη του και έχει σκοπό την προώθηση, διεύρυνση και βελτίωση της χρήσης του τσιμέντου και του σκυροδέματος μέσω:

- έρευνας
- εκπαίδευσης
- παροχής πληροφοριών και συμβουλών
- συλλογικής δράσης (συμμετοχή σε τεχνικές & επαγγελματικές επιτροπές

Είναι ενεργό μέλος του CEMBUREAU (Ευρωπαϊκή Ένωση Τσιμέντου) στο οποίο συμμετέχουν συνολικά 27 χώρες εντός και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το κύριο αντικείμενο της συνεργασίας με το CEMBUREAU αφορά τεχνικά και οργανωτικά θέματα και ιδιαίτερα ότι έχει σχέση με την Κοινοτική Νομοθεσία που συνδέεται με τον κλάδο (Οδηγίες, Πρότυπα, Κανονισμοί) για την αειφορία, το περιβάλλον και την υγιεινή και ασφάλεια.

Είναι επίσης μέλος του Συνδέσμου Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ), του American Concrete Institute (A.C.I.) και της Διεθνούς Ένωσης Εργαστηρίων και Ειδικών για Δομικά Υλικά και Συστήματα (RILEM).

Σύνδεσμος Ελληνικών Χημικών Βιομηχανιών (ΣΕΧΒ)

Ο ΣΕΧΒ ιδρύθηκε τον Φεβρουάριο του 1994, από τις 28 μεγαλύτερες εταιρείες που ασχολούνται με την παραγωγή, αποθήκευση και εμπορία χημικών προϊόντων στην Ελλάδα. Ο ΣΕΧΒ είναι πλήρες μέλος του CEFIC (Πανευρωπαϊκό Συμβούλιο Χημικής Βιομηχανίας) που εδρεύει στις Βρυξέλλες, από τον Ιούνιο του 1994.

Ελληνική Ένωση Αλουμινίου

Η Ελληνική Ένωση Αλουμινίου (Ε.Ε.Α.), είναι ο κλαδικός σύνδεσμος των βιομηχανιών-βιοτεχνών αλουμινίου στην χώρα μας. Είναι ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ιδρύθηκε το 1985 και έχει ως μέλη της, εταιρείες και συνδέσμους του κλάδου, που δραστηριοποιούνται από την εξόρυξη του βωξίτη, την παραγωγή αλουμίνας και αλουμινίου, μέχρι και την μεταποίηση του μετάλλου για την παραγωγή προϊόντων για διάφορες εφαρμογές και χρήσεις. Η Ε.Ε.Α., πέραν των άλλων δραστηριοτήτων, σκοπό έχει την προβολή και την προώθηση της χρήσης των προϊόντων αλουμινίου, τόσο στην ελληνική, όσο και στην διεθνή αγορά. Παράλληλα, η Ε.Ε.Α. αποτελεί τον δίαυλο επικοινωνίας των μελών της με τους Ελληνικούς Δημόσιους Οργανισμούς, εκπροσωπεί τον κλάδο στους αντίστοιχους Ευρωπαϊκούς φορείς και υποστηρίζει τεκμηριωμένα τις θέσεις των μελών της.

Ένωση Χαλυβουργιών Ελλάδος

Δεν βρέθηκαν στοιχεία. Μέλη της Ένωσης είναι οι μεγάλοι μεγέθους επιχειρήσεις που βρίσκονται στην Ελλάδα οι οποίες συμμετέχουν και στις υπόλοιπες ενώσεις/συνδέσμους βιομηχανιών.

Σύνδεσμος Βιομηχανιών Πλαστικών Ελλάδας

Ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Πλαστικών Ελλάδος ιδρύθηκε το 1958 και από τότε μέχρι και σήμερα παραμένει η ηγέτιδα δύναμη της ελληνικής βιομηχανίας, που δραστηριοποιείται

στον κλάδο όλων των πλαστικών εφαρμογών. Στο Σύνδεσμο συμμετέχουν ως τακτικά μέλη βιομηχανίες παραγωγής πλαστικών προϊόντων όπως φιλμ, σωλήνες, κιβώτια, προϊόντα εξέλασης φύλλου και θερμοδιαμόρφωσης, Masterbatch. Επίσης μέλη του είναι κατασκευαστές μηχανών όπως και εισαγωγείς Α' υλών. Τα μέλη του Συνδέσμου αντιπροσωπεύουν περίπου το 80% της ελληνικής παραγωγής πλαστικών. Ο ΣΒΠΕ είναι μέλος της «EuPC» (European Plastics Converters - Ευρωπαϊκός Σύνδεσμος Μεταποιητών Πλαστικών) και συμμετέχει στην «PlasticsEurope» (Ευρωπαϊκός Σύνδεσμος Πλαστικών Πρώτων Υλών)

Σύνδεσμος Βιομηχανιών Παραγωγής Υλικών & Συσκευασίας (ΣΥΒΙΠΥΣ)

Ο ΣΥΒΙΠΥΣ ιδρύθηκε το Μάρτιο του 1999 με στόχο την ανάδειξη ενός από τους πιο δυναμικούς και τεχνολογικά ανεπτυγμένους κλάδους της Ελληνικής Βιομηχανίας. Στο Σύνδεσμο συμμετέχουν ως τακτικά μέλη βιομηχανίες παραγωγής υλικών συσκευασίας από χαρτί/ χαρτόνι, γυαλί, ξύλο, μέταλλο, πλαστικά, εύκαμπτα σύνθετα υλικά και φυσικά υλικά. Επίσης, μέλη του είναι κατασκευαστές μηχανών και οργάνων συσκευασίας, σχεδιαστές-δημιουργοί συσκευασιών, εταιρίες που συσκευάζουν φασόν και εταιρίες και οργανισμοί που προβάλλουν τη συσκευασία.

Ελληνικός Σύνδεσμος Ασβέστου

Σκοπός του Συνδέσμου είναι:

- α) Η διαφύλαξη , η μελέτη, η διεκδίκηση και προάσπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και επαγγελματικών συμφερόντων των μελών της και εκπροσώπηση στα πλαίσια της εξυπηρέτησης του Κοινωνικού συνόλου.
- β) Η ανάπτυξη πνεύματος επαγγελματικής αλληλεγγύης και αλληλοεξυπηρέτησης, προάσπιση των συμφερόντων των μελών, καθώς και αποφυγής του αθέμιτου ανταγωνισμού.
- γ) Η κατοχύρωση του επαγγέλματος και η επίλυση των προβλημάτων που πλήττουν τον κλάδο.
- δ) Η καλλιέργεια, ανάπτυξη και διάδοση του πνεύματος του επαγγελματικού συνδικαλισμού στον κλάδο των ασβεστοποιών, με τη μαζική συμμετοχή όλων.

Σύνδεσμος Βιομηχάνων Ελληνικής Κεραμοποιίας

Το 1954 υπό την επωνυμία «Σύνδεσμος Βιομηχάνων κεραμοποιών Περιοχής, τέως Διοικήσεως Πρωτευούσης», ιδρύθηκε ο Σύνδεσμος, με έδρα την Αθήνα. Το Νοέμβριο του 2003 μετά από τροποποίηση του καταστατικού του Συνδέσμου μετονομάστηκε σε

«Σύνδεσμο Ελληνικών Βιομηχανιών Κεραμοποιίας», και η έδρα μεταφέρθηκε στη Θεσσαλονίκη. Μέλη του Συνδέσμου είναι σχεδόν όλες οι βιομηχανίες ανά την Ελλάδα, και αριθμεί περί τα 42 μέλη. Ο ΣΕΒΚ είναι μέλος του ΣΕΒ, ΣΒΒΕ, ΤΒΕ (Πανευρωπαϊκός Σύνδεσμος Κεραμοποιών). Κύριος σκοπός του Συνδέσμου είναι από την αρχή μέχρι τώρα η μελέτη, προστασία και προαγωγή των οικονομικών, ηθικών, κοινωνικών και επαγγελματικών συμφερόντων των μελών του, δια μέσω κάθε πρόσφορου και νόμιμου μέσου.

Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών Τροφίμων (ΣΕΒΤ)

Ο ΣΕΒΤ εκπροσωπεί την Ελληνική Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Μέλη του είναι Κλαδικοί Σύνδεσμοι, αλλά και ατομικά πολλές επιχειρήσεις του Κλάδου των Τροφίμων. Αποστολή του ΣΕΒΤ, ως φορέα που εκπροσωπεί την οργανωμένη Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών και εκφράζει τη σύγχρονη επιχείρηση, είναι η ανάπτυξη και διατήρηση ενός περιβάλλοντος ευνοϊκού για τον κλάδο και ελκυστικού για τις επενδύσεις μέσα στο οποίο όλες οι επιχειρήσεις τροφίμων και ποτών, ανεξαρτήτως του μεγέθους τους, μπορούν να αναπτυχθούν και να ανταποκριθούν στις σύγχρονες ανάγκες των καταναλωτών και της κοινωνίας, ενώ ταυτόχρονα ανταγωνίζονται αποτελεσματικά με σκοπό τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη στην Ευρώπη. Το έργο του ΣΕΒΤ στηρίζεται σε επιστημονικές έρευνες, αξιόπιστη διαχείριση δεδομένων και αποτελεσματική επικοινωνία εντός του κανονιστικού πλαισίου της ΕΕ. Ο ΣΕΒΤ έχοντας ως προτεραιότητα τα Μέλη του θέτει στην πρώτη θέση την ασφάλεια των τροφίμων, την ποιότητα, τη διατροφή και υγιεινή διαβίωση, την ανταγωνιστικότητα, την έρευνα και ανάπτυξη, την καινοτομία και την αειφορία.

Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών Τυποποίησης Ελαιόλαδου - ΣΕΒΙΤΕΛ

Ο ΣΕΒΙΤΕΛ (Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών Τυποποίησης Ελαιόλαδου) είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου και λειτουργεί ως μη κερδοσκοπική Επαγγελματική Οργάνωση. Είναι ο Κλαδικός Φορέας των επιχειρήσεων οι οποίες παράγουν, εμπορεύονται και εξάγουν τυποποιημένο ελαιόλαδο και ο Επαγγελματικός Οργανισμός για την παρακολούθηση των θεσμών και μηχανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σχετικά με την εφαρμογή της εκάστοτε Κοινής Οργάνωσης Αγοράς του προϊόντος.

- **Πανελλήνια Ένωση Μεταποιητών & Τυποποιητών Εξαγωγέων Επιτραπέζιων Ελαίων - ΠΕΜΕΤΕ**

Η Πανελλήνια Ένωση Μεταποιητών - Τυποποιητών - Εξαγωγέων Επιτραπέζιων Ελαίων (ΠΕΜΕΤΕ), ιδρύθηκε το 1970 με νομική μορφή Ν.Π.Ι.Δ. Είναι Σωματείο μη κερδοσκοπικού

χαρακτήρα με στόχο του την εξυπηρέτηση και προστασία των συμφερόντων της μεταποίησης, τυποποίησης και εμπορίας (διακίνηση / εξαγωγή) των ελληνικών ποικιλιών επιτραπέζιας ελιάς, έχοντας γνώση του χαρακτηρισμού της ως "Εθνικό Προϊόν". Παράλληλα η Ένωση φροντίζει να εκπροσωπεί τα μέλη της σε όλες τις αρχές, και τους οργανισμούς τόσο στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και στις τρίτες χώρες. Τα μέλη της ΠΕΜΕΤΕ εκπροσωπούν σήμερα πλέον του 95% των ελληνικών εξαγωγών επιτραπέζιων ελιών.

Κεντρική Κλαδική Συνεταιριστική Ένωση Ελαιουργικών Προϊόντων Ελλάδας

Η ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ, η κεντρική Οργάνωση των Ελλήνων Ελαιοπαραγωγών, ιδρύθηκε το 1949 (με την επωνυμία «Κεντρική Συνεταιριστική Ένωση Ελαιοπαραγωγών Συν.Π.Ε.» σύμφωνα με τον πρωταρχικό νόμο 620/1915 για τους συνεταιρισμούς) και με σκοπό να προσφέρει σημαντικές υπηρεσίες στο χώρο της Ελληνικής Ελαιοκομίας.

Μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα κατάφερε να αυξήσει τα μέλη της και να επεκτείνει της δραστηριότητές της με αποτέλεσμα να καλύψει γεωγραφικά ολόκληρη την Ελλάδα και να γίνει ο πιο αξιόπιστος και αποτελεσματικός συνεταιριστικός φορέας στα ελαιοκομικά προϊόντα.

Τα τελευταία χρόνια στην ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ συμμετέχουν 500.000 συνεταιρισμένοι ελαιοπαραγωγοί που αντιστοιχούν σε ποσοστό 95% του συνόλου των ελαιοπαραγωγών της Ελλάδος.

Με μέλη τις 58 Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών από όλη την Ελλάδα, η ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ παραμένει η μεγαλύτερη ελληνική δύναμη στην διακίνηση και εμπορία ελαιοκομικών προϊόντων, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.

Σύνδεσμος Ελληνικού Οίνου (ΣΕΟ)

Ο Σύνδεσμος Ελληνικού Οίνου ιδρύθηκε το 1995 ως συνέχεια του ιστορικού ΣΕΒΟΠ (1949) στον χώρο του κρασιού, αποκλειστικά. Τα μέλη του, τακτικά και συνδεδεμένα, παράγουν πάνω από το 70% του ελληνικού κρασιού ενώ διακινούν και εξαγουν πολύ μεγαλύτερο ποσοστό που αγγίζει το 90%. Βασικές προτεραιότητες του ΣΕΟ είναι ο εκσυγχρονισμός του αμπελουργικού θεσμικού πλαισίου, η προβολή του ελληνικού κρασιού στο εξωτερικό (Wines of Greece) και η προώθηση του Επώνυμου Ελληνικού Κρασιού στο εσωτερικό σε συνέργεια με τους φορείς του Τουρισμού, του Πολιτισμού και της Γαστρονομίας.

Εθνική Διεπαγγελματική Αμπέλου & Οίνου (ΕΔΟΑΟ)

Η Εθνική Διεπαγγελματική Οργάνωση Αμπέλου και Οίνου είναι ο κορυφαίος φορέας στην Ελλάδα για το αμπέλι και το κρασί. Συγκροτήθηκε και απαρτίζεται από εκπροσώπους της παραγωγής, της μεταποίησης και της εμπορίας προϊόντων αμπέλου και οίνου. Πρόκειται για συνεταιριστικές και ιδιωτικές αμπελουργικές και οινοποιητικές επιχειρήσεις οι οποίες αντιπροσωπεύονται αντίστοιχα από την Κεντρική Συνεταιριστική Ένωση Αμπελοοινικών Προϊόντων (ΚΕΟΣΟΕ) και το Σύνδεσμο Ελληνικού Οίνου (ΣΕΟ). Τα μέλη ή τα μέλη των μελών των δύο αυτών φορέων (ΚΕΟΣΟΕ και ΣΕΟ) ασχολούνται με αμπελοοινικές εργασίες και κατέχουν αμπελώνες ή οινοποιητικές εγκαταστάσεις, είτε και τα δύο. Η Εθνική Διεπαγγελματική Οργάνωση Αμπέλου και Οίνου είναι η πρώτη διεπαγγελματική οργάνωση της Ελλάδας και αντιπροσωπεύει τον αμπελοοινικό κλάδο της χώρας σε εθνικό επίπεδο. Έχει αναγνωριστεί ως Εθνική με την αριθ. 339037/9-2-2001 Απόφαση του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Κεντρική Συν/κή Ένωση σύκων και ξηρών καρπών ΣΥΝ. ΠΕ. (ΣΥΚΙΚΗ)

Η "ΣΥΚΙΚΗ" ιδρύθηκε το 1953 και έχει έδρα το Δημοτικό διαμέρισμα Σπερχογείας του Δήμου Καλαμάτας. Τα μέλη παραγωγοί του Συνεταιρισμού προέρχονται από τους νομούς Μεσσηνίας, Λακωνίας και Αρκαδίας. Βασικός σκοπός της "ΣΥΚΙΚΗΣ" είναι η ανάπτυξη της οικονομίας των συκοπαραγωγών, η οποία επιτυγχάνεται με τη συστηματική και προγραμματισμένη ανάπτυξη της καλλιέργειας της συκιάς. Κύριο μέλημα είναι η βελτίωση της ποιότητας των σύκων σε συνδυασμό με τη φροντίδα του περιβάλλοντος και τελικά η επεξεργασία και εμπορία υψηλής ποιότητας και προστιθέμενης αξίας προϊόντων σύκου, τόσο στην εσωτερική αγορά όσο και στις αγορές του εξωτερικού.

Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών Ζωοτροφών

Ο μοναδικός ιδιωτικός, μη κερδοσκοπικός φορέας εκπροσώπησης της βιομηχανίας ζωοτροφών της χώρας με μέλη του τις μεγαλύτερες βιομηχανίες παραγωγής του κλάδου. Σκοπός του είναι η συμβολή του στην ανάπτυξη της ελληνικής κτηνοτροφίας και η προάσπιση των επαγγελματικών συμφερόντων των μελών του.

Ελληνικός Σύνδεσμος Βιομηχανιών Επωνύμων Προϊόντων (ΕΣΒΕΠ)

Ο ΕΣΒΕΠ ιδρύθηκε το 1993 όταν οι βιομηχανίες Επωνύμων Προϊόντων της χώρας αποφάσισαν πως ήταν επιτακτική η ανάγκη ίδρυσης ενός οργάνου εκπροσώπησής τους, το οποίο θα εκφράζει τις απόψεις του κλάδου. Μέλη του συνδέσμου είναι βιομηχανίες, οι οποίες παράγουν ή εισάγουν και εμπορεύονται Επώνυμα Προϊόντα κυρίως από τον κλάδο των ταχέως κινούμενων καταναλωτικών προϊόντων. Στόχος του Συνδέσμου είναι η δημιουργία και ανάπτυξη – μέσω των επωνύμων προϊόντων – ενός εμπορικού περιβάλλοντος που διακρίνεται από την υγιή ανταγωνιστικότητα, τη διαρκή καινοτομία

και την εξασφάλιση της μέγιστης αξίας για τον καταναλωτή. Σήμερα τα μέλη του Συνδέσμου αποτελούν περίπου το 80% του μεριδίου του κλάδου.

ΣΕΠΑΝ

Ο ΣΕΠΑΝ (πρώην ΣΕΒΙΑΝ) συστάθηκε από εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα και ασκούν βιομηχανική δραστηριότητα στον τομέα της ανακύκλωσης και αξιοποίησης αποβλήτων, υποπροϊόντων και δευτερογενών πρώτων υλών σύμφωνα με τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας, υπό την προϋπόθεση ότι διατηρούν βιομηχανικές εγκαταστάσεις είτε

α) ανακύκλωσης- ανάκτησης αποβλήτων, υποπροϊόντων και δευτερογενών πρώτων υλών είτε

β) επεξεργασίας αποβλήτων προς παραγωγή αξιοποιήσιμων υλικών είτε

γ) ενεργειακής αξιοποίησης.

Ο ΣΕΠΑΝ υπηρετεί με συνέπεια το όραμα ανάδειξης της Ελλάδας σε πρότυπο βιώσιμης ανάπτυξης με την υιοθέτηση πρακτικών Κυκλικής Οικονομίας, του παραγωγικού οικονομικού μοντέλου που μπορεί να αποτελέσει καταλύτη ανάπτυξης με περιβαλλοντικό πρόσημο και οφέλη για όλους, διασφαλίζοντας από σήμερα το παρόν και των μέλλον των παιδιών μας.

Ο ΣΕΠΑΝ, ως βαθύς γνώστης των τάσεων και των εξελίξεων της Κυκλικής Οικονομίας στην Ελλάδα, έχει ως βασική αποστολή την ανάδειξη των πλεονεκτημάτων της υιοθέτησης του παραγωγικού οικονομικού μοντέλου της Κυκλικής Οικονομίας μέσα από ενέργειες που σχετίζονται με την ανακύκλωση και την ενεργειακή αξιοποίηση αποβλήτων για την ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης της χώρας.

Πανελλήνιος Σύνδεσμος Ανακυκλωτών Μεταλλικών Απορριμμάτων

Ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Ανακυκλωτών Μεταλλικών Απορριμμάτων ιδρύθηκε το 2008 με σκοπό την προώθηση της χρήσης ορθών μεθόδων ανακύκλωσης μεταλλικών απορριμμάτων με άξονα την εν γένει εξοικονόμηση ενέργειας και την προστασία του περιβάλλοντος. Ο Σύνδεσμος λειτουργεί ως κλαδικός βιομηχανικός οργανισμός και εκπροσωπείται από το Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο εκλέχθηκε για να αντιπροσωπεύσει ρητά την άποψη των μελών σε σχετικά ζητήματα. Μεταξύ των μελών του Συνδέσμου, πραγματοποιείται ανταλλαγή πληροφοριών και εφαρμοσμένη έρευνα και ανάπτυξη όλων των τάσεων της βιομηχανίας ανακύκλωσης μεταλλικών απορριμμάτων. Επιπρόσθετα, ο Σύνδεσμος μεριμνά για την προώθηση με κάθε νόμιμο τρόπο του σχεδιασμού της κατασκευής και συντήρησης υποδομών σχετικών με την

ανακύκλωση μετάλλου καθώς επίσης μελετά τις συνθήκες αγοράς στον τομέα αυτό. Στόχος επίσης είναι η οργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης, σεμιναρίων, διαλέξεων, προβολών, και η ενημέρωση πάνω σε θέματα που αφορούν την δράση των μελών του.

Τέλος, μεγάλη σημασία επιδίδεται στην ενεργή συμμετοχή του Συνδέσμου σε θέματα σχετικά με την ανακύκλωση μεταλλικών απορριμμάτων με σκοπό την οικονομική ανάπτυξη καθώς και την αξιοποίηση κοινοτικών προγραμμάτων για την βελτίωση των επαγγελματικών συμφερόντων των μελών του. Επίσης ο Σύνδεσμος επιζητά την ενεργή συμμετοχή του στις συζητήσεις μεταξύ των Εναλλακτικών Συστημάτων Διαχείρισης Απορριμμάτων και του ΥΠΕΚΑ ώστε να εκφράζονται οι απόψεις των μελών του κατά την λήψη των αποφάσεων που αφορούν τον κλάδο.

2.10. Κλάδος ενέργειας

Στον κλάδο της Ενέργειας έχουν εντοπιστεί οι ακόλουθοι φορείς που εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα στο θέμα της κυκλικής οικονομίας:

Ελληνικός Σύνδεσμος Παραγωγών Βιοαερίου (ΕΣΠΑΒ)

Στις 19 Ιουνίου 2018 πραγματοποιήθηκαν στην Θεσσαλονίκη η πρώτη Γενική Συνέλευση και οι αρχαιρεσίες του Ελληνικού Συνδέσμου Παραγωγών Βιοαερίου (ΕΣΠΑΒ). Κατά τον χρόνο της ίδρυσής του (Ιούνιος 2018), ο Σύνδεσμος αριθμούσε 25 μέλη, με μεγέθη μονάδων από 100 έως 5.250 kWe. Η συνολική εγκατεστημένη ισχύς των 21 ενεργών ηλεκτροπαραγωγικών μονάδων – μελών (από τις 25 συνολικά του τομέα) ήταν 19,7 MWe (από 22,76 MWe συνολικά του τομέα, ποσοστό 86,6%).

Στις 13-2-2019 πραγματοποιήθηκε η πρώτη ετήσια Γενική Συνέλευση του ΕΣΠΑΒ, στη διάρκεια της οποίας παρουσιάστηκε, συζητήθηκε και ψηφίστηκε ομόφωνα το νέο καταστατικό του συνδέσμου, βάσει του οποίου διευρύνεται η βάση του με την δυνατότητα εγγραφής μελών – μη παραγωγών, τα οποία δραστηριοποιούνται στην έρευνα – μελέτη – κατασκευή και υποστήριξη μονάδων Βιοαερίου. Ταυτόχρονα, διευρύνθηκε και το αντικείμενο του σωματείου, περιλαμβάνοντας, πλην του Βιοαερίου και της αναερόβιας χώνευσης, και άλλα είδη ανανεώσιμων καυσίμων αερίων προερχόμενων από βιομάζα, την συμπαραγωγή από ανανεώσιμα αέρια και βιορρευστά, καθώς και τα λιπάσματα και εδαφοβελτιωτικά.

Ελληνικός Σύνδεσμος Ανεξάρτητων Εταιρειών Ηλεκτρικής Ενέργειας

Ο «Ελληνικός Σύνδεσμος Ανεξαρτήτων Εταιρειών Ηλεκτρικής Ενέργειας» αποτελεί μια πρωτοβουλία των μεγαλύτερων ιδιωτικών εταιρειών ηλεκτρικής ενέργειας, οι οποίες έχοντας ήδη πραγματοποιήσει σημαντικές επενδύσεις €1,5 δισ. σε 6 σύγχρονες

ηλεκτροπαραγωγικές μονάδες φυσικού αερίου, αποφάσισαν τη σύσταση του συνδέσμου με βασικό στόχο την προώθηση και διαχείριση θεμάτων παραγωγής και διάθεσης αξιόπιστης, οικονομικής και φιλικής προς το περιβάλλον ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά και την απελευθέρωση της αγοράς όλων των ενεργειακών πρώτων υλών.

Μέλη του ΕΣΑΗ είναι οι:

- ELPEDISON ΑΕ
- MYTILINEOS ΑΕ
- ΗΡΩΝ ΙΙ ΒΟΙΩΤΙΑΣ ΑΕ
- ΚΟΡΙΝΘΟΣ POWER ΑΕ
- ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ ΑΕ
- MOTOR OIL HELLAS ΑΕ

Ελληνικός Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

Ο Ελληνικός Σύνδεσμος Ηλεκτροπαραγωγών από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΕΣΗΑΠΕ) είναι Αστική Εταιρεία Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα που ιδρύθηκε το Μάρτιο του 1997. Εταίροι-μέλη του ΕΣΗΑΠΕ είναι, σύμφωνα με το καταστατικό του, νομικά πρόσωπα με έδρα μέσα στην ελληνική επικράτεια, των οποίων ο σκοπός συναρτάται με την κατασκευή μονάδων παραγωγής και εκμετάλλευσης αιολικής ενέργειας, καθώς και άλλων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, και τα οποία έχουν προβεί σε ανάλογες επενδύσεις, ή έχουν λάβει τις κατά νόμο άδειες για μία τουλάχιστον συναφή επένδυση, ή βρίσκονται στη διαδικασία έκδοσης των κατά νόμο απαιτούμενων αδειών.

2.11. Κατασκευαστικός κλάδος

Σύνδεσμος Ελλήνων Κατασκευαστών Αλουμινίου (ΣΕΚΑ)

Ο «Σύνδεσμος Ελλήνων Κατασκευαστών Αλουμινίου και Συναφών Ειδών» είναι μη κερδοσκοπικός σύνδεσμος, με έδρα στην Αθήνα. Είναι μέλος της FAECF (Ευρωπαϊκή Ένωση Κατασκευαστών Κουφωμάτων). Είναι συνεχής η προσπάθεια για Πανελλαδική δικτύωση με ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΕΣ, για την ανταλλαγή απόψεων και την προώθηση της ποιοτικής εξέλιξης του κλάδου. Ο ΣΕΚΑ απαρτίζεται από μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων, που τις ενώνουν υψηλοί στόχοι και το εντονότατο ενδιαφέρον συμμετοχής και παρέμβασης στα νέα δεδομένα, που διαμορφώνονται στην ελληνική και διεθνή αγορά. Το Ινστιτούτο Κατασκευών Αλουμινίου (ΙΝ.Κ.ΑΛ.) αποτελεί το επιστέγασμα μιας μακροχρόνιας προσπάθειας του Σ.Ε.Κ.Α. σε θέματα εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού του κλάδου του Αλουμινίου, είναι ο μοναδικός φορέας έγκυρης και εξειδικευμένης εκπαίδευσης και αυτό είναι επίσημα καταγεγραμμένο στον πίνακα

«Ταξινόμησης των νέων τεχνολογιών και δεξιοτήτων και καταγραφής της υπάρχουσας εκπαίδευσης και πιστοποίησής τους». Από την έναρξη της λειτουργίας του, τον Οκτώβριο του 2008 έχουν αποφοιτήσει επιτυχώς 106 σπουδαστές. Τις ημερίδες και τα σεμινάρια του έχουν παρακολουθήσει πάνω από 750 άτομα.

Σύνδεσμος Επιχειρήσεων για Ποιότητα και Ανάπτυξη των Κατασκευών (ΣΕΠΑΚ)

Ο Σύνδεσμος Επιχειρήσεων για Ποιότητα και Ανάπτυξη των Κατασκευών (ΣΕΠΑΚ) είναι ένας σύνδεσμος επιχειρήσεων και επιστημόνων επιχειρηματιών, που καλύπτουν όλο το εύρος του κλάδου των κατασκευών. Ιδρύθηκε το Μάιο του 2013, με τη φιλοδοξία:

- να συμβάλλει στην ενότητα του κλάδου των κατασκευών και να βοηθάει να αναδεικνύονται τα αιτήματά του και
- να υποστηρίζει την υγιή ανάπτυξη του κλάδου και τη βελτίωση της ποιότητας των έργων.

Μέλη του Συνδέσμου είναι:

- αρχιτέκτονες και μηχανικοί όλων των ειδικοτήτων του ιδιωτικού τομέα, που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα,
- τεχνικά γραφεία μελετών,
- τεχνικές εταιρείες ιδιωτικών και δημοσίων έργων,
- εταιρείες ανάπτυξης και διαχείρισης ακινήτων,
- βιομηχανικές και εμπορικές εταιρείες δομικών υλικών και εξοπλισμού,
- σωματεία και φορείς του χώρου.

Πανελλήνιος Σύνδεσμος Τεχνικών Εταιριών

Ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Τεχνικών Εταιριών (ΣΑΤΕ), δημιουργήθηκε το 1965 όταν η ελληνική εργοληπτική επιχείρηση άρχισε να μεγιστοποιεί την προσφορά της προς την οικονομία και κοινωνία, με την κατασκευή πάσης φύσεως Δημοσίων και Ιδιωτικών Έργων. Ιδρύθηκε για να συντονίζει κοινές προσπάθειες Πολιτείας και Κλάδου στην ανάπτυξη της Χώρας, αναβαθμίζοντας τον διάλογο και τη συνεργασία που άρχισε να αναπτύσσεται μεταξύ των κοινωνικών εταίρων. Στις καταστατικές του αρχές περιλαμβάνεται η προαγωγή και προστασία των συμφερόντων των επιχειρήσεων-μελών του, η μελέτη των προβλημάτων του Κλάδου και η προώθηση τεκμηριωμένων θέσεων, η διερεύνηση τεχνοοικονομικών ζητημάτων της Χώρας, που αφορούν την αξιοποίηση και μεγιστοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων, ο συντονισμός των μεταξύ των μελών του ενεργειών στην εξυπηρέτηση του γενικότερου εθνικού συμφέροντος όπως και η προβολή και καταξίωση του έργου τους και τέλος, η προσφορά έγκυρης και έγκαιρης ενημέρωσης πάνω στις εξελίξεις σε παγκόσμιο, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

Για την καλύτερη εξυπηρέτηση των μελών του στην Περιφέρεια αλλά και την αρτιότερη πληροφόρηση σε ό,τι αφορά τις δραστηριότητες αυτών, ο Σύνδεσμος διαθέτει οκτώ (8) περιφερειακά γραφεία στις πόλεις: Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Πάτρα, Κοζάνη, Κομοτηνή, Ιωάννινα, Μυτιλήνη και Ηράκλειο Κρήτης.

Πανελλήνια Ένωση Διπλωματούχων Μηχανικών Εργοληπτών Δημοσίων Έργων (ΠΕΔΜΕΔΕ)

Η Πανελλήνια Ένωση Διπλωματούχων Μηχανικών Εργοληπτών Δημοσίων Έργων (ΠΕΔΜΕΔΕ), είναι Πανελλήνια Πρωτοβάθμια Οργάνωση Εργοληπτών, η οποία καλύπτει όλο το φάσμα των επιχειρήσεων και στελεχών που ασχολούνται με την κατασκευή των Δημοσίων Έργων. Τα μέλη της ΠΕΔΜΕΔΕ, είναι ατομικές εργοληπτικές επιχειρήσεις (Εργολήπτες Δημοσίων Έργων) μέλη του ΜΕΕΠ αλλά και νομικά πρόσωπα – εργοληπτικές εταιρείες, μαζί με τα στελέχη τους, μέλη του ΜΕΕΠ και του ΜΕΚ, από την Α1 τάξη έως και την 7η τάξη. Πρόκειται για την πολυπληθέστερη και την πλέον αντιπροσωπευτική Πρωτοβάθμια Εργοληπτική Οργάνωση της χώρας, μέσα στην οποία εκφράζονται και εκπροσωπούνται όλες οι βαθμίδες των εργοληπτών πανελληνίως.

Πανελλήνια Ένωση Συνδέσμων Εργοληπτών Δημοσίων Έργων (ΠΕΣΕΔΕ)

Η πρώτη νομοθεσία για τα «Δημόσια Έργα» θεσπίστηκε στην αρχή της ίδρυσης του Ελληνικού Κράτους, με το Διάταγμα της 26ης Δεκεμβρίου 1836 «περί της διεύθυνσης των πολιτικών δημοσίων κτιρίων» το οποίο αναφερόταν στις διαδικασίες για την επισκευή και ανέγερση των «πολιτικών δημοσίων κτιρίων». Από την εποχή εκείνη υπάρχει η έννοια και ο όρος «Εργολάβος Δημοσίων Έργων». Το Β.Δ. 11/22 Σεπτεμβρίου 1850 που τροποποιεί το διάταγμα της 26ης Δεκεμβρίου 1836, τιτλοφορείται «περί υποχρεώσεων εις τας οποίας θέλουν υπόκεισθαι οι αναδεχόμενοι την εκτέλεσιν δημοσίων εργασιών εργολάβου». Το ιστορικό Α' «Πανελλήνιο Συνέδριο Ελλήνων Εργοληπτών Δημοσίων Έργων», συγκαλείται με την 418/26-10-1931 εγκύκλιο του Πανελλήνιου Συνδέσμου Εργολάβου (Αθηνών), στο οποίο παρευρέθηκαν αντιπρόσωποι εκτός αυτών του Συνδέσμου Αθηνών και από "τας κάτωθι Επαρχίας, Θεσσαλονίκης, Λάρισας, Κρήτης, Πατρών, Κεφαλληνίας, Λευκάδος, Καβάλας, Δράμας, Σερρών, Κομοτηνής, Πύργου, Καλαμών, Τριπόλεως, Λαμίας, Ναυπάκτου και Αιγίου". Εν τω μεταξύ το 1932 δημοσιεύεται ο Ν. 5367/1932 και το εκτελεστικό αυτού Π.Δ./16/16-7-1932 που αποτελούν την πρώτη ολοκληρωμένη νομοθετική ρύθμιση "περί εκτέλεσης των δημοσίων έργων" όπου μεταξύ των άλλων καθιερώνεται ως απαραίτητη προϋπόθεση συμμετοχής ενός εργολάβου στην κατασκευή δημοσίου έργου, «να κέκτηται ανάλογο προς το έργο πτυχίον εργολάβου». Το 1933 οριστικοποιείται η *ενοποίηση όλου του εργολαβικού κόσμου της Εποχής και ιδρύεται η «Πανελλήνια Ένωση Συνδέσμων*

Εργοληπτών Δημοσίων Έργων» (ΠΕΣΕΔΕ) με τις ιστορικές αποφάσεις του Συνεδρίου στην Αθήνα στο ξενοδοχείο "ΠΑΓΚΕΙΟΝ".

2.12. Μεταλλευτικός κλάδος

Ο μεταλλευτικός κλάδος εκπροσωπείται στο σύνολό του από το Σύνδεσμο Μεταλλευτικών Επιχειρήσεων (ΣΜΕ). Ο Σύνδεσμος Μεταλλευτικών Επιχειρήσεων ιδρύθηκε το 1924 με την πρώτη επωνυμία «Ένωσις των εν Έλλάδι Μεταλλευτικών και Μεταλλουργικών Επιχειρήσεων». Σκοπός του είναι η συμβολή στην ανάδειξη της σημασίας και την αξιοποίηση των ορυκτών πόρων της χώρας, που αποτελούν ανταγωνιστικό της πλεονέκτημα, προς όφελος της ελληνικής κοινωνίας, της εθνικής οικονομίας και της περιφερειακής ανάπτυξης. Εκπροσωπεί την ελληνική εξορυκτική – μεταλλουργική βιομηχανία στην ελληνική πολιτεία και τα ευρωπαϊκά όργανα. Κατά το ΣΜΕ, η αξιοποίηση του ορυκτού πλούτου της χώρας και ο σεβασμός προς το περιβάλλον, είναι έννοιες συμβατές. Τα μέλη του, αναγνωρίζοντας τη σημασία της βιώσιμης ανάπτυξης, για τη διεθνή και ελληνική κοινωνία, ισόρροπη ανάπτυξη με σεβασμό στο περιβάλλον, την κοινωνία και τον άνθρωπο, από το 2006, έχουν υιοθετήσει και δεσμευτεί σε Κώδικα 10 Αρχών Βιώσιμης Ανάπτυξης, που προβλέπει τη συνεχή βελτίωση των επιδόσεών τους στον οικονομικό, περιβαλλοντικό, κοινωνικό και εργασιακό τομέα. Η εφαρμογή τους απεικονίζεται με συγκεκριμένους μετρήσιμους δείκτες για κάθε ένα τομέα ξεχωριστά, τους οποίους τα μέλη αποστέλλουν μία φορά το χρόνο στο ΣΜΕ. Στο πλαίσιο της εφαρμογής των Αρχών Βιώσιμης Ανάπτυξης για το σύνολο των δραστηριοτήτων των εταιρειών μελών του ΣΜΕ, από το 2006 και μετά, αναφέρονται ετησίως και σε κάποιες ιδιαίτερης σημασίας «καλές πρακτικές».

2.13. Φορείς ύδρευσης & αποχέτευσης

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται οι Δημοτικές επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης (ΔΕΥΑ).

Οι αρμοδιότητες των ΔΕΥΑ συμπεριλαμβάνουν την κατασκευή και συντήρηση δικτύου παροχής νερού σε οικισμούς, καθώς και στην κατασκευή και συντήρηση δικτύου αποχέτευσης, καθώς και την κατασκευή και συντήρηση κατάλληλων υποδομών για την παροχή νερού στο δίκτυο (αφαλατώσεις, γεωτρήσεις, λιμνοδεξαμενές κλπ) και την επεξεργασία για καθαρισμό των υγρών λυμάτων του δικτύου της αποχέτευσης.

Σκοπός επιχειρήσεων (Ν. 1069/80 (ΦΕΚ - 191 Α')):

- ύδρευση, την αποχέτευση και την άρδευση και τους ακόλουθους τομείς στην περιοχή της αρμοδιότητάς τους
- άλλες αρμοδιότητες: α) μελέτη, κατασκευή, συντήρηση, εκμετάλλευση, διοίκηση και λειτουργία των δικτύων τηλεθέρμανσης, γ) μελέτη, κατασκευή, συντήρηση, εκμετάλλευση, επίβλεψη, διοίκηση και λειτουργία των δικτύων φυσικού αερίου, σύμφωνα με την υπάρχουσα νομοθεσία, δ) εμπορία νερού, ε) διαχείριση, αξιοποίηση και εμπορία των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, που προέρχονται από τα αντικείμενα δραστηριότητας των δημοτικών επιχειρήσεων ύδρευσης και αποχέτευσης ή των δραστηριοτήτων των οικείων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

Συλλογικό όργανο: Ε.Δ.Ε.Υ.Α (www.edeya.gr)

Υπάρχουν 126 ΔΕΥΑ σε επίπεδο χώρας, η Επιχείρησης Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης (ΕΥΑΘ) καθώς και η Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Πρωτευούσης (ΕΥΔΑΠ). Σε όσους Δήμους δεν υπάρχουν ΔΕΥΑ, τις παραπάνω αρμοδιότητες τις έχει ο εκάστοτε οργανισμός τοπικής αυτοδιοίκησής α' βαθμού .

Η ιδιαίτερη συμβολή των φορέων αυτών στην **Κυκλική Οικονομία** έγκειται κυρίως στα παρακάτω:

α) σε δράσεις μείωσης της χρήσης πλαστικού συσκευασίας για πόσιμο νερό: παροχή καλής ποιότητας πόσιμου νερού με κάλυψη στο σύνολο του πληθυσμού της περιοχής ευθύνης της, κατασκευή δικτύου δημόσιων βρυσών σε σημεία δημόσιου ενδιαφέροντος και συνάθροισης πληθυσμών, δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για την ποιότητα των υπηρεσιών της και του νερού),

β) σε δράσεις καθαρισμού του υγρού λύματος της αποχέτευσης, με σκοπό την παραγωγή καθαρού νερού για δράσεις άρδευσης και αξιοποίησης της λυματολάσπης ως πρώτη ύλη για παραγωγή εδαφοβελτιωτικού ή/και ενέργειας (αερόβια/αναερόβια χώνευση).

γ) βελτιωμένη παροχή υπηρεσιών άρδευσης με σκοπό την ενίσχυση της τοπικής γεωργίας και της παραγωγής προϊόντων σε τοπικό επίπεδο ελαχιστοποιώντας την ανάγκη για εισαγωγές προϊόντων (κυρίως στις νησιωτικές περιοχές)

2.14. Εστίαση

Ο κλάδος της εστίασης στην Ελλάδα περιλαμβάνει δραστηριότητες που αφορούν την επισιτιστική αλυσίδα, αλλά και δραστηριότητες που αφορούν τη διασκέδαση-αναψυχή. Χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη πλήθους επιχειρήσεων σε όλη την επικράτεια, καθώς και από διάφορες «αλληλοεπικαλύψεις» σχετικά με το αντικείμενο δραστηριότητας και

τις προσφερόμενες υπηρεσίες. Το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων είναι ατομικές επιχειρήσεις μικρού μεγέθους, ωστόσο πολύ διαδεδομένες είναι και οι μεγάλες αλυσίδες στο χώρο, κυρίως μέσω της δικαιόχρησης (franchising). Η αγορά της εστίασης συνδυάζει χαρακτηριστικά του επισιτιστικού τομέα και του τομέα αναψυχής. Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή¹⁹, ο κλάδος της εστίασης στην Ελλάδα αποτελείται από 82.412 επιχειρήσεις, απασχολώντας 384.196 εργαζόμενους και αποτελεί τον δεύτερο πιο πολυπληθή κλάδο στη χώρα έπειτα από το λιανικό εμπόριο.

Οι Φορείς Εστίασης που συμμετείχαν στη συγκεκριμένη έρευνα δραστηριοποιούνται κυρίως σε θέματα σίτισης. Χωρίς εκ πρώτης όψεως να θεωρείται πως έχουν κάποιο άμεσο διακριτό ρόλο στην Κυκλική Οικονομία, συμμετέχουν ως δυνάμει παραγωγοί αποβλήτων διαφόρων ρευμάτων (π.χ. ανακυκλώσιμα, οργανικά κ.α.), εξετάζοντας, σχεδιάζοντας ή/και εφαρμόζοντας δράσεις κυρίως σε ότι σχετίζεται με πρόληψη, επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης των οργανικών αποβλήτων τους. Οι δράσεις αυτές που υποστηρίζουν την επαγγελματική τους δραστηριότητα, ολοένα και εξελίσσονται, όταν οι φορείς εστίασης συνεργάζονται με ΜΚΟ, εκπαιδευτικούς και εμπορικούς φορείς και φορείς κυρίως Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Οι φορείς εστίασης εκτιμάται πως συνδέονται άμεσα και με τον Τουριστικό κλάδο, με τη δραστηριότητά τους να λαμβάνει χώρα τόσο σε τοπικό, όσο και σε υπεροπτικό επίπεδο, αναλόγως το μέγεθος του φορέα.

2.15. Εμπόριο

Ο κλάδος των εμπορικών φορέων αφορά τη μεταπώληση υλικών αγαθών ή υπηρεσιών με επιδίωξη το κέρδος. Η βιομηχανία, η βιοτεχνία και γενικά κάθε εργασία που συμβάλει στη διεξαγωγή του εμπορίου άμεσα ή έμμεσα (π.χ. τράπεζες) αποτελούν τον ευρύτερο εμπορικό κλάδο. Το εμπόριο στην Ελλάδα διακρίνεται σε διάφορους τύπους, ανάλογα με τη χωρική του δυνατότητα, όπως το εσωτερικό εμπόριο, στο οποίο τα προϊόντα πωλούνται μέσα στην Ελλάδα, το εξωτερικό εμπόριο, που αφορά πώληση προϊόντων μεταξύ δυο ή περισσότερων κρατών και το διεθνές εμπόριο που αφορά πώληση προϊόντων μεταξύ χωρών ανά την υφήλιο. Επιπροσθέτως, υπάρχει και το ηλεκτρονικό εμπόριο, με τις μορφές Business-to-Business, στην οποία μια επιχείρηση πουλάει το προϊόν ή τις υπηρεσίες της σε μια άλλη, Business-to-Customer όπου οι επιχειρήσεις πωλούν τα προϊόντα απευθείας στον τελικό χρήστη και Consumer-to-Consumer όπου μεμονωμένα άτομα πωλούν απευθείας τα προϊόντα τους ο ένας στον άλλο. Σχετικά με την επίδραση του κλάδου στην ελληνική οικονομία και όχι μόνο, βάσει στοιχείων της

¹⁹ <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SBR02/-> (Πρόσβαση 13/12/2021)

Ελληνικής Συνομοσπονδίας Εμπορίου & Επιχειρηματικότητας²⁰, στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται περισσότερες από 270.000 επιχειρήσεις, συντηρώντας περισσότερες από 675.000 θέσεις εργασίας, συνεισφέρει κατά περίπου 11% στο ΑΕΠ της χώρας, απασχολεί το 18,4% των συνολικά εργαζόμενων της χώρας

Σχετικά με τους Εμπορικούς φορείς, που συμμετείχαν στην έρευνα, το αντικείμενο εργασιών τους ποικίλει και αναφέρεται σε πώληση και τεχνική υποστήριξη εξοπλισμού εργαστηρίων χημείας και βιολογίας, πώληση ηλεκτρικού εξοπλισμού και πώληση βιβλίων και διαφόρων άλλων κατηγοριών. Οι φορείς που εκπροσώπησαν με τις απαντήσεις τους τη συγκεκριμένη κατηγορία ήταν 8 και η γεωγραφική τους κατανομή εκτείνεται σε πανελλαδικό επίπεδο. Ο ρόλος τους στην κυκλική οικονομία σχετίζεται με τη διαχείριση των αποβλήτων καθώς συμβάλουν στην προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση και την παραγωγή αποβλήτων, συνεργαζόμενοι τόσο με φορείς εστίασης, όσο και με άλλες κατηγορίες εμπορικών φορέων.

2.16. Φορείς καταναλωτών

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση²¹, *«Η συμμετοχή των εθνικών οργανώσεων καταναλωτών στη χάραξη πολιτικής της ΕΕ είναι σημαντική για την εκπόνηση καλύτερης και αποτελεσματικότερης νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών»*. Στόχος των εθνικών οργανώσεων καταναλωτών είναι η διασφάλιση της ενημέρωσης και γνώσης των καταναλωτών για τα δικαιώματά τους και το πότε είναι σε θέση να τα ασκήσουν. Επιπροσθέτως, ένας ακόμα στόχος των εθνικών οργανώσεων καταναλωτών είναι η εκπροσώπηση των τελευταίων στην ΕΕ σχετικά με τη θέσπιση νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών.

Στην Ελλάδα, υπό τη σκέπη του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων²², λειτουργεί η Γενική Διεύθυνση Προστασίας Καταναλωτή, με τους εξής στόχους:

- Την προάσπιση των δικαιωμάτων των καταναλωτών,

²⁰ <https://esee.gr/gegonota-arithmi/> (Πρόσβαση 13/12/2021)

²¹ https://ec.europa.eu/info/policies/consumers/consumer-protection-policy/our-partners-consumer-issues/national-consumer-bodies_el (Πρόσβαση 13/12/2021)

²²

<https://www.mindev.gov.gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%BB%CF%89%CF%84%CE%B7/#1557913979823-6da879d0-03c2> (Πρόσβαση 13/12/2021)

- την προστασία της υγείας, της ασφάλειας και των οικονομικών συμφερόντων τους,
- την προαγωγή της πληροφόρησης και επιμόρφωσής τους ώστε να επηρεάζουν σε όφελός τους τις εξελίξεις στην αγορά,
- την υποστήριξη της οργάνωσής τους σε ενώσεις καταναλωτών και της ακρόασής τους σε θέματα που τους αφορούν, και
- τη διαμόρφωση υγιούς καταναλωτικής συνείδησης και προτύπων ορθής καταναλωτικής συμπεριφοράς.

Στην Ελλάδα, το μητρώο ενώσεων καταναλωτών²³ αποτελείται από δύο δευτεροβάθμιες και 29 πρωτοβάθμιες ενώσεις, καλύπτοντας το σύνολο της επικράτειας.

Οι Φορείς Καταναλωτών που πήραν μέρος στην έρευνα ανέρχονται σε 31 και δραστηριοποιούνται σε πανελλαδικό επίπεδο. Στην κυκλική οικονομία παίζουν ρυθμιστικό και συμβουλευτικό ρόλο και το κύριο αντικείμενο εργασιών τους είναι η ενημέρωση των καταναλωτών. Οι φορείς με τους οποίους συνεργάζονται είναι οι εμπορικοί, οι φορείς κατανάλωσης και οι εκπαιδευτικοί φορείς, κυρίως σε επίπεδο ερευνητικών ινστιτούτων και πανεπιστημίων.

2.17. Φορείς εκπαίδευσης

Το τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα περιλαμβάνει τις εξής βαθμίδες²⁴:

- Πρωτοβάθμια εκπαίδευση (υποχρεωτική φοίτηση των νηπίων ηλικίας 4 ετών στο Νηπιαγωγείο και εξαετή φοίτηση στο Δημοτικό σχολείο)
- Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (υποχρεωτικός κύκλος Γυμνασίου τριετούς φοίτησης (ημερήσιο – εσπερινό) και προαιρετικός κύκλος Λυκείου (Γενικό και Επαγγελματικό) τριετούς φοίτησης),
- Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ), τα οποία απευθύνονται, μέσω διετούς φοίτησης, σε ενήλικα άτομα που δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εννιάχρονη εκπαίδευση και έχουν απολυτήριο Δημοτικού.

²³

<https://www.mindev.gov.gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%BB%CF%89%CF%84%CE%B7/#1557918450200-4565ea14-a21b> (Πρόσβαση 13/12/2021)

²⁴ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-33_el (Πρόσβαση 13/12/2021)

- Μεταγυμνασιακή επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (διετούς φοίτησης), η οποία παρέχεται από Επαγγελματικές Σχολές Κατάρτισης (ΕΣΚ) και Επαγγελματικές Σχολές Μαθητείας (ΕΠΑΣ) του ΟΑΕΔ. Οι ΕΣΚ μπορεί να είναι δημόσιες ή ιδιωτικές, ενώ οι ΕΠΑΣ είναι δημόσιες.
- Μεταδευτεροβάθμια επαγγελματική κατάρτιση, η οποία παρέχεται από παρέχεται από (δημόσια ή ιδιωτικά) Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) και Μεταλυκειακό Έτος - Τάξη Μαθητείας,
- Ανώτατη εκπαίδευση, η οποία περιλαμβάνει τον Πανεπιστημιακό τομέα (Πανεπιστήμια, Πολυτεχνεία, Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών (ΑΣΚΤ)), τον Τεχνολογικό τομέα (Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ) και Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ)). Και οι δύο τομείς είναι μόνο δημόσιοι. Επίσης, σημειώνεται ότι το σύνολο των ΤΕΙ της χώρας έχουν πλέον ενταχθεί σε Πανεπιστημιακά Ιδρύματα (ΑΕΙ).

Η γενική τυπική εκπαίδευση ενηλίκων παρέχεται σε:

- Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ)
- Εσπερινά Γενικά Λύκεια
- Εσπερινά Επαγγελματικά Λύκεια
- Επαγγελματικές Σχολές Κατάρτισης (ΕΣΚ)
- Επαγγελματικές Σχολές Μαθητείας (ΕΠΑΣ) του ΟΑΕΔ
- Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ)
- Μεταλυκειακό Έτος - Τάξη Μαθητείας

Η γενική μη τυπική εκπαίδευση ενηλίκων παρέχεται σε οργανωμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος σε:

- Κέντρα Δια Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ)
- Κολλέγια

Τα ΚΔΒΜ μπορεί να είναι δημόσια ή ιδιωτικά. Η συνολική διάρκεια του προγράμματος κατάρτισης καθορίζεται με βάση το θεματικό αντικείμενό του, τον σκοπό παρέμβασης και το προφίλ των συμμετεχόντων. Τα Κολλέγια είναι ιδιωτικά και απευθύνονται σε αποφοίτους της τυπικής μη υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Σε ότι αφορά τους Φορείς εκπαίδευσης, οι συμμετέχοντες στην έρευνα είναι 30 με πανελλαδική δραστηριότητα και κυρίως εκπαιδευτικό χαρακτήρα (Τριτοβάθμια Εκπαίδευση). Ο ρόλος που λαμβάνουν στην κυκλική οικονομία, πλην του ερευνητικού τους αντικειμένου εργασίας είναι συμβουλευτικός και συνεργάζονται με φορείς Κεντρικής Διοίκησης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ΜΚΟ, ερευνητικούς και επιστημονικούς φορείς κ.α.

2.18. Μη-κυβερνητικές οργανώσεις

Ένας Μη Κυβερνητικός Οργανισμός (ΜΚΟ) είναι ένας νομικά συγκροτημένος οργανισμός που δημιουργήθηκε από φυσικά ή νομικά πρόσωπα, που λειτουργεί ανεξάρτητα από κάθε κυβέρνηση, στα πλαίσια της Κοινωνίας των Πολιτών, και είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται συνήθως από τις κυβερνήσεις για να αναφερθούν σε πρόσωπα που δεν ελέγχονται από την κυβέρνηση.

Ανάλογα με το θεματικό τους πεδίο χωρίζονται στις εξής κατηγορίες²⁵:

- Περιβαλλοντικές/Οικολογικές
- Φιλανθρωπικές
- Με θέμα το παιδί και τη γυναίκα
- Ανθρωπιστικές/ ανθρώπινα δικαιώματα
- Αναπτυξιακές
- Για την αντιμετώπιση της τοξικοεξάρτησης
- Με θέμα την υγεία
- Οικονομικές
- Θρησκευτικές

Σύμφωνα με το γλωσσάριο σύνοψης της νομοθεσίας της ΕΕ²⁶, «η κοινωνία των πολιτών αναφέρεται σε όλες τις μορφές κοινωνικής δράσης οι οποίες πραγματοποιούνται από άτομα ή ομάδες που δεν συνδέονται με το κράτος ούτε διοικούνται από αυτό.

Οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών είναι μια οργανωτική δομή της οποίας τα μέλη εξυπηρετούν το γενικό συμφέρον με δημοκρατικές διαδικασίες και η οποία διαδραματίζει τον ρόλο του μεσολαβητή ανάμεσα στις δημόσιες αρχές και τους πολίτες.

Το άρθρο 15 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζει τον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών για τη χρηστή διακυβέρνηση της ΕΕ. Το άρθρο 11 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση υπογραμμίζει την ανάγκη να διαθέτει η ΕΕ ανοιχτό, διάφανο και τακτικό διάλογο με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, π.χ. όταν προετοιμάζει προτάσεις για τη νομοθεσία της ΕΕ».

²⁵ Σκλιάς Π., 2002, Η διπλωματία της κοινωνίας των πολιτών: η διεθνής πολιτική οικονομία και ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων στη διεθνή αναπτυξιακή συνεργασία, επιμέλεια: Σκλιάς Π.-Χουλιάρης, Αθήνα, εκδ. Παπαζήση, σελ.54.

²⁶ https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/civil_society_organisation.html?locale=el (Πρόσβαση 20/12/2021)

Ένα από τα κυριότερα παραδείγματα των εν λόγω οργανώσεων είναι και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Στην Ελλάδα όπως και στα περισσότερα κράτη, αριθμητική αύξηση των ΜΚΟ πραγματοποιήθηκε τις τελευταίες δεκαετίες²⁷. Πρώτα υπήρξε η δημιουργία ελληνικών τμημάτων των διεθνών ΜΚΟ και στη συνέχεια η δημιουργία καθαρά ελληνικών μη κυβερνητικών οργανώσεων. Το 42,3 % του συνόλου των ΜΚΟ εδρεύει στην πρωτεύουσα, το 5,6% στην Θεσσαλονίκη και το 52% στην υπόλοιπη Ελλάδα. Αυτό συμβαίνει γιατί πολλοί τοπικοί συνεταιρισμοί που ασχολούνται με την γεωργία, κунοτροφεία, οικοτεχνία και πολλές τοπικές, πολιτιστικές, λαογραφικές οργανώσεις που έχουν σκοπό να αναδείξουν την τοπική παράδοση, έχουν τη μορφή ΜΚΟ. Σύμφωνα με την καταγραφή των ελληνικών ΜΚΟ που είχε ξεκινήσει από το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου σε συνεργασία με άλλους φορείς, στο πλαίσιο του προγράμματος «Θαλής»²⁸, επιστημονική ομάδα κατέγραψε σε όλη τη χώρα 422 οργανώσεις, αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες και σωματεία με κοινωνικό έργο.

Το αντικείμενο εργασιών των ΜΚΟ, που απάντησαν στην έρευνα σχετίζεται κυρίως με την προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Πιο συγκεκριμένα στη συγκεκριμένη έρευνα συμμετείχαν 17 οργανώσεις, των οποίων το θεματικό αντικείμενο έχει άμεση σχέση με την κυκλική οικονομία καθώς ο ρόλος τους σε αυτήν είναι συμβουλευτικός και ρυθμιστικός. Οι περισσότερες από τις συμμετέχουσες ΜΚΟ στην έρευνα έχουν την έδρα τους στην Αττική αλλά έχουν πανελλαδική γεωγραφική κάλυψη και στα πλαίσια του έργου τους έχουν συνεργασίες με φορείς κεντρικής και τοπικής αυτοδιοίκησης, με φορείς καταναλωτών και με φορείς εστίασης.

2.19. Επιμελητήρια

Η δομή του επιμελητηριακού δικτύου έχει περάσει από διάφορα νομοθετικά στάδια μέχρι την σημερινή τελική μορφοποίησή του, που είναι η δημιουργία Επιμελητηρίων στις πρωτεύουσες των Νομών, θεωρουμένων ως Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, με σκοπό την προστασία και προαγωγή των εμπορικών και βιομηχανικών συμφερόντων της περιφέρειάς τους, των οποίων μέλη είναι υποχρεωτικά πάντες οι έμποροι οι ασκούντες επιτήδευμα.

²⁷ Παπαγιαννάκη Α. 2008, Ο εθελοντισμός είναι καταγεγραμμένος στο DNA των Ελλήνων, Εβδόμη, 17/2/2008, σελ. 19

²⁸ <https://www.greekngosnavigator.org/> (Πρόσβαση 20/12/2021)

Σήμερα τα Επιμελητήρια είναι υποχρεωτικές, αυτοτελείς και ανεξάρτητες ενώσεις φυσικών και νομικών προσώπων, που ασκούν εμπορική δραστηριότητα σε μια ορισμένη περιφέρεια, συνιστούν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ) και τελούν υπό την διαχειριστική εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Εμπορίου του Υπουργείου Ανάπτυξης, ως προς τη νομιμότητα των πράξεών τους, στο πλαίσιο της παρεχομένης σε αυτά αυτοτέλειας. Τα Επιμελητήρια έχουν εδραιώσει μια διαρκή συνεργασία με την πολιτεία, την τοπική αυτοδιοίκηση και τους άλλους φορείς του τόπου, με στόχο την οικονομική ανάπτυξη. Στα πλαίσια αυτά συνεχίζουν να αποτελούν βασικό σύμβουλο της εκάστοτε κυβέρνησης, σε θέματα εμπορίου, βιομηχανίας και γενικότερα αναπτυξιακής πολιτικής, αποστολή η οποία προσδιορίζεται τόσο από το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, όσο και από μια επιτυχημένη πρακτική πολλών δεκαετιών.

Το σημερινό νομοθετικό πλαίσιο, όπως ρυθμίζεται με το Νόμο 3419/2005, προσιδιάζει στα ευρωπαϊκά πρότυπα και έδωσε μια νέα και σύγχρονη πνοή στον επιμελητηριακό θεσμό, απαραίτητη για τη συνέχιση του θεσμοθετημένου ρόλου του και την επιτέλεση του πλούσιου έργου του. Ο Νόμος αυτός καθιερώνει το Γενικό Εμπορικό Μητρώο, το οποίο θα τηρείται από τα Επιμελητήρια, με Κεντρική Υπηρεσία στην Κεντρική Ένωση Επιμελητηρίων (ΚΕΕ).

Μέλη της ΚΕΕ είναι τα 59 Επιμελητήρια που καλύπτουν ολόκληρη τη χώρα, τα οποία εκπροσωπεί στο εσωτερικό και εξωτερικό, εκφράζοντας τις θέσεις τους και διατυπώνοντας τη συνισταμένη των απόψεών τους. Στην ΚΕΕ συμμετέχουν ισότιμα και τα 59 ελληνικά Επιμελητήρια: Εμπορικά - Βιομηχανικά - Βιοτεχνικά και Επαγγελματικά. Συγκεκριμένα σε κάθε νομό λειτουργεί ένα μικτό Επιμελητήριο, με εξαίρεση τις τρεις μεγαλύτερες πόλεις της χώρας, στις οποίες λειτουργούν από τρία Επιμελητήρια. Μέσω αυτού του δικτύου η ΚΕΕ εκπροσωπεί το σύνολο του επιχειρηματικού κόσμου της χώρας: των 880 χιλιάδων ελληνικών επιχειρήσεων. Η ΚΕΕ, όπως και τα Επιμελητήρια - μέλη της, είναι ο συνδεδετικός κρίκος που ενώνει τις επιχειρήσεις με τη δημόσια διοίκηση και ο επίσημος χώρος διαλόγου ανάμεσα στη πολιτεία και τις παραγωγικές τάξεις.

Η ΚΕΕ με την ανάπτυξη ενός μόνιμου και σταθερού δικτύου επικοινωνίας και συνεργασίας με τα Επιμελητήρια - μέλη της, προσφέρει υπηρεσίες στις ελληνικές επιχειρήσεις για τη βελτίωση του επιχειρησιακού περιβάλλοντος στο οποίο δραστηριοποιούνται και την καλύτερη πρόσβασή τους στα διάφορα χρηματοδοτικά μέσα. Επίσης, μέσω της υποβολής και προώθησης των διαφόρων αιτημάτων της επιχειρηματικής τάξης, μπορεί να παρεμβαίνει στις διαδικασίες για τη λήψη αποφάσεων που αφορούν στα επιχειρηματικά θέματα και προβλήματα και να συμβάλλει ουσιαστικά στη διαμόρφωση της οικονομικής πολιτικής. Η ΚΕΕ άλλωστε αποτελεί - μέσω των κατά τόπους Επιμελητηρίων - τον μοναδικό φορέα στην Ελλάδα, που εκπροσωπεί και

εκφράζει το σύνολο του επιχειρηματικού κόσμου και κατ' επέκταση του συνόλου των παραγωγικών τάξεων (εμπορικές, βιοτεχνικές, επαγγελματικές, βιομηχανικές επιχειρήσεις, ως και επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών).

Ο επιμελητηριακός θεσμός στη χώρα μας λειτουργεί το πληρέστερο εθνικό επικοινωνιακό δίκτυο, σε επίπεδο επιχειρηματικού κόσμου, με κέντρο αναφοράς την ΚΕΕ και περιφερειακές μονάδες τα κατά τόπους Επιμελητήρια - μέλη της, τα οποία και φέρουν την ευθύνη για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης της τοπικής οικονομίας στην περιοχή τους. Μέσω, δε, της σύνδεσης της ΚΕΕ με το Ευρωπαϊκό Επιμελητήριο (το συντονιστικό όργανο όλων των ευρωπαϊκών, με την ευρεία έννοια, Επιμελητηρίων) το ανωτέρω δίκτυο αποκτά και ευρωπαϊκές διαστάσεις.

Εκτός των Επιμελητηρίων που υπάρχουν σε κάθε νομό της χώρας, υπάρχουν και άλλα επιμελητήρια που ασχολούνται με τις εμπορικές σχέσεις μεταξύ χωρών και με συγκεκριμένους εμπορικούς κλάδους. Αυτά είναι τα ακόλουθα:

- Αραβοελληνικό Επιμελητήριο Εμπορίου και Αναπτύξεως
- Ελληνοαμερικάνικο Εμπορικό Επιμελητήριο
- Ελληνοβρετανικό Εμπορικό Επιμελητήριο
- Ελληνογαλλικό Εμπορικό & Βιομηχανικό Επιμελητήριο
- Ελληνογερμανικό Εμπορικό & Βιομηχανικό Επιμελητήριο
- Ελληνοιαπωνικό Εμπορικό Επιμελητήριο
- Ελληνοϊταλικό Επιμελητήριο
- Ελληνο-Ολλανδικός Εμπορικός και Βιομηχανικός Σύνδεσμος
- Ελληνο-Ουκρανικό Επιμελητήριο
- Ελληνο-Σλοβενικό Εμπορικό Επιμελητήριο
- Γεωτεχνικό Επιμελητήριο
- Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο
- Ναυτικό Επιμελητήριο
- Οικονομικό Επιμελητήριο

2.20. Συστήματα Εναλλακτικής Διαχείρισης (ΣΕΔ)

Τα συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης βασίζονται στην αρχή της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού, η οποία χρησιμοποιεί οικονομικά κίνητρα ώστε να ενθαρρύνει τους παραγωγούς να σχεδιάσουν πιο φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα, καθιστώντας τους υπεύθυνους για το κόστος της διαχείρισης των προϊόντων στο τέλος του κύκλου ζωής τους (όταν δηλ. τα προϊόντα αυτά καταστούν απόβλητα).

Τα ΣΕΔ:

- Βασίζονται στην αρχή της Διευρυμένης Ευθύνης του Παραγωγού.
- Συμμετέχουν υποχρεωτικά όλοι οι «παραγωγοί» που διακινούν προϊόντα στην ελληνική αγορά.
- Πρόκειται για εταιρείες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.
- Έχουν την ευθύνη οργάνωσης και παρακολούθησης της λειτουργίας όλων των εργασιών εναλλακτικής διαχείρισης.
- Αρμόδια αρχή για την έγκριση και λειτουργία τους είναι ο ΕΟΑΝ.
- Υπάρχουν Συστήματα Συλλογικής Εναλλακτικής Διαχείρισης και Συστήματα Ατομικής Εναλλακτικής Διαχείρισης

Τα εγκεκριμένα από τον ΕΟΑΝ ΣΕΔ αφορούν στα ακόλουθα ρεύματα αποβλήτων:

1. ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ
2. ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΛΙΠΑΝΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΛΑΙΩΝ (ΑΛΕ)
3. ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΜΕΝΑ ΕΛΑΣΤΙΚΑ ΟΧΗΜΑΤΩΝ (ΜΕΟ)
4. ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΣΤΗΛΩΝ & ΣΥΣΣΩΡΕΥΤΩΝ (ΑΗΣΣ)
5. ΟΧΗΜΑΤΑ ΤΕΛΟΥΣ ΚΥΚΛΟΥ ΖΩΗΣ (ΟΤΚΖ)
6. ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ & ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ (ΑΗΗΕ)
7. ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΕΚΣΚΑΦΩΝ, ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΕΩΝ (ΑΕΚΚ)

Πίνακας 14 ΣΕΔ Απόβλητα Συσκευασίας (ΑΣ)

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΤΗΛΕΦΩΝΟ	FAX	E mail	ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ
ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ της Ελληνικής Εταιρείας Αξιοποίησης Ανακύκλωσης (Ε.Ε.Α.Α. Α.Ε.)	Χειμάρας 5, 15125 Μαρούσι	2108010962-3	2108012272	info@herrco.gr	www.herrco.gr
Κέντρο Εναλλακτικής Περιβαλλοντικής Διαχείρισης Α.Ε. (Κ.Ε.ΠΕ.Δ. Α.Ε.) <i>(Αφορά μόνο συσκευασία Λιπαντικών Ελαίων)</i>	Λ. Δημοκρατίας 67, Τ.Κ. 193 00 Ασπρόπυργος	2105577673-4	2105577658	inf@keped.gr	www.keped.gr
ΑΒ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ Α.Ε. (Ατομικό Σύστημα εναλ. διαχ. συσκευασιών)	Λ. Σπάτων 81,153 44 Γέρακας Αττικής	2106608651	2106047462	info@ab.gr	www.ab.gr
ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΗ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ Α.Ε.	Λ. Συγγρού 12, 11742 Αθήνα	2106856110 -111	2106856112	info@antapodotiki.gr	www.antapodotiki.gr

Πίνακας 15 ΣΕΔ Απόβλητα Λιπαντικών Ελαίων (ΑΛΕ)

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΤΗΛΕΦΩΝΟ	FAX	E mail	ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ
------------------------	-----------	----------	-----	--------	------------

Εναλλακτική Διαχείριση Αποβλήτων Λιπαντικών Ελαίων ΑΕ (ΕΝΔΙΑΛΕ ΑΕ) πρώην ΕΛΤΕΠΕ ΑΕ	Λεωφ. Δημοκρατίας 67, 19300 Ασπρόπυργος	2105577673-4	2105577658	endiale@endiale.gr	www.endiale.gr
--	--	--------------	------------	--------------------	--

Πίνακας 16 ΣΕΔ Μεταχειρισμένα Ελαστικά Οχημάτων (ΜΕΟ)

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΤΗΛΕΦΩΝΟ	FAX	E mail	ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ
Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης Παλαιών Ελαστικών (ECOELASTIKA A.E.)	Σώρου 14, Τ.Κ. 15125 Μαρούσι	2106128260 2106128370	2106128659	info@ecoelastica.gr	www.ecoelastika.gr

Πίνακας 17 ΣΕΔ Απόβλητα Ηλεκτρικών Στηλών & Συσσωρευτών (ΑΗΣΣ)

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΤΗΛΕΦΩΝΟ	FAX	E mail	ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ
Ανακύκλωση Φορητών Ηλεκτρικών Στηλών Α.Ε. (ΑΦΗΣ Α.Ε.)	Λ. Πεντέλης 54, 15235 Βριλήσσια	210 8030244 210 8030355	2108030604	info@afis.gr	www.afis.gr

Εταιρεία Πανελλαδικής Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσσωρευτών Re- Battery A.E (Re- BatteryA.E.)	Ελ. Βενιζέλου και Σκόρδα 1, 19200, Ελευσίνα Αττικής	210 55 75 075	210-5574133	info@re-battery.gr	www.re-battery.gr
Ολοκληρωμένη Συλλογική Εναλλακτική Διαχείριση Συσσωρευτών Πανελλαδικής Εμβέλειας Α.Ε. (COMBATT A.E)	Ελαιών 36, 14564, Κηφισιά	216 900 2080	-	info@combatt.eu	www.combatt.eu

Πίνακας 18 ΣΕΔ Οχήματα στο Τέλος Κύκλου Ζωής τους (ΟΤΚΖ)

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΤΗΛΕΦΩΝΟ	FAX	E mail	ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ
Εναλλακτική Διαχείριση Οχημάτων Ελλάδος (ΕΔΟΕ)	Θερμοπυλών 6, 15233 Χαλάνδρι	2106899039 2130993180	2106899038	info@edoe.gr	www.edoe.gr

Πίνακας 19 ΣΕΔ Απόβλητα Ηλεκτρικού & Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού (ΑΗΗΕ)

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΤΗΛΕΦΩΝΟ	FAX	E mail	ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ
Ανακύκλωση Συσκευών Α.Ε.	Λ. Συγγρού 196 & Χαροκόπου 2, 17671 Καλλιθέα	2105319762-5	2105319766	info@electrocycle.gr	www.electrocycle.gr
Φωτοκύκλωση Α.Ε.	Ελευθερίου Βενιζέλου 173, ΤΚ. 14671, Νέα Ερυθραία	2104831164	2104837517	info@fotokiklosi.gr	www.fotokiklosi.gr

Πίνακας 20 ΣΕΔ Απόβλητα Εκσκαφών, Κατασκευών & Κατεδαφίσεων

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΤΗΛΕΦΩΝΟ	FAX	E mail	ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ
Ανακύκλωση Αδρανών Βορείου Ελλάδος Α.Ε. (ΑΝ.Α.Β.Ε. Α.Ε.)	ΒΙ.ΠΕ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ Β'Φάση οδός ΔΑ9 ΟΤ49 ΤΚ 57022 Σίνδος	2310 716310 2310 795968	2310 716216	kaisidis@otenet.gr	www.anabe.gr ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΜΒΕΛΕΙΑ (Περιφερειακές ενότητες) Θεσσαλονίκης, Πέλλας, Πιερίας, Κιλκίς, Ημαθίας, Χαλκιδικής, Δράμας, Καβάλας, Ηρακλείου, Σερρών, Ξάνθης, Ροδόπης, Έβρου, Νάξου, Καστοριάς, Λάρισας, Λήμνου, Λέσβου, Σάμου, Φλώρινας, Τρικάλων, Μαγνησίας, Κοζάνης
Σύστημα Ανακύκλωσης	Ιατρίδου 8, 34100 Χαλκίδα	2221 400738 210 5200129	222107475 7	info@sanke.gr	www.sanke.gr

Κεντρικής Ελλάδας Ε.Π.Ε. (Σ.ΑΝ.Κ.Ε. Ε.Π.Ε.)	Υποκ. Αττικής: Αχαρνών 229, 10446 Αθήνα		210 8955289		ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΜΒΕΛΕΙΑ (Περιφερειακές ενότητες) Εύβοιας, Βοιωτίας, Μαγνησίας, Αρκαδίας, Αχαΐας, Κορίνθου, Κύθνου, Φωκίδας, Όλες οι Π.Ε. της Περιφέρειας Αττικής, Αιτωλοακαρνανίας, Αργολίδας, Ζακύνθου, Ηλείας, Θήρας, Λακωνίας, Μήλου, Ρεθύμνου, Ροδόπης
Εναλλακτική Διαχείριση Προϊόντων Εκσκαφών, Κατεδαφίσεων Α.Ε. (Σ.Ε.Δ.Π.Ε.ΚΑΤ. Α.Ε.)	Αγνώστων Ηρώων 92-94, 14231 Ν. Ιωνία	2130238752	210603045 0	info@sedpekat.gr	www.sedpekat.gr ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΜΒΕΛΕΙΑ (Περιφερειακές ενότητες) Όλες οι Π.Ε. της Περιφέρειας Αττικής, Κω
Ι. ΚΟΥΦΙΔΗΣ – Ι. ΚΤΕΝΙΔΗΣ & ΣΙΑ Ο.Ε. (Σύστημα Συλλογικής Εναλλακτικής Διαχείρισης Χαλκιδικής Ο.Ε.)	Ελαιοχώρια (Τ.Θ. 190) 63200 Ν. Μουδανιά Χαλκιδικής	23730 23010, 23730 22042	237302203 9	ktenidis@otenet.gr	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΜΒΕΛΕΙΑ (Περιφερειακές ενότητες) Χαλκιδικής
Ανακύκλωση Α.Ε.Κ.Κ. Κεντρικής Μακεδονίας Α.Ε.	Γ. Φραντζή 1, 546 55 Θεσσαλονίκη	2310 595084- 5	2310 595084	info@anakem.gr	www.anakem.gr ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΜΒΕΛΕΙΑ (Περιφερειακές ενότητες) Αχαΐας, Ημαθίας, Θεσσαλονίκης, Κιλκίς, Πέλλας, Πιερίας, Σερρών, Δράμας, Καβάλας, Ξάνθης,

					Χανίων, Ροδόπης, Έβρου, Λέσβου, Καστοριάς, Κεφαλληνίας, Λάρισας, Φλώρινας, Χαλκιδικής, Αιτωλοακαρνανίας, Ζακύνθου, Κοζάνης, Ιωαννίνων, Λασιθίου, Φωκίδας, Χίου, Κέρκυρας, Ηρακλείου, Ρεθύμνου, Μυκόνου, όλες οι Π.Ε. της Περιφέρειας Αττικής, Γρεβενών, Εύβοιας, Αργολίδας, Βοιωτίας, Θεσπρωτίας, Κω, Λήμνου, Πρέβεζας και Ρόδου
Ψάρρας – Εναλλακτική Διαχείριση Α.Ε.Κ.Κ. Α.Μ.Κ.Ε.	Καλλιπάτειρας 8, 56224 Εύοσμος	2310587760	2310587763	info@psarras-recycle.gr	www.psarras-recycle.gr/ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΜΒΕΛΕΙΑ (Περιφερειακές ενότητες) Ημαθίας, Θεσσαλονίκης, Κιλκίς, Πέλλας, Πιερίας, Σερρών, Χαλκιδικής
Ανακύκλωση Αδρανών Νότιας Ελλάδας Α.Μ.Κ.Ε. (Α.Α.Ν.ΕΛ.)	Ισμήνης 1 & Λεωνίδα 15344 Γέρακας Αττικής	2106047497	2106046544	info@aanel.gr	www.aanel.gr ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΜΒΕΛΕΙΑ (Περιφερειακές ενότητες) Λακωνίας, Λάρισας, Μαγνησίας, Σποράδων, Μεσσηνίας, Κέρκυρας, Κεφαλληνίας, Όλες οι Π.Ε. του Νομού Κυκλάδων

Αποστολάκης Εμμ. & ΣΙΑ Ο.Ε.(ΔΙΑΣ Σύστημα Ανακύκλωσης ΑΕΚΚ)	Περιοχή Καστέλι (Κόμβος Λακωνίων) 72100 Άγιος Νικόλαος Κρήτης	2841 022096	28410 22151	info@dias-aekk.gr	www.dias-aekk.gr ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΜΒΕΛΕΙΑ (Περιφερειακές ενότητες) Ηρακλείου, Λασιθίου
Ανακύκλωση Α.Ε.Κ.Κ. Αττικής Α.Ε.	(1) Γ. Πρόφη & Α.Πρίφτη 11, ΤΚ 19400, Κορωπί Αττικής – (2) 28χλμ Αθηνών-Κορωπίου-Βάρης (Λατομείο Κυριακού)	210 6026165	210 6626143	aekk@kyriakoy.gr	www.anaekk.gr ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΜΒΕΛΕΙΑ (Περιφερειακές ενότητες) Όλες οι Π.Ε. της Περιφέρειας Αττικής, Ιωαννίνων
Δωδεκανησιακή Ανακύκλωση ΑΕΚΚ (ΔΑΝΑΕΚΚ)	Πάροδος Μενεκλέους 1 ΡΟΔΟΣ	2241 130751 2241 122160		info@danaekk.gr	danaekk.gr/ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΜΒΕΛΕΙΑ Νήσος Ρόδου
Π.Ε.Δ.Μ.Ε.Δ.Ε. Πανελλήνια Ένωση Διπλωματούχων Μηχανικών Εργοληπτών Δημοσίων Έργων	Ασκληπιού 23 10680 ΑΘΗΝΑ	210 3614978	210 3641402	info@pedmede.gr	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΜΒΕΛΕΙΑ (Περιφερειακές ενότητες) Αιτωλοακαρνανίας, Θήρας, Κέρκυρας, Λάρισας, Βοιωτίας, Ευρυτανίας, Ιωαννίνων, Κοζάνης, Μαγνησίας, Πέλλας, Ροδόπης, Σύρου, Τήνου, Χανίων, Χίου και όλες τις Π.Ε. της Περιφέρειας Αττικής
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ ΑΕΚΚ ΑΜΚΕ (ΕΣΑΝ)	Ροζάκη Αγγελή 30, 35131 ΛΑΜΙΑ	22310-24720		info@esan.gr gkon@esan.gr	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΜΒΕΛΕΙΑ (Περιφερειακές ενότητες) Αιτωλοακαρνανίας, Φθιώτιδας

Συνοψίζοντας, στην Ελλάδα λειτουργούν συνολικά 24 εγκεκριμένα Συστήματα Εναλλακτικής Διαχείρισης (ΣΕΔ), τα οποία καλύπτουν τα απόβλητα συσκευασιών, τα απόβλητα φορητών ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών, τα απόβλητα εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων, τα απόβλητα λιπαντικών ελαίων, τα οχήματα τέλους κύκλου ζωής, τα απόβλητα συσσωρευτών οχημάτων και βιομηχανίας, τα απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού (οικιακής και μη οικιακής προέλευσης) και τα μεταχειρισμένα ελαστικά οχημάτων. Συγκεντρωτικά το πλήθος των ΣΕΔ ανά διαχειριζόμενο ρεύμα αποβλήτων φαίνεται στον Πίνακας 21 που ακολουθεί:

Πίνακας 21 Πλήθος ΣΕΔ ανά διαχειριζόμενο ρεύμα αποβλήτων

ΕΝΕΡΓΑ ΣΕΔ	ΑΣ	ΑΗΣΣ	ΑΕΚΚ	ΑΛΕ	ΟΤΚΖ	ΑΗΗΕ	ΜΕΟ
	4	3	12	1	1	2	1

2.21. Ασφαλιστικοί φορείς

Η ομάδα ενδιαφερομένων «Ασφαλιστικοί και χρηματοπιστωτικοί φορείς» περιλαμβάνουν όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τις ασφαλιστικές εταιρίες, τους κλαδικούς φορείς τους και τους εποπτικούς φορείς του κλάδου. Ο τομέας αυτός παίζει κεντρικό ρόλο στη σταθεροποίηση και την ανάπτυξη της οικονομίας και κατά συνέπεια ο ρόλος του στη μετάβαση προς μια Κυκλική Οικονομία είναι καταλυτικός.

Στην Ελλάδα, το τραπεζικό σύστημα ελέγχεται από την Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία είναι υπεύθυνη για τη χάραξη της κρατικής νομισματικής πολιτικής²⁹. Όλες οι εμπορικές τράπεζες που δραστηριοποιούνται στη χώρα, τόσο οι Ελληνικές (πχ. Εθνική Τράπεζα, Eurobank, Alpha, Πειραιώς) όσο και οι ξένες, είναι αυτές που συναλλάσσονται απευθείας με το κοινό αλλά και με την κεντρική τράπεζα. Σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος³⁰, στη χώρα δραστηριοποιούνται 37 πιστωτικά ιδρύματα: 15 έχουν έδρα στην Ελλάδα και 20 έχουν έδρα σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 2 που έχουν έδρα σε χώρα εκτός της Ε.Ε.

Σήμερα, οι τέσσερις συστημικές τράπεζες μαζί με την Attica Bank ξεπερνούν πλέον αθροιστικά το 95% του ελληνικού τραπεζικού συστήματος (σε όρους ενεργητικού) από 67,7% στο τέλος του 2007. Παρουσία έχουν, επίσης, η Επενδυτική Τράπεζα Ελλάδος, η Aegean Baltic Bank, η Credicom Consumer Finance, εννέα (9) συνεταιριστικές τράπεζες, καθώς και τα υποκαταστήματα ή γραφεία αντιπροσωπείας τριάντα (30) αλλοδαπών τραπεζών (ενδεικτικά, Citibank, HSBC, Deutsche Bank, Unicredit, Bank of America, J.P.Morgan Chase Bank, DnB Bank ASA, ABN AMRO Bank).³¹

Αναφορικά με τη συμμετοχή του κλάδου στην οικονομία, οι τράπεζες θεωρούνται από τους πιο ισχυρούς κλάδους με το μεγαλύτερο κύκλο εργασιών (μετά τον βιομηχανικό και τον εμπορικό κλάδο των πετρελαιοειδών, ενώ η τέσσερις συστημικές τράπεζες και η Τράπεζα της Ελλάδος βρίσκονται ανάμεσα στις πρώτες 20 επιχειρήσεις με το μεγαλύτερο

²⁹ Πηγή: Οικονομικά της Καθημερινότητας, Τραπεζικό Σύστημα (Διαθέσιμο στο: <https://www.dailyeconomics.gr/oikonomikoi-oroi/trapeziko-systhma>)

³⁰ Πίνακας πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην Ελλάδα βάσει του Ν. 4261/2014, Οδηγία 2013/36/ΕΕ (Ιούλιος 2021)

³¹ Ελληνική Ένωση Τραπεζών (2017). *Στοιχεία τεκμηρίωσης σχετικά με τη λειτουργία του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος*

κύκλο εργασιών το 2017³². Συγκεκριμένα, τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ δείχνουν ότι στο Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων³³, στην κατηγορία *Οργανισμοί νομισματικής διαμεσολάβησης* που αφορά όλο τον τραπεζικό κλάδο, δραστηριοποιούνται 98 επιχειρήσεις στην Ελλάδα, με κύκλο εργασιών περίπου 11,3 δις € και 42.595 εργαζόμενους.

Όσον αφορά στην ελληνική αγορά ιδιωτικής ασφάλισης, δραστηριοποιούνται οι εξής επιχειρήσεις³⁴:

- Ανώνυμες ασφαλιστικές εταιρείες με έδρα στην Ελλάδα,
- Αντασφαλιστικές επιχειρήσεις με έδρα την Ελλάδα,
- Υποκαταστήματα ασφαλιστικών επιχειρήσεων με έδρα σε τρίτη χώρα (εκτός της ΕΕ),
- Ασφαλιστικές επιχειρήσεις με έδρα σε κράτος-μέλος της ΕΕ υπό καθεστώς εγκατάστασης (μέσω υποκαταστήματος) ή υπό καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών (ΕΠΥ), και
- Αλληλασφαλιστικοί συνεταιρισμοί.

Εποπτικός φορέας είναι και σε αυτή την περίπτωση η Τράπεζα της Ελλάδος. Στο μητρώο που τηρεί στην ιστοσελίδα της³⁵ αναφέρεται ότι στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται 904 ασφαλιστικές εταιρείες, από τις οποίες μόνο οι 71 έχουν αδειοδοτηθεί στην Ελλάδα ενώ οι υπόλοιπες έχουν αδειοδοτηθεί σε χώρες του εξωτερικού.

Όσον αφορά την οικονομική εικόνα της αγοράς ασφαλειών για το 2020, αφορά σε 19,3 δις. σύνολο ενεργητικού, 15,9 δις. επενδύσεις, 4,2 δις ίδια κεφάλαια και 2,8 δις. αποζημιώσεις με 54 ασφαλιστικές επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιήθηκαν με καθεστώς εγκατάστασης στην Ελλάδα, εκ των οποίων οι 34 ήταν ζημιών, οι 6 ζωής και οι 14 ζωής και ζημιών. Το έτος αυτό, λόγω και της οικονομικής κατάστασης που διαμόρφωσε η πανδημία, η μείωση της παραγωγής ασφαλιστρων ανήλθε στα 3,7%, ή στα

³² Insider.gr *Ποιοι είναι οι ισχυροί της ελληνικής οικονομίας*, 27-06-2019 <https://www.insider.gr/oikonomia/116334/poioi-einai-oi-ishyroi-tis-ellinikis-oikonomias?amp>

³³ ΕΛΣΤΑΤ, 2018. *Πίνακας 3: Αριθμός νομικών μονάδων, κύκλος εργασιών (σε χιλ. ευρώ) και απασχολούμενοι ανά τριψήφιο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (NACE Αναθ. 2) στο σύνολο της Χώρας*

³⁴ Εποπτευόμενα ιδρύματα, Τράπεζα της Ελλάδος <https://www.bankofgreece.gr/kiries-leitourgies/epopteia/epopteyomena-idrymata>

³⁵ <https://www.bankofgreece.gr/kiries-leitourgies/epopteia/epopteia-idiwtikhs-asfalishs/epixeirhseis-idiwtikhs-asfalishs/pinakas-asfalistikon>

3,9 δισ, ευρώ, μείωση που καταγράφηκε μετά από μια διαδοχικά ανοδική πενταετία και συγκριτικά πολύ μικρότερη της μείωσης του ΑΕΠ το ίδιο έτος (στο -8,5%).

Είναι λοιπόν προφανές ότι και ο κλάδος των ασφαλίσεων συμβάλλει δυναμικά στην οικονομία της Ελλάδας. Ενδεικτικά, σύμφωνα με το Στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων³⁶, στις κατηγορίες *Ασφάλιση* και *Αντασφάλιση*, ο κύκλος εργασιών το 2018 ανήλθε στα 3,8 δις € και απασχολήθηκαν 9.703 εργαζόμενοι. Μερικοί όμιλοι που ξεχωρίζουν στον τομέα αυτό είναι η Εθνική Ασφαλιστική, η INTERAMERICAN, η NN HELLAS, η METLIFE και άλλες. Αναλυτικά, τις βλέπετε στον πίνακα που ακολουθεί³⁷:

Πίνακας 22. Οι μεγαλύτεροι ασφαλιστικοί όμιλοι στην Ελλάδα σε παραγωγή ασφαλίσεων 2019

ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΙ ΟΜΙΛΟΙ ΣΕ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΩΝ 2019 (εκατ. ευρώ)		
	2019	2018
ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ	781,0	642,0
EUROLIFE ΑΕΑΖ	502,1	428,7
NN HELLAS	466,5	421,6
INTERAMERICAN	385,9	372,7
METLIFE	293,8	263,4
ERGO	239,5	238,9
GENERALI	217,8	208,0
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΙΣΤΗ	212,4	191,0
ΑΧΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ	169,1	160,4
ALLIANZ	156,8	164,2
*ΠΗΓΗ: ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΙ -ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΑΣ		

Οι δραστηριότητες του ασφαλιστικού και του χρηματοπιστωτικού τομέα σχετίζονται με πολύ μεγάλο αριθμό άλλων κλάδων, καθώς είναι ζωτικής σημασίας για την εξασφάλιση ρευστότητας, οικονομικής ευρωστίας και μείωσης ρίσκου για κάθε είδους επιχείρηση (βιομηχανία, εμπορικός κλάδος, αγροτικός κλάδος, εστίαση, μεταφορές, κατασκευές, τουρισμός, κλπ). Φαίνεται λοιπόν ότι το αποτύπωμα που μπορεί να έχει ο τομέας αυτός κατά τη μετάβαση σε μια Κυκλική Οικονομία είναι πολύ σημαντικό: υιοθετώντας

³⁶ ΕΛΣΤΑΤ, 2018. Πίνακας 3: Αριθμός νομικών μονάδων, κύκλος εργασιών (σε χιλ. ευρώ) και απασχολούμενοι ανά τριψήφιο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (NACE Αναθ. 2) στο σύνολο της Χώρας

³⁷ Ασφαλιστικό ΝΑΙ, τεύχος 184, Μάιος - Ιούνιος 2020

έμπρακτα τα περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια (ESG) στις στρατηγικές επενδύσεις τους και θέτοντας σαν προϋπόθεση τη χρήση πρακτικών Κυκλικής Οικονομίας από τους πελάτες τους, μπορούν να δώσουν σημαντικά κίνητρα στις επιχειρήσεις ώστε να εξελιχθούν σημαντικά σε αυτό τον τομέα.

Γενικά, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ozili (2021)³⁸, τα οφέλη που μπορεί να προσφέρει η Κυκλική Οικονομία στον ασφαλιστικό και χρηματοπιστωτικό τομέα περιλαμβάνουν:

1. Περισσότερες ευκαιρίες διαφοροποίησης δανείων,
2. Προώθηση υπεύθυνων και βιώσιμων επενδύσεων,
3. Αύξηση του δανεισμού σε πελάτες που απασχολούνται στην κυκλική οικονομία και στον τομέα της ανακύκλωσης, που σημαίνει περισσότερα κέρδη για τις τράπεζες
4. Διόρθωση της κακής εικόνας των τραπεζών στην κοινωνία (Εταιρικό κοινωνικό προφίλ)
5. Έκδοση ειδικών ασφαλιστηρίων συμβολαίων για επαναχρησιμοποιούμενα προϊόντα
6. Μεγαλύτερη απόδοση της επένδυσης, προσαρμοσμένη στη βιωσιμότητα της
7. Μεγαλύτερα ποσά επενδύσεων για ιδρύματα μικροχρηματοδότησης, και
8. Περισσότερες ευκαιρίες για συλλογική χρηματοδότηση σε κυκλικές επιχειρήσεις.

2.22. Ιδρύματα πολιτικής σκέψης

Στο πλαίσιο υλοποίησης του έργου και κατά την προετοιμασία του ερωτηματολογίου, κρίθηκε σκόπιμο να συμπεριληφθούν ως κατηγορία τα ιδρύματα πολιτικής σκέψης, τα οποία αποτελούν δυνητικά δεξαμενές σκέψης μέσα στις οποίες αναπτύσσονται πολιτικές που αφορούν στη μετάβαση στην κυκλική οικονομία.

Οι δώδεκα φορείς που συγκεντρώθηκαν είναι εθνικής εμβέλειας. Στην παρούσα ανάλυση δεν αντιμετωπίζονται ως κλαδικοί φορείς, εφόσον δεν εκπροσωπούν άλλους φορείς ή εργαζόμενους.

Ο ρόλος των Think Tanks είναι ιδιαίτερα σημαντικός τη χρονική περίοδο που γίνεται η προσπάθεια μετάβασης στην κυκλική οικονομία, επειδή οι πολιτικές που θα εφαρμοστούν και θα διευκολύνουν ή θα δυσκολέψουν τη διαδικασία είναι κρίσιμες

³⁸ Ozili, P. K. (2021). Circular Economy, Banks, and Other Financial Institutions: What's in It for Them?. *Circular Economy and Sustainability*, 1-12.

σημασίας. Τα πολιτικά εργαλεία είναι αυτά που δείχνουν τον δρόμο και στη συνέχεια συμπληρώνονται από στρατηγικές, σχέδια δράσεις, οικονομικά εργαλεία κ.α.

2.23. Κόμματα

Τα κόμματα της βουλής αποτελούνται από εκλεγμένους αντιπροσώπους, τους βουλευτές, οι οποίοι μαζί με τα όργανα της βουλής παράγουν νομοθετικό έργο και το καθιστούν νόμο του κράτους. Στη βουλή υπάρχουν 6 κόμματα. Τα κόμματα ως πολιτικές οργανώσεις έχουν ως βάση πολίτες από όλη τη χώρα και συνεπώς είναι φορείς εθνικής εμβέλειας.

Η Βουλή των Ελλήνων ασκεί νομοθετικό έργο και κοινοβουλευτικό έλεγχο. Για το σκοπό αυτό συνιστώνται επιτροπές που συγκροτούνται από βουλευτές, ανάλογα με τη δύναμη των κοινοβουλευτικών ομάδων και των ανεξάρτητων βουλευτών. Οι επιτροπές επιλαμβάνονται του νομοθετικού έργου ή του κοινοβουλευτικού ελέγχου ή ειδικών θεμάτων. Μέσα σε αυτές είναι και η ειδική μόνιμη επιτροπή προστασίας περιβάλλοντος.

3. Αναγνώριση εκπαιδευτικών αναγκών

3.1. Αγροτικός κλάδος

Στην Ελλάδα ο αγροτικός κλάδος έχει μεγάλες ανάγκες εκπαίδευσης και ώστε να γίνει πιο ανταγωνιστικός στο διεθνές περιβάλλον αλλά και να αυξήσει το τεχνολογικό επίπεδο και την τεχνογνωσία του. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά η έκθεση του IOBE³⁹ μόνο το 7% του εργατικού δυναμικού του κλάδου έχει κάποια επαγγελματική εκπαίδευση, σε αντίθεση με την Ευρώπη όπου το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται σε 50%, ενώ είναι μικρό το ποσοστό των νέων, ηλικίας κάτω των 40 ετών, αγροτών σε σύγκριση με την Ευρώπη (31% των αγροτών).

Μέσα από τις δράσεις του έργου LIFE-IP CEI-Greece, θα δοθεί η ευκαιρία σε όλους τους ενδιαφερόμενους του κλάδου να εκπαιδευτούν γύρω από τις πρακτικές της Κυκλικής Οικονομίας που μπορούν να εφαρμοστούν ώστε να στηρίξουν τη μετάβαση της επιχείρησής τους και να επωφεληθούν και οι ίδιοι. Δυστυχώς όμως, η συμμετοχή των εκπροσώπων του κλάδου στην πανελλαδική έρευνα για την Κυκλική Οικονομία ήταν ελλιπής. Μόλις 6 ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από εκπροσώπους του κλάδου: δυο

³⁹ Η Καθημερινή: «ΔΡΟΜΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΙΑ: Οι κλάδοι που στηρίζουν το ΑΕΠ», 01.11.2020, <https://www.kathimerini.gr/pages/dromoi-anaptyxis-ellada-kai-germania/561141973/oi-kladoi-poy-stirizoun-to-aep/>

από κλαδικούς φορείς (σωματεία), ένα από αγροτικό συνεταιρισμό και τρία από αγροτικές επιχειρήσεις.

Συγκεκριμένα, σχετικά με τις ανάγκες οικοδόμησης δυναμικού σχετικά με την κυκλική οικονομία οι φορείς που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο δηλώνουν ότι οι πλέον βασικοί τομείς ενδιαφέροντος για την ανάπτυξη του δυναμικού τους (ερώτηση E1.1) είναι:

- Συμβουλευτική υποστήριξη (4 απαντήσεις – ποσοστό 66,7%)
- Δυνατότητες ανακύκλωσης/ανάκτησης αποβλήτων (1 απάντηση – ποσοστό 16,7%)
- Καινοτόμες βιώσιμες επενδύσεις και κυκλική οικονομία (1 απάντηση – ποσοστό 16,7%)

Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι οι 2 κλαδικοί αγροτικοί φορείς υποστήριξαν περισσότερο τις θεματικές της Συμβουλευτικής υποστήριξης (2 απαντήσεις – ποσοστό 67%) και Καινοτόμες βιώσιμες επενδύσεις και κυκλική οικονομία (1 απάντηση – ποσοστό 33%).

Συνολικά σαν κλάδος παρουσιάζει χαμηλότερο ενδιαφέρον για συμμετοχή σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες συγκριτικά με άλλες κατηγορίες φορέων. Στη σχετική ερώτηση (E2.1) το 50% των απαντήσεων ήταν θετικό (3 από τις 6). Σημειώνεται ότι το ποσοστό αυτό ανάμεσα στις επιχειρήσεις ήταν ακόμα μικρότερο: μόνο 1 στις 3 απάντησαν ότι ενδιαφέρονται να λάβουν μέρος σε ενημερωτικά εργαστήρια/σεμινάρια για την κυκλική οικονομία, ενώ στους συλλογικούς φορείς (κλαδικοί φορείς και συνεταιρισμός) 2 στις 3 απαντήσεις ήταν θετικές.

Πέραν των απαντήσεων του ερωτηματολογίου, οι οποίες δε θεωρείται ότι είναι αντιπροσωπευτικές του κλάδου, η εκτίμηση της ομάδας του έργου LIFE-IP CEI-Greece είναι ότι η συμμετοχή εκπροσώπων του κλάδου στα θεματικά εργαστήρια και σεμινάρια θα ήταν επωφελής σε πολύ μεγάλο βαθμό, τόσο στο επίπεδο της κάθε επιχείρησης όσο και οριζόντια σε όλο τον κλάδο.

Σχετικά με τη θεματολογία που θα ήταν η καταλληλότερη για τον κλάδο^{40, 41}, προτείνονται οι εξής κατηγορίες:

⁴⁰ AGROCYCLE for a circular economy "The 'circular economy' applied to the agri-food sector" (2017) https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/conferences/food2030_2017/3.6.3_sustainable_techno-economic_solutions_agrocycle-shane_ward_0.pdf

⁴¹ EIP-AGRI Workshop 'Opportunities for Agriculture and Forestry in the Circular Economy' <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/event/eip-agri-workshop-opportunities-agriculture-and>

- Δυνατότητες ανακύκλωσης/ανάκτησης αποβλήτων: σχεδόν όλα τα απόβλητα του αγροτικού κλάδου μπορούν να ανακυκλωθούν επιτυχώς.
- Δυνατότητες ανάπτυξης συνεργασιών: Μέσα από τη συνεργασία παραγωγών διαφορετικών ειδών (π.χ. αγροτών και κτηνοτρόφων) μπορούν να αξιοποιηθούν παραπροϊόντα που στοχεύουν στην ανακύκλωση των θρεπτικών ουσιών, στη μείωση κατανάλωσης φυσικών πόρων και στη μείωση της παραγωγής αποβλήτων.
- Εφαρμογή δράσεων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων: ειδικά όσον αφορά μη εμπορεύσιμα αλλά βρώσιμα προϊόντα
- Πιστοποίηση / σήμανση προϊόντων που σχετίζονται με την κυκλική οικονομία: ένας σημαντικός τρόπος ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών επιχειρήσεων
- Καινοτόμες βιώσιμες επενδύσεις και κυκλική οικονομία: για την υποστήριξη της υιοθέτησης νέων πρακτικών κυκλικής επιχειρηματικότητας στον κλάδο
- Διαχείριση, επεξεργασία και επαναχρησιμοποίηση νερού: πρακτικές κυκλικής οικονομίας και γεωργίας ακριβείας για βελτιστοποίηση της άρδευσης.

3.2. Φορείς Κεντρικής Διοίκησης

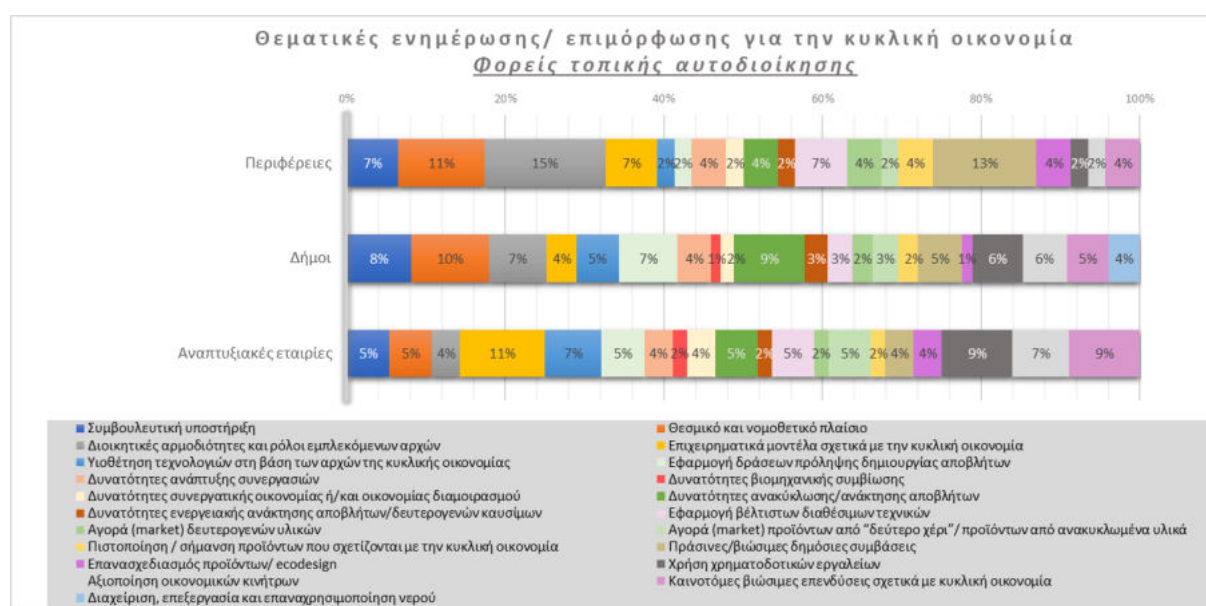
Οι φορείς της Κεντρικής Διοίκησης δήλωσαν κατά κύριο λόγο ότι επιθυμούν ενημέρωση για το θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο (12%), για τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις (10%), για τις διοικητικές αρμοδιότητες και τους ρόλους τους στο πλαίσιο της εφαρμογής της κυκλικής οικονομίας στην χώρα μας (9%) και γενικότερη συμβουλευτική υποστήριξη στον τομέα αυτό (8%). Επιπλέον, εκδήλωσαν ενδιαφέρον για τα επιχειρηματικά μοντέλα σχετικά με την κυκλική οικονομία (6%), για την υιοθέτηση σχετικών τεχνολογιών που θα εξυπηρετήσουν αυτή την μετάβαση (6%), τις δυνατότητες ανάπτυξης συνεργασιών (5%), τη χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων (5%) και πληροφορίες για τις βιώσιμες καινοτόμες επενδύσεις για την κυκλική οικονομία (5%). Περίπου το 4% των απαντηθέντων φορέων ανέφερε ότι επιθυμεί να ενημερωθεί σχετικά με την αγορά προϊόντων από ανακυκλωμένα υλικά, με τις δυνατότητες συνεργατικής οικονομίας, με τα επιχειρηματικά μοντέλα κυκλικής οικονομίας και με την αξιοποίηση οικονομικών κινήτρων. Λιγότερο ενδιαφέρον έδειξαν οι φορείς κεντρικής διοίκησης που απάντησαν για τους εξής τομείς: με τις δυνατότητες ανακύκλωσης ή/και ενεργειακής αξιοποίησης των αποβλήτων (3%), με τις καινοτόμες βιώσιμες επενδύσεις για την κυκλική οικονομία (3%), με την αγορά δευτερογενών υλικών (3%), με τον επανασχεδιασμό προϊόντων με κυκλικά κριτήρια και με την διαχείριση, επεξεργασία και επαναχρησιμοποίηση του νερού (1%).

3.3. Φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης

Οι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης ενδιαφέρονται για βασικές θεματικές ενημέρωσης και επιμόρφωσης για την κυκλική οικονομία με έμφαση στις αρμοδιότητες και ρόλους των

αρχών. Ελάχιστο ενδιαφέρον εμφανίζουν ως προς τα επιχειρηματικά μοντέλα σχετικά με την κυκλική οικονομία. Επιπλέον, έχουν συγκριτικά αυξημένο ενδιαφέρον στην εφαρμογή δράσεων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων και τις πράσινες/βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις.

Οι κύριες διαφοροποιήσεις σε επίπεδο κατηγοριών φορέων αφορούν το έντονο ενδιαφέρον των συμμετεχόντων των περιφερειών για την ενημέρωση/επιμόρφωση επί των διοικητικών αρμοδιοτήτων και ρόλων των εμπλεκόμενων αρχών και την εφαρμογή των πράσινων/βιώσιμων δημόσιων συμβάσεων, αλλά και τη συγκριτικά θετικότερη στάση των αναπτυξιακών εταιριών για τα επιχειρηματικά μοντέλα και τα χρηματοδοτικά εργαλεία, ενώ οι δήμοι φαίνεται να εκδηλώνουν σχετικά πιο αυξημένο ενδιαφέρον για τις δυνατότητες πρόληψης, ανακύκλωσης και ανάκτησης (Γράφημα. 2).

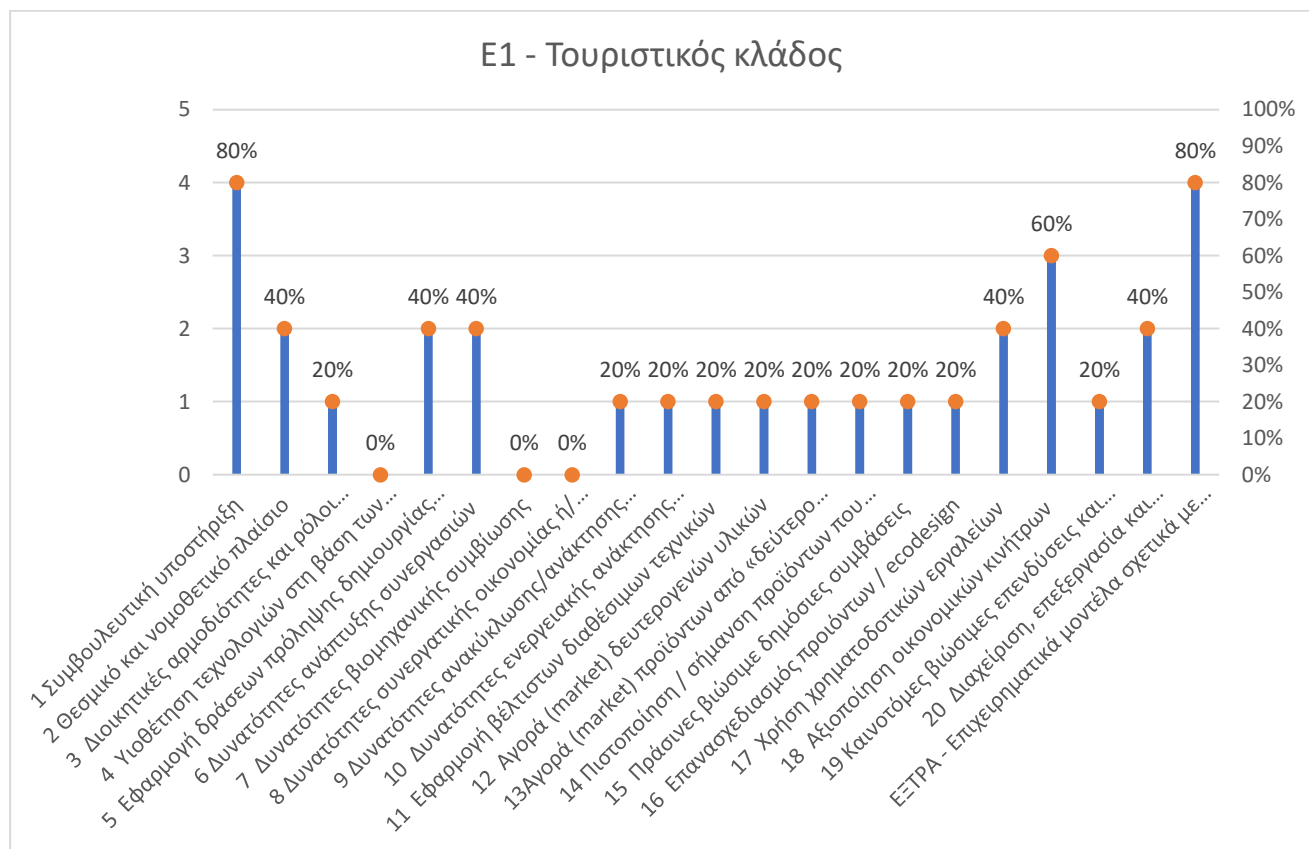

Γράφημα. 2 Απόψεις επί των θεματικών ενημέρωσης/επιμόρφωσης των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης για την κυκλική οικονομία (πηγή: ΕΚΘΕΣΗ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ A1.D3)

3.4. Τουρισμός

Βάσει των δεδομένων της έρευνας από τους 12 φορείς του τουριστικού κλάδου που είχαν εντοπιστεί και στους οποίους είχε αποσταλεί πρόσκληση συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου, στην έρευνα συμμετείχαν οι 3, δηλαδή το 25%. Επίσης το 60% (3 από τους 5) των συμμετεχόντων του τουριστικού κλάδου είναι συλλογικός φορέας που εκπροσωπεί μέλη. Οι συμμετέχοντες από τον τουριστικό κλάδο δήλωσαν πως χρειάζονται ενημέρωση επιμόρφωση για την κυκλική οικονομία, κατά μέσο όρο σε 6 τομείς. Οι τομείς "συμβουλευτική υποστήριξη" και "Επιχειρηματικά μοντέλα σχετικά με την κυκλική οικονομία" συμπληρώθηκαν από 4 συμμετέχοντες και ξεχωρίζουν μαζί με

τον τομέα “αξιοποίηση οικονομικών κινήτρων” που συμπληρώθηκε από τους τους συλλογικούς φορείς.

Γράφημα. 3 Καταγραφή εκπαιδευτικών αναγκών στον τουριστικό κλάδο.

Το 80% των φορέων του τουριστικού κλάδου (συμπεριλαμβανομένων και των συλλογικών οργάνων) επιθυμεί να λάβει μέρος σε ενημερωτικά εργαστήρια/σεμινάρια σχετικά με την Κυκλική Οικονομία. Επιλέχθηκαν οι παρακάτω θεματικές ενότητες όμοια από όλους τους φορείς:

- Εφαρμογή δράσεων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων
- Χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων
- Αξιοποίηση οικονομικών κινήτρων
- Διαχείριση, επεξεργασία και επαναχρησιμοποίηση νερού
- **Επιχειρηματικά μοντέλα σχετικά με την κυκλική οικονομία**

Εκτός των παραπάνω, ιδιαίτερης σημασίας κρίνεται η ενημέρωση του Τουριστικού Κλάδου και κυρίως του τομέα της «διαμονής» για την αποκομιδή των απορριμμάτων από τους Δήμους καθώς και για το σύνολο της διαδικασίας διαχείρισης απορριμμάτων από το Δήμο με σκοπό την αύξηση του βαθμού συνεργασίας, κυρίως κατά τις περιόδους αιχμής.

3.5. Λιμάνια/Μαρίνες

Κανένας φορέας δεν συμμετείχε στην έρευνα.

Σε σχέση με τις ανάγκες επιμόρφωσης των φορέων λιμένων/μαρινών κρίνεται κομβικής σημασίας η ενημέρωσή τους σχετικά με τη συμβολή του κλάδου στον τομέα της Κυκλικής Οικονομίας. Σε συνέχεια των δεδομένων που έχουν παρατεθεί στην παράγραφο 2.2 σχετικά με το ρόλο των φορέων αυτών στην Κυκλική Οικονομία, οι κύριοι τομείς στους οποίους χρειάζεται επιμόρφωση η συγκεκριμένη κατηγορία φορέα, αποτελούν:

- Χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων
- Εφαρμογή δράσεων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων
- Καινοτόμες βιώσιμες επενδύσεις και κυκλική οικονομία

Αξιοποίηση οικονομικών κινήτρων (για τις εργασίες παραλαβής αποβλήτων πλοίων)

3.6. Μεταφορές

Στο κεφάλαιο της περιγραφής του κλάδου παρατέθηκαν οι βασικοί τομείς πάνω στους οποίους πρέπει να εφαρμοστεί η κυκλική οικονομία σε αυτόν ώστε να υπάρξουν ουσιαστικά περιβαλλοντικά και οικονομικά οφέλη. Οι τομείς συνοψίζονται ως ακολούθως:

- ελαφρύτερα και πιο ανθεκτικά ηλεκτρικά οχήματα,
- κοινή χρήση οχημάτων,
- σχεδιασμός οχημάτων για επαναχρησιμοποίηση και ανακατασκευή,
- επανεξέταση του πολεοδομικού σχεδιασμού για τον επανασχεδιασμό των μεταφορών.

Τα παραπάνω αφορούν κυρίως στις χερσαίες μεταφορές.

Ο πρώτος τομέας αφορά την αυτοκινητοβιομηχανία η οποία δραστηριοποιείται στην έρευνα και παραγωγή ηλεκτρικών οχημάτων και δεν έχει εφαρμογή στον ελληνικό χώρο.

Τα επιχειρηματικά μοντέλα κοινής χρήσης οχημάτων μπορούν να εφαρμοστούν στον ελληνικό χώρο, ιδιαίτερα στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Αντιστοίχως, ο τομέας του βιομηχανικού σχεδιασμού, που προωθεί την επισκευασιμότητα και την επαναχρησιμοποίηση, αφορά στις αυτοκινητοβιομηχανίες, άρα όχι στον ελλαδικό χώρο, αλλά η ίδια η εφαρμογή της επαναχρησιμοποίησης μπορεί να υλοποιηθεί στην Ελλάδα.

Τέλος, και ο πολεοδομικός σχεδιασμός μπορεί να υλοποιηθεί με τρόπο που θα ευνοήσει τις χερσαίες μεταφορές.

Σε άλλους μεταφορικούς τομείς, όπως είναι οι πλωτές μεταφορές, υπάρχουν επίσης πρωτοβουλίες που διερευνούν τον τρόπο με τον οποίο ο κλάδος θα εκμεταλλευτεί τη μετάβαση προς μια κυκλική οικονομία και θα δημιουργήσει ευκαιρίες μέσα σε αυτήν. Μια τέτοια πρωτοβουλία, που έχει αναγνωρίσει τομείς στους οποίους οι πλωτές μεταφορές μπορούν να βελτιωθούν και να πετύχουν περιβαλλοντικά και οικονομικά οφέλη, είναι το έργο Circular Shipping Initiative του Danish Maritime Fund.

Μέσω ενός συνδυασμού πρωτογενών και δευτερογενών δεδομένων, έρευνας τεκμηρίωσης, συνεντεύξεων εμπειρογνομόνων του κλάδου και ενός εργαστηρίου, οι εταίροι πίσω από αυτό το έργο διερευνούν το ρόλο της ναυτιλίας σε μια κυκλική μετατροπή των αλυσίδων εφοδιασμού, τις νέες συνεργασίες που απαιτούνται σε ολόκληρη την αλυσίδα αξίας και πώς μια κυκλική οικονομία μπορεί να μετατρέψει τη ναυτιλία από την εμπορευματοποίηση σε μια υπηρεσία που αιχμαλωτίζει αξία πέρα από τη μεταφορά φορτίου.

Ευκαιρίες για τις πλωτές μεταφορές αναδύονται μέσα από τις ακόλουθες προσεγγίσεις (Circular Shipping Initiative, 2019):

Η **κυκλική αλυσίδα εφοδιασμού** εισάγει πλήρως ανανεώσιμα, ανακυκλώσιμα ή βιοαποδομήσιμα υλικά που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε διαδοχικούς κύκλους ζωής για τη μείωση του κόστους και την αύξηση της προβλεψιμότητας και του ελέγχου.

Η **παράταση ζωής του προϊόντος** ανακτά αξία που θα είχε χαθεί μέσω της τελικής διάθεσης. Διατηρώντας και βελτιώνοντας τα προϊόντα μέσω επισκευών, αναβαθμίσεων, ανακατασκευής ή επανεισαγωγής στην αγορά, οι εταιρείες μπορούν να τα διατηρήσουν οικονομικά χρήσιμα για όσο το δυνατόν περισσότερο.

Η **ανάκτηση και η ανακύκλωση** επαναφέρουν υλικά, που είχαν προηγουμένως χαρακτηριστεί ως «απόβλητα», για άλλες χρήσεις. Οι εταιρείες είτε ανακτούν προϊόντα στο τέλος του κύκλου ζωής τους για να ανακτήσουν και να επαναχρησιμοποιήσουν πολύτιμα υλικά, ενέργεια και εξαρτήματα είτε για να ανακτήσουν απόβλητα και υποπροϊόντα από μια διαδικασία παραγωγής.

Μια **πλατφόρμα κοινής χρήσης** δημιουργεί νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες για καταναλωτές, εταιρείες και μικροεπιχειρηματίες, οι οποίοι νοικιάζουν, μοιράζονται, ανταλλάσσουν ή δανείζουν τα αδρανή αγαθά τους. Λιγότεροι πόροι διατίθενται για την παραγωγή προϊόντων που χρησιμοποιούνται σπάνια και οι καταναλωτές έχουν έναν νέο τρόπο τόσο για να βγάλουν όσο και να εξοικονομήσουν χρήματα.

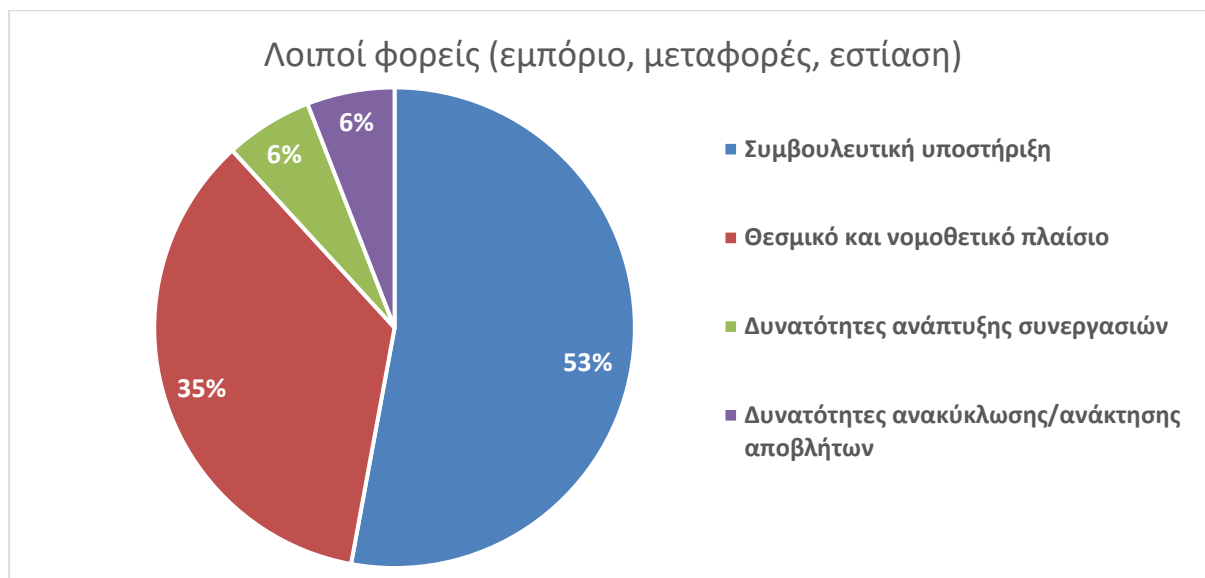
Προϊόν ως υπηρεσία, όπου οι κατασκευαστές και οι λιανοπωλητές φέρουν το συνολικό κόστος ιδιοκτησίας, εστιάζοντας την προσοχή τους στη μακροζωία και την αξιοπιστία των προϊόντων και χτίζοντας νέες σχέσεις με τους πελάτες.

Στο πλαίσιο της συλλογής δεδομένων από τα ενδιαφερόμενα μέρη, που έγινε στο παραδοτέο A1.D3, μέσα από σχετικές ερωτήσεις, προέκυψαν τα ακόλουθα αποτελέσματα:

Στους λοιπούς φορείς, μέσα στους οποίους συγκαταλέγεται ο τομέας των μεταφορών, αναδείχθηκε με ποσοστό 53% ως κύρια ανάγκη κατάρτισης η Συμβουλευτική Υποστήριξη. Αναλυτικότερα, δόθηκαν οι απαντήσεις που εμφανίζονται στο Γράφημα. 4. Στη δεύτερη θέση προτίμησης, με ποσοστό 35%, είναι το θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο, μια προτίμηση που εμφανίζεται σε πολλές άλλες κατηγορίες φορέων. Οι συνέργειες και οι δυνατότητες ανάκτησης/ανακύκλωσης αποβλήτων αποτελούν τις υπόλοιπες επιλογές με ποσοστό 6% η καθεμία.

Ο αριθμός ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν αποκλειστικά από τον κλάδο των μεταφορών, δεν είναι αντιπροσωπευτικός και κρίνεται απαραίτητο να αναζητηθούν οι προτεραιότητες σε ζητήματα κατάρτισης στην εγχώρια και διεθνή βιβλιογραφία και εμπειρία. Υλικό θα αναζητηθεί από τις ακόλουθες πηγές:

- Circular Economy Stakeholder Platform
- Google Ερευνητής
- Circular City Funding Guide (EIB)
- Ίδρυμα Ellen MacArthur
- Ακαδημαϊκά ιδρύματα
- Ναυτιλιακούς οργανισμούς

Γράφημα. 4 Προτεραιότητες στα αντικείμενα κατάρτισης στους λοιπούς φορείς, που συμπεριλαμβάνεται και ο τομέας των μεταφορών.

3.7. Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων

Οι φορείς διαχείρισης στερεών αποβλήτων δήλωσαν κατά κύριο λόγο ότι επιθυμούν συμβουλευτική υποστήριξη (8%), ενημέρωση για το θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο (8%), επιμόρφωση σχετικά με τις δυνατότητες ανακύκλωσης/ανάκτησης αποβλήτων (8%), καθώς και για την χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων. Επιπλέον, εκδήλωσαν ενδιαφέρον για τις διοικητικές τους αρμοδιότητες και το ρόλο τους στο πλαίσιο της κυκλικής οικονομίας (7%) και για τις νέες τεχνολογίες που ενισχύουν την κυκλική διαχείριση των αποβλήτων (7%). Επίσης, έδειξαν ενδιαφέρον για την εφαρμογή δράσεων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων (6%), για τις δυνατότητες ανάπτυξης συνεργασιών (6%), καθώς και στην εφαρμογή βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών διαχείρισης αποβλήτων (6%). Επιπλέον, έδειξαν ενδιαφέρον για την εκπαίδευση σε καινοτόμες βιώσιμες επενδύσεις και την κυκλική οικονομία (5%). Λιγότερο ενδιαφέρον συγκριτικά έδειξαν για τη διαχείριση, επεξεργασία και επαναχρησιμοποίηση του νερού (4%), για την αξιοποίηση οικονομικών κινήτρων (4%), για τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις (4%) και για τις δυνατότητες ενεργειακής αξιοποίησης αποβλήτων (4%). Τέλος, ακόμη λιγότερο ενδιαφέρον έδειξαν οι φορείς για τους εξής τομείς: πιστοποίηση / σήμανση προϊόντων που σχετίζονται με την κυκλική οικονομία (3%), αγορά δευτερογενών υλικών (3%), δυνατότητες βιομηχανικής συμβίωσης (2%), δυνατότητες συνεργατικής οικονομίας (2%), αγορά προϊόντων από δεύτερο χέρι (1%).

3.8. Επιστημονικοί, Τεχνολογικοί, Ερευνητικοί Φορείς

Οι επιστημονική, τεχνολογικοί και ερευνητικοί φορείς που συμμετείχαν στην κατηγορία αυτή του ερωτηματολογίου δήλωσαν ότι επιθυμούν ενημέρωση για την υιοθέτηση τεχνολογιών στη βάση των αρχών της κυκλικής οικονομίας (40%), την αγορά προϊόντων από “δεύτερο χέρι”/ προϊόντων από ανακυκλωμένα υλικά (40%), την πιστοποίηση / σήμανση προϊόντων που σχετίζονται με την κυκλική οικονομία (40%), για τις πράσινες/βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις (40%), για την έρευνα και καινοτομία στην κυκλική οικονομία (20%), για τις δυνατότητες ανάπτυξης συνεργασιών (20%), για την αξιοποίηση δευτερογενών πρώτων υλών και καυσίμων (20%), για τις δυνατότητες επαναχρησιμοποίησης πρώτων υλών (20%), καθώς και συμβουλευτική υποστήριξη (20%). Επίσης, επιθυμούν να ενημερωθούν για το θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο (20%), τις διοικητικές αρμοδιότητες και ρόλοι εμπλεκόμενων αρχών (20%), τα επιχειρηματικά μοντέλα σχετικά με την κυκλική οικονομία (20%), για τις δράσεις πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων (20%), για τις πράσινες/βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις (40%), για τη διαχείριση, επεξεργασία και επαναχρησιμοποίηση νερού (20%), καθώς και την αξιοποίηση οικονομικών κινήτρων (20%).

3.9. Παραγωγικοί, επιχειρηματικοί και οικονομικοί φορείς

Όπως προκύπτει από την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της Δράσης A.1.2 του έργου LIFE IP CEI το χρονικό διάστημα Νοέμβριος 2020 – Ιανουάριος 2021, το ενδιαφέρον των παραγωγικών-επιχειρηματικών-οικονομικών φορέων σε θεματικές ενημέρωσης και επιμόρφωσης είναι ιδιαίτερα θερμό. Οι συμμετέχοντες φορείς έχουν ιδιαίτερα θετική στάση στη συμμετοχή τους σε εκπαιδευτικά σεμινάρια. Τα αντικείμενα εκπαίδευσης που συγκεντρώνουν τα μεγαλύτερα ποσοστά απαντήσεων είναι:

- Συμβουλευτική υποστήριξη
- Θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο
- Επιχειρηματικά μοντέλα σχετικά με την κυκλική οικονομία
- Δυνατότητες ανακύκλωσης/ανάκτησης αποβλήτων

Δεδομένης της ποικιλομορφίας του τομέα απασχόλησης των εν λόγω φορέων, οι πιο εξειδικευμένες προτάσεις τους επικεντρώνονται κυρίως στον επιμέρους τομέα δραστηριοποίησής τους.

Με βάση το ανωτέρω, στις ειδικότερες κατηγορίες φορέων ξεχωρίζουν ο βιομηχανικός κλάδος που δίνει έμφαση στο αντικείμενο της «Υιοθέτησης τεχνολογιών στη βάση των αρχών της κυκλικής οικονομίας». Επίσης αξίζει να αναφερθεί το ενδιαφέρον των

συλλογικών οργάνων του βιομηχανικού κλάδου σε θέματα «Πιστοποίησης / σήμανσης προϊόντων που σχετίζονται με την κυκλική οικονομία».

Για τον κατασκευαστικό κλάδο, αυξημένο ενδιαφέρον παρουσιάζει η ενημέρωση και επιμόρφωση για τις δυνατότητες πρόληψης, ανακύκλωσης και ανάκτησης, της ανάπτυξης συνεργασιών και βιομηχανικής συμβίωσης σε συνδυασμό με την πιστοποίηση/ σήμανση προϊόντων, τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις και τα οικονομικά κίνητρα.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω αποτελέσματα, προκύπτει η ανάγκη δημιουργίας μιας σειράς επιμορφωτικών σεμιναρίων σε οριζόντια θέματα που σχετίζονται με την κυκλική οικονομία. Αυτά είναι:

- Θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο που θα αφορά στα νομοθετικά θέματα της Κυκλικής Οικονομίας και τις δυνατότητες που δίνονται για την περεταίρω ανάπτυξή της
- Επιχειρηματικά μοντέλα σχετικά με την κυκλική οικονομία που θα είναι εστιασμένα στον τρόπο και τη λειτουργία των επιχειρήσεων που θέλουν να αναπτύξουν και να αναπτυχθούν μέσα στο πλαίσιο της Κυκλικής Οικονομίας
- Δυνατότητες ανακύκλωσης/ανάκτησης αποβλήτων που θα αφορούν στις δυνατότητες που δίνονται για την ανάπτυξη του αντικειμένου
- Συμβουλευτική υποστήριξη σχετικά με την εφαρμογή της Κυκλικής Οικονομίας είτε σε επίπεδο επιχειρήσεων είτε σε επίπεδο κλαδικών οργάνων
- Χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων και τρόπους αναζήτησης χρηματοδότησης για την εφαρμογή της Κυκλικής Οικονομίας.

Επιπλέον, προκύπτει η ανάγκη επιμορφωτικών σεμιναρίων, εστιασμένων στις ειδικές ανάγκες κάθε κατηγορίας φορέων. Ενδεικτικά αναφέρονται τα ακόλουθα ανά κατηγορία φορέων:

3.9.1. Βιομηχανικός κλάδος

- Υιοθέτηση τεχνολογιών στη βάση των αρχών της κυκλικής οικονομίας
- Πιστοποίηση / σήμανση προϊόντων που σχετίζονται με την κυκλική οικονομία

3.9.2. Κλάδος ενέργειας

- Δυνατότητες ενεργειακής ανάκτησης αποβλήτων/δευτερογενών καυσίμων
- Δυνατότητες βιομηχανικής συμβίωσης

3.9.3. Κατασκευαστικός κλάδος

- Δυνατότητες ανάπτυξης συνεργασιών

- Αγορά (Market) δευτερογενών υλικών

3.9.4. Μεταλλευτικός κλάδος

- Εφαρμογή δράσεων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων
- Δυνατότητες ανάπτυξης συνεργασιών
- Δυνατότητες βιομηχανικής συμβίωσης

3.9.5. Επιμελητήρια

- Δυνατότητες ανάπτυξης συνεργασιών
- Αξιοποίηση οικονομικών κινήτρων
- Καινοτόμες βιώσιμες επενδύσεις και κυκλική οικονομία

3.10. Φορείς Εστίασης

Σχετικά με τους Φορείς Εστίασης, τα επικρατέστερα και κυριότερα αντικείμενα εκπαίδευσης είναι:

- Το θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο, με ποσοστό επί των απαντήσεων από περίπου 10,3% των φορέων, όπου μπορεί να γίνει καταγραφή, περιγραφή και κατανόηση του σχετικού νομοθετικού πλαισίου.
- η συμβουλευτική υποστήριξη, με ποσοστό περίπου 9,30%, όπου μπορεί να υπάρξει πρόσβαση σε συνάντηση 1-2 ωρών με ειδικούς της εστίασης για όποια συγκεκριμενοποιημένα θέματα επιθυμούν ή μπορεί να προσφέρει ως γνώση το έργο LIFE IP CEI
- η δυνατότητα ανάπτυξης συνεργειών με 7,20%, που προκρίνει συνέργειες μεταξύ επιχειρήσεων εστίασης και όχι μόνο για ΔσΠ, ΠΟΠ, κοινή χρηματοδότηση και ενημέρωση.
- τα χρηματοδοτικά εργαλεία, με ποσοστό 6.2%, με στόχο τη συγκεκριμενοποίηση πηγών χρηματοδότησης, ενημέρωση για ΠΟΠ, πιθανά φορολογικά κίνητρα – αντικίνητρα, και
- η εφαρμογή δράσεων πρόληψης και ΔσΠ με ποσοστό που αγγίζει το 5,2%, στην οποία άπτονται θέματα όπως παρουσίαση - συζήτηση και δυνατότητες εφαρμογής αντίστοιχων δράσεων, εξοικείωση με σχετικές πλατφόρμες αναδιανομής π.χ. ΜΠΟΡΟΥΜΕ, ενημέρωση για τις δυνατότητες επανάχρησης τροφίμων, δωρεές μερίδων, σίτιση προσωπικού, κ.λπ.

3.11. Προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση

Σε ότι αφορά τον κλάδο της Προετοιμασίας για επαναχρησιμοποίηση, τα κυριότερα αντικείμενα εκπαίδευσης που προκρίνονται είναι:

- Το θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο, με καταγραφή, περιγραφή, συζήτηση και κατανόηση του σχετικού νομοθετικού πλαισίου,
- η συμβουλευτική υποστήριξη, κυρίως σε τεχνικό επίπεδο διαμόρφωσης ισοζύγιο μάζας αντικειμένων και επιχειρηματικού σχεδίου,
- ο επανασχεδιασμός προϊόντων, με έμφαση στο upcycling,
- η χρήση και χρηματοδοτικών εργαλείων, με έμφαση στη διερεύνηση και παρουσίαση δυνατοτήτων χρηματοδότησης ή χρηματοδότηση επέκτασης δραστηριοτήτων και εγκαταστάσεων, και
- οι δυνατότητες ανάπτυξης συνεργασιών, κυρίως μεταξύ ΚΔΕΥ - Πράσινων Σημείων και άλλων φορέων (π.χ. ΟΤΑ, ΚΟΙΝΣΕΠ, επιχειρήσεις).

3.12. Εμπορικοί φορείς

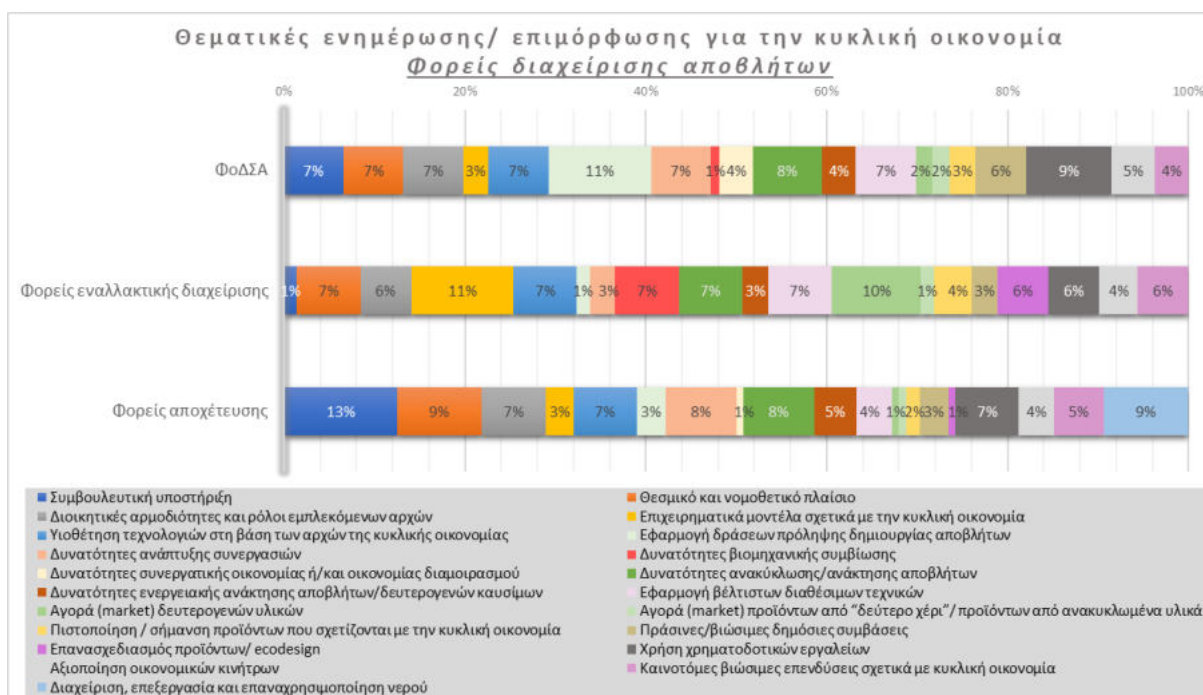
Οι κυριότερες εκπαιδευτικές ενότητες οι οποίες προκύπτουν για τους Εμπορικούς Φορείς είναι οι εξής:

- Το θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο, με ποσοστό περί του 10,30%, με καταγραφή, περιγραφή και κατανόηση του αντίστοιχου νομοθετικού πλαισίου,
- η συμβουλευτική υποστήριξη, με ποσοστό περίπου 9,30%, όπου μπορεί να υπάρξει πρόσβαση σε συνάντηση 1-2 ωρών με ειδικούς της εστίασης για όποια συγκεκριμενοποιημένα θέματα επιθυμούν ή μπορεί να προσφέρει ως γνώση το έργο LIFE IP CEI,
- τα επιχειρηματικά μοντέλα σχετικά με την ΚΟ, σε ποσοστό 8,20% επί των απαντήσεων, κυρίως σχετικά με διερεύνηση διεθνούς εμπειρίας για καινοτόμες επενδύσεις ανά κλάδο που εμπλέκεται στην ΚΟ,
- οι δυνατότητες ανακύκλωσης/ανάκτησης αποβλήτων σε ποσοστό περί του 8,20%, οι οποίες κυμαίνονται ανά κλάδο, σχετικά με όλα τα υλικά που μπορούν να ανακυκλωθούν και για όλες τις κατηγορίες προϊόντων, που μπορούν να ανακτηθούν για εναλλακτική διαχείριση,
- η χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων με 6,20% επί των απαντήσεων, διερεύνηση και παρουσίαση δυνατοτήτων χρηματοδότησης ή χρηματοδότηση επέκτασης δραστηριοτήτων και εγκαταστάσεων,
- η αξιοποίηση οικονομικών κινήτρων με 6,20%,
- οι Καινοτόμες - βιώσιμες επενδύσεις και ΚΟ με ποσοστό 6,20%,
- οι δυνατότητες ανάπτυξης συνεργασιών με ποσοστό περί του 7,20%, σχετικά με κοινές καινοτόμες επενδύσεις για λύσεις σε κοινά προβλήματα, κοινές εκστρατείες ενημέρωσης και
- ο επανασχεδιασμός προϊόντων στο 5,20%, με διερεύνηση διεθνούς εμπειρίας για καινοτόμες επενδύσεις στην επανασχεδίαση προϊόντων.

3.13. Συστήματα Εναλλακτικής Διαχείρισης

Οι συμμετέχοντες φορείς διαχείρισης αποβλήτων δηλώνουν βασικές θεματικές ενημέρωσης και επιμόρφωσης για την κυκλική οικονομία παραπλήσιες με αυτές των συγκεντρωτικών αποτελεσμάτων της έρευνας, με σχετικά μεγαλύτερη έμφαση στις δυνατότητες ανακύκλωσης/ανάκτησης αποβλήτων και σημαντικά μικρότερη στην αξιοποίηση οικονομικών κινήτρων και στα επιχειρηματικά μοντέλα για την κυκλική οικονομία. Επιπλέον, εκδηλώνουν αυξημένο ενδιαφέρον στις δυνατότητες ανάπτυξης συνεργασιών, αλλά και την εφαρμογή βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών και δράσεων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων (Γράφημα. 5).

Τα συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης εκδηλώνουν αυξημένο ενδιαφέρον στα επιχειρηματικά μοντέλα, την αγορά δευτερογενών υλικών, τις δυνατότητες βιομηχανικής συμβίωσης και τον επανασχεδιασμό προϊόντων, και σημαντικά μειωμένες ανάγκες σε συμβουλευτική στήριξη.

Γράφημα. 5 Απόψεις επί των θεματικών ενημέρωσης/επιμόρφωσης των φορέων διαχείρισης αποβλήτων για την κυκλική οικονομία (πηγή: ΕΚΘΕΣΗ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ A1.D3)

3.14. Ασφαλιστικοί φορείς

Οι Ασφαλιστικοί και Χρηματοπιστωτικοί φορείς στην Ελλάδα ακολουθούν τις τάσεις της Ευρωπαϊκής και παγκόσμιας αγοράς και για αυτό το λόγο τα περισσότερα τραπεζικά ιδρύματα ήταν πλήρως ενημερωμένα για την Κυκλική Οικονομία και τις ευκαιρίες που

αυτή προσφέρει. Συγκεκριμένα, 10 φορείς του συγκεκριμένου κλάδου συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο: ένας συλλογικός φορέας, 5 τράπεζες, 3 ασφαλιστικές εταιρίες και η Τράπεζα της Ελλάδος. Η συμμετοχή των φορέων κρίνεται ως ελλιπής, ειδικά για τον ασφαλιστικό κλάδο όπου οι απαντήσεις δεν κρίνονται αντιπροσωπευτικές. Παρόλα αυτά, λόγω της υψηλής επαγγελματικής κατάρτισης των απασχολούμενων στον κλάδο, οι εκπρόσωποι που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο μπορούσαν να διακρίνουν ποια θέματα σεμιναρίων θα μπορούσαν να είναι επωφελής για τους ίδιους και τους φορείς τους. Συγκεκριμένα, σχετικά με τις ανάγκες οικοδόμησης δυναμικού που άπτονται της κυκλικής οικονομίας δήλωσαν ότι οι πλέον βασικοί τομείς ενδιαφέροντος για την ανάπτυξη του δυναμικού τους (ερώτηση E1.1) είναι:

- Συμβουλευτική υποστήριξη (4 απαντήσεις – ποσοστό 36,4%)
- Επιχειρηματικά μοντέλα σχετικά με την κυκλική οικονομία (3 απαντήσεις – ποσοστό 27,3%)
- Θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο (1 απάντηση– ποσοστό 9,1%)
- Υιοθέτηση τεχνολογιών στη βάση των αρχών της κυκλικής οικονομίας (1 απάντηση– ποσοστό 9,1%)
- Δυνατότητες ανακύκλωσης/ανάκτησης αποβλήτων (1 απάντηση – ποσοστό 9,1%)
- Καινοτόμες βιώσιμες επενδύσεις και κυκλική οικονομία (1 απάντηση– ποσοστό 9,1%)

Οι μόνες θεματικές που θα μπορούσαν επιπρόσθετα να εμπλουτίσουν την εκπαιδευτική εμπειρία των απασχολούμενων του κλάδου έχουν να κάνουν με ενημέρωση σχετικά με πρακτικές εφαρμογές της Κυκλικής Οικονομίας, τις οποίες το ασφαλιστικό και χρηματοπιστωτικό σύστημα θα μπορούσε να υποστηρίξει^{42, 43, 44}. Γι' αυτό, επιπρόσθετα προτείνεται η ενημέρωση γύρω από:

- Τις δυνατότητες που προφέρει η βιομηχανική συμβίωση
- Τη συνεργατική οικονομία και την οικονομία διαμοιρασμού
- Την αγορά (market) δευτερογενών υλικών
- Την αγορά (market) προϊόντων από “δεύτερο χέρι”/ προϊόντων από ανακυκλωμένα υλικά

⁴² Swedish insurtech startup Omocom gets €3.7 million to insure the circular economy <https://tech.eu/brief/omocom-funding/>

⁴³ AXA: Is the circular economy the economy of the future? <https://www.axa.com/en/magazine/is-the-circular-economy-the-economy-of-the-future>

⁴⁴ Circular Economy, Banks, and Other Financial Institutions: What's in It for Them? <https://link.springer.com/article/10.1007/s43615-021-00043-y>

- Την πιστοποίηση / σήμανση προϊόντων που σχετίζονται με την κυκλική οικονομία

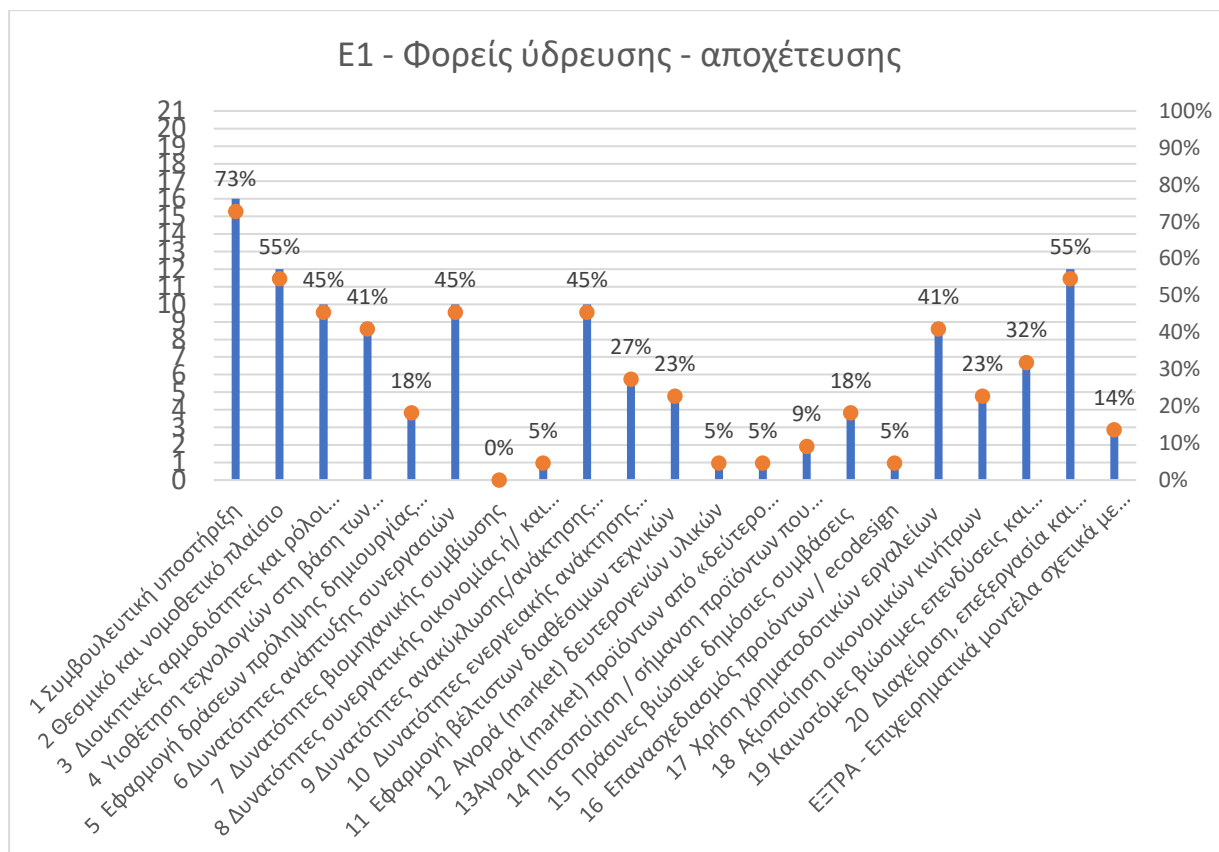
Πάντως, συνολικά σαν κλάδος παρουσιάζει από τα πιο ψηλά ποσοστά ενδιαφέροντος για συμμετοχή σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες συγκριτικά με άλλες κατηγορίες φορέων. Στη σχετική ερώτηση (E2.1) το 90% των απαντήσεων ήταν θετικό (9 από τις 10), το οποίο εξηγείται από τις τάσεις των αγορών να ακολουθούν τις εξελίξεις γύρω από την Κυκλική Οικονομία και να στηρίζουν όλο και πιο συχνά επενδύσεις οι οποίες ανταποκρίνονται σε περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια (ESG).

3.15. Φορείς ύδρευσης & αποχέτευσης

Από τους 129 φορείς αποχέτευσης που είχαν εντοπιστεί, στην έρευνα συμμετείχαν 21⁴⁵, δηλαδή το 16%, εκ των οποίων και ο συλλογικός φορέας Ε.Δ.Ε.Υ.Α., μέλος του οποίου είναι οι ΔΕΥΑ. Από τους 21 συμμετέχοντες οι υπόλοιποι 18 είναι ΔΕΥΑ, 1 ΕΥΔΑΠ και 1 ΕΥΑΘ.

Η πλειοψηφία των φορέων ύδρευσης & αποχέτευσης θεωρούν ότι χρειάζονται ενημέρωση / επιμόρφωση για την κυκλική οικονομία σε 6 τομείς. Οι τομείς με τη μεγαλύτερη ζήτηση για ενημέρωση/ επιμόρφωση είναι της Συμβουλευτικής υποστήριξης με 16 απαντήσεις, το Θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο με 12, όπως επίσης και η Διαχείριση επεξεργασία και επαναχρησιμοποίηση νερού. Η ΔΕΥΑ Φαρσάλων και η ΔΕΥΑ Τυρνάβου έχουν συμπληρώσει ότι χρειάζονται επιμόρφωση σε 13 και 12 τομείς αντίστοιχα, τους περισσότερους από κάθε άλλο φορέα. Αντίθετα οι ΔΕΥΑ Σπάρτης και Χίου έχουν συμπληρώσει πως χρειάζονται επιμόρφωση σε 2 τομείς. Η Ένωση ΔΕΥΑ έχει συμπληρώσει τομείς που έχουν συγκεντρώσει ποσοστό μεγαλύτερο του 30% των φορέων. Εξάιρεση αποτελεί ο τομέας “πράσινες βιώσιμες, δημόσιες συμβάσεις” που συμπληρώθηκε από συνολικά 5 συμμετέχοντες.

⁴⁵ Η ΔΕΥΑ του Δήμου Κω είχε δύο εγγραφές, οι οποίες λαμβάνονται υπόψιν ως ξεχωριστές στην ερώτηση E1 και ως μία εγγραφή στις ερωτήσεις E2.1 και E2.2

Γράφημα. 6 Απαντήσεις φορέων ύδρευσης & αποχέτευσης στην ερώτηση E1 «Σε ποιους από τους παρακάτω τομείς θεωρείτε ότι χρειάζεστε ή χρειάζονται τα μέλη του φορέα σας (εφόσον είστε συλλογικός φορέας) ενημέρωση/ επιμόρφωση για την κυκλική οικονομία»

Το 70% των φορέων ύδρευσης & αποχέτευσης (συμπεριλαμβανομένης και της ΕΔΕΥΑ) επιθυμεί να λάβει μέρος σε ενημερωτικά εργαστήρια/σεμινάρια σχετικά με την Κυκλική Οικονομία. Επιλέχθηκαν οι παρακάτω θεματικές ενότητες προς επιμόρφωση με κύριες αυτές της «*Διαχείρισης, επεξεργασίας και επαναχρησιμοποίησης νερού*» καθώς και της «*Δυνατότητες ανακύκλωσης/ανάκτησης αποβλήτων*»

- Θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο
- **Δυνατότητες ανακύκλωσης/ανάκτησης αποβλήτων**
- Εφαρμογή βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών
- Διαχείριση, επεξεργασία και επαναχρησιμοποίηση νερού
- Δευτερογενή καύσιμα και ανάκτηση αποβλήτων
- Υδατικοί πόροι
- Προστασία από λύματα
- **Διαχείριση και επαναχρησιμοποίηση νερού και υγρών αποβλήτων**
- Διαχείριση, επεξεργασία αποβλήτων βιολογικού καθαρισμού
- Διαχείριση, επεξεργασία και επαναχρησιμοποίηση νερού από βιολογικούς καθαρισμούς
- **Χρησιμοποίηση ιλύος αστικών λυμάτων στη γεωργία**

3.16. Φορείς καταναλωτών

Σχετικά με τις εκτιμήσεις των βασικών αναγκών εκπαίδευσης των φορέων καταναλωτών, τα επικρατέστερα και κυριότερα αντικείμενα εκπαίδευσης είναι:

- η συμβουλευτική υποστήριξη, με 11,80%, όπου μπορεί να υπάρξει πρόσβαση σε συνάντηση 1-2 ωρών με ειδικούς της εστίασης για όποια συγκεκριμενοποιημένα θέματα επιθυμούν ή μπορεί να προσφέρει ως γνώση το έργο LIFE IP CEI,
- η εφαρμογή δράσεων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων με 11,80%, στοχεύοντας σε ενημέρωση των φορέων για υλοποίηση και ενεργή συμμετοχή των καταναλωτών σε δράσεις Πρόληψης, με χρήση παντού των σχετικών σημάνσεων,
- οι δυνατότητες ανακύκλωσης/ανάκτησης αποβλήτων με 8,80%, σχετικά με όλα τα υλικά που μπορούν να ανακυκλωθούν και για όλες τις κατηγορίες προϊόντων, που μπορούν να ανακτηθούν για εναλλακτική διαχείριση,
- η αγορά προϊόντων από 2^ο χέρι/προϊόντα από ανακυκλωμένα υλικά με ποσοστό 8,80%, αναλύοντας τι σχετικό υπάρχει/υλοποιείται σήμερα στην Ελλάδα και ποια είναι η προοπτική της αγοράς 2^ο χέρι στο προσεχές μέλλον,
- η πιστοποίηση σήμανσης προϊόντων που σχετίζονται με την ΚΟ σε ποσοστό 8,80%, αναλύοντας, συζητώντας και εκπαιδεύοντας για την υπάρχουσα σήμανση, καθώς και για μελλοντικά σήματα και πιστοποιήσεις (π.χ. Zero Waste),
- η διαχείριση επεξεργασία και επαναχρησιμοποίηση νερού με 8,80%, στοχεύοντας στην αξιοποίηση της διεθνούς εμπειρίας για: α) Επαναχρησιμοποίηση και τελική αξιοποίηση του νερού από βιολογικούς καθαρισμούς, β) Αξιοποίηση γκρι νερού στα κτίρια, γ) Συλλογή και αξιοποίηση βρόχινου νερού, δ) Δημόσιο πόσιμο νερό, κ.α.,
- οι καινοτόμες - βιώσιμες επενδύσεις και ΚΟ με 5,90%, με στόχο τη Δημιουργία επικοινωνιακών πλατφορμών που να απευθύνονται στους καταναλωτές, και
- ο επανασχεδιασμός προϊόντων με 5,90%, σχετικά με upcycling σε προσωπικό και κλαδικό επίπεδο και αναλύοντας τις απαιτήσεις των καταναλωτών για οικολογικό σχεδιασμό.

3.17. Φορείς Εκπαίδευσης

Σε ότι αφορά τους Φορείς Εκπαίδευσης, τα κυριότερα αντικείμενα εκπαίδευσης που προκρίνονται είναι:

- Το θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο, με καταγραφή, περιγραφή, συζήτηση και κατανόηση του σχετικού νομοθετικού πλαισίου,

- η εφαρμογή δράσεων πρόληψης και ΔσΠ, με έμφαση στην ενημέρωση των φορέων για υλοποίηση και ενεργή συμμετοχή των καταναλωτών σε δράσεις Πρόληψης, με ταυτόχρονη χρήση των σχετικών σημάνσεων,
- οι δυνατότητες ανακύκλωσης/ανάκτησης αποβλήτων, σχετικά με τα υλικά που μπορούν να ανακυκλωθούν και για όλες τις κατηγορίες προϊόντων, που μπορούν να ανακτηθούν για εναλλακτική διαχείριση στους εκπαιδευτικούς φορείς,
- καινοτομία και ΚΟ, διερευνώντας για καινοτόμα γνωστικά πεδία που προάγουν την ΚΟ, και
- καινοτόμες βιώσιμες επενδύσεις και ΚΟ , δίνοντας έμφαση στη διερεύνηση οργάνωσης εκπαιδευτικών προγραμμάτων που παράγουν έμπειρο ανθρώπινο δυναμικό για τις ανάγκες της ΚΟ.

3.18. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Σχετικά με τις εκτιμήσεις των βασικών αναγκών εκπαίδευσης των ΜΚΟ, ως εκπροσώπων της Κοινωνίας των Πολιτών, τα επικρατέστερα και κυριότερα αντικείμενα εκπαίδευσης που προκρίνονται είναι:

- Το θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο, με καταγραφή, περιγραφή, συζήτηση και κατανόηση του σχετικού νομοθετικού πλαισίου,
- η εφαρμογή δράσεων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων, στοχεύοντας σε ενημέρωση των φορέων για υλοποίηση και ενεργή συμμετοχή των καταναλωτών σε δράσεις Πρόληψης, με χρήση παντού των σχετικών σημάνσεων,
- οι Δυνατότητες ανακύκλωσης/ανάκτησης αποβλήτων σχετικά με όλα τα υλικά που μπορούν να ανακυκλωθούν και για όλες τις κατηγορίες προϊόντων, που μπορούν να ανακτηθούν για εναλλακτική διαχείριση στις ΜΚΟ και στους υποστηρικτές τους,
- οι δυνατότητες ανάπτυξης συνεργασιών, εστιάζοντας σε κοινές εκστρατείες ενημέρωσης, και
- οι καινοτόμες βιώσιμες επενδύσεις και ΚΟ, κυρίως σχετικά με διερεύνηση οργάνωσης ενημερωτικών εκστρατειών που προάγουν την ΚΟ.

3.19. Ιδρύματα πολιτικής σκέψης

Τα ιδρύματα πολιτικής σκέψης λειτουργούν συχνότερα ως οι δεξαμενές σκέψης από τις οποίες προκύπτουν πρακτικές και λύσεις για την καλύτερη εφαρμογή των πολιτικών. Ως εκ τούτου αποτελούν κλάδο ο οποίος θα μπορούσε δυνητικά να συνεισφέρει στη διαδικασία κατάρτισης των υπόλοιπων κατηγοριών επαγγελματικών φορέων, μέσω επεξεργασμένων θέσεων για την καλύτερη εφαρμογή της κυκλική οικονομίας στη χώρα. Η συμμετοχή των ιδρυμάτων στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου ήταν μικρή και δε μπορούν να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα αναφορικά με τις πιθανές ανάγκες κατάρτισης που μπορεί να υπάρχουν.

3.20. Κόμματα

Τα κοινοβουλευτικά κόμματα απαρτίζονται από τις κοινοβουλευτικές ομάδες των βουλευτών τους. Οι βουλευτές προέρχονται από όλες τις περιφέρειες της χώρας και έχουν ποικίλα επαγγελματικά προφίλ. Συνεπώς, κρίνεται σκόπιμο να λάβουν ενημέρωση και κατάρτιση πάνω στα ζητήματα της κυκλικής οικονομίας, δεδομένου ότι αυτή αποτελεί μια οριζόντια πολιτική που καλείται να εφαρμόσει η πολιτεία σε όλους σχεδόν τους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Η ανταπόκριση των κομμάτων στο ερωτηματολόγιο που εστάλη δεν ήταν επαρκής για να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα αναφορικά με τις ανάγκες κατάρτισης των βουλευτών και του πολιτικού προσωπικού. Προτεραιότητες και θεματολογία θα αναζητηθεί στη βιβλιογραφία και σύμφωνα με το προφίλ του χώρου αυτού, θα επικεντρωθεί σε ζητήματα ανάπτυξης και εφαρμογής πολιτικών.

4. Πλάνο κάλυψης εκπαιδευτικών αναγκών & Πλάνο εμπλοκής ομάδων στόχων

Πολλές από τις ανάγκες εκπαίδευσης και κατάρτισης των φορέων, όπως αυτές αναγνωρίζονται στο Κεφάλαιο 3, είναι κοινές. Ταυτόχρονα, ενώ υπάρχει αυτή η ταύτιση, δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί μια κοινή προσέγγιση κατάρτισης εξ αιτίας του διαφορετικού γνωσιακού υπόβαθρου των επαγγελματικών φορέων που εμπλέκονται. Προς επίλυση αυτού του προβλήματος η ομάδα συγγραφής του παραδοτέου, σε συντονισμό από το Πράσινο Ταμείο, κατέγραψε εκείνες τις κατηγορίες φορέων οι οποίες θα αρκестούν σε ένα γενικό εκπαιδευτικό πακέτο ή αν θα είναι απαραίτητο να αναπτυχθεί ειδικό πακέτο κατάρτισης που να είναι προσαρμοσμένο στις ανάγκες των φορέων. Στον επόμενο πίνακα απεικονίζονται για κάθε κατηγορία φορέα τα εκπαιδευτικά αντικείμενα για τα οποία θα αναπτυχθούν ειδικά εκπαιδευτικά πακέτα και για τα οποία θα αναπτυχθούν γενικά εκπαιδευτικά πακέτα.

Πίνακας 23 Εξειδικευμένα και γενικά εκπαιδευτικά πακέτα που θα αναπτυχθούν για τις κατηγορίες των φορέων.

Κατηγορία φορέα	Εκπαιδευτικό αντικείμενο εξειδικευμένης μορφής ⁴⁶	Εκπαιδευτικό αντικείμενο γενικής μορφής ⁴⁶
Φορείς κεντρικής διοίκησης	3, 15	1, 2, 6, 7, 8, 13, 14, 18, 20
Φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης	5, 13, 15	3, 4, 6, 7
Φορείς διαχείρισης αποβλήτων	3, 4	1, 2, 7, 13
Συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης	4, 5, 11, 16	1, 2, 3, 6, 9, 10
Κλαδικοί - παραγωγικοί φορείς	4, 12	1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 19
Αγροτικός κλάδος	2, 4, 17	1, 5, 8, 12
Βιομηχανικός κλάδος (συμπ. Κλάδος ανακύκλωσης)+ΣΕΒ+ΟΚΕ+ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ	4	1,3,6,7
Κλάδος ενέργειας	19	10
Τουριστικός κλάδος	5, 6, 9, 17	1,7
Κλάδος εστίασης	?	?
Προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση	?	?
Φορείς μεταφορών	2	1,3,4,6
Φορείς λιμένων/ μαρινών	7	5,8
Φορείς ύδρευσης & αποχέτευσης	4	1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 21
Εμπορικοί φορείς	?	?
Φορείς καταναλωτών	?	?
Ασφαλιστικοί/ χρηματοπιστωτικοί φορείς	1	3, 4, 6, 10, 11, 12, 14, 18, 20

⁴⁶ Οι αριθμοί της στήλης αντιστοιχούν στον α/α του κάθε εκπαιδευτικού αντικειμένου (βλ. Πίνακας 24)

Επιστημονικοί/ ερευνητικοί φορείς	3, 5, 15	1, 2, 6, 9, 11, 12, 13, 14, 17, 18
Φορείς εκπαίδευσης	?	?
ΜΚΟ	?	?

Τα αντικείμενα κατάρτισης με τον αριθμό προτιμήσεων που έλαβαν από όλες τις κατηγορίες φορέων παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 24 Αριθμός προτιμήσεων ανά αντικείμενο κατάρτισης.

α/ α	ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ // ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΦΟΡΕΩΝ	Αριθμός προτιμήσεω ν
1	Συμβουλευτική υποστήριξη	15
2	Δυνατότητες ανάπτυξης συνεργασιών	14
3	Θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο	13
4	Δυνατότητες ανακύκλωσης/ανάκτησης αποβλήτων	13
5	Εφαρμογή δράσεων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων	12
6	Επιχειρηματικά μοντέλα σχετικά με την κυκλική οικονομία	11
7	Χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων	10
8	Καινοτόμες βιώσιμες επενδύσεις και κυκλική οικονομία	10
9	Αξιοποίηση οικονομικών κινήτρων	7
10	Δυνατότητες βιομηχανικής συμβίωσης	6
11	Αγορά (market) δευτερογενών υλικών	6
12	Πιστοποίηση / σήμανση προϊόντων που σχετίζονται με την κυκλική οικονομία	6
13	Διοικητικές αρμοδιότητες και ρόλοι εμπλεκόμενων αρχών	5
14	Υιοθέτηση τεχνολογιών στη βάση των αρχών της κυκλικής οικονομίας	5
15	Πράσινες/βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις	5
16	Επανασχεδιασμός προϊόντων/ ecodesign	5
17	Διαχείριση, επεξεργασία και επαναχρησιμοποίηση νερού	5
18	Αγορά (market) προϊόντων από “δεύτερο χέρι” / προϊόντων από ανακυκλωμένα υλικά	4
19	Δυνατότητες ενεργειακής ανάκτησης αποβλήτων/δευτερογενών καυσίμων	3
20	Δυνατότητες συνεργατικής οικονομίας ή/και οικονομίας διαμοιρασμού	2
21	Εφαρμογή βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών	1

4.1. Ομαδοποίηση συμμετεχόντων

Οι φορείς παρουσιάζουν σε πολλές περιπτώσεις ομοιότητες που αφορούν είτε στο αντικείμενο εργασίας τους είτε στο πεδίο. Ο τρόπος με τον οποίο θα διεξαχθούν τα εργαστήρια κατάρτισης στις περιφέρειες της χώρας, τα ιδιαίτερα οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά της κάθε περιφέρειας σε συνδυασμό με την παραπάνω διαπίστωση, οδήγησαν στην απόφαση για διεξαγωγή εργαστηρίων, ταυτόχρονα σε ομάδες που θα έχουν κοινά χαρακτηριστικά και θα εξυπηρετούνται από κοινά αντικείμενα κατάρτισης. Για παράδειγμα, ο κλάδος της σίτισης με τον κλάδο της φιλοξενίας παρουσιάζουν μεγάλες ομοιότητες και κρίνεται σκόπιμο να αποτελέσουν κοινή ομάδα κατάρτισης. Αυτή η μεθοδολογία και η τελική επιλογή των κοινών ομάδων που θα καταρτιστούν και ανά περιφέρεια, θα αναλυθεί και θα οριστικοποιηθεί στο παραδοτέο C7.D1 που αφορά στη Στρατηγική εργαστηρίων οικοδόμησης δυναμικού.

4.2. Επιλογή συμμετεχόντων

Η κατάρτιση για τη μετάβαση στην Κυκλική Οικονομία αποτελεί ένα τεράστιο έργο που πρέπει να πραγματοποιηθεί μέσα από το σύνολο των φορέων επαγγελματικής κατάρτισης της χώρας, με πόρους που αφορούν στην ενδυνάμωση και εξέλιξη του ανθρώπινου δυναμικού από τα σχετικά ταμεία της ΕΕ. Ο λόγος που καθιστά το έργο μεγάλο είναι το γεγονός ότι η Κυκλική Οικονομία διαπερνά οριζοντίων πάρα πολλούς παραγωγικούς και οικονομικούς φορείς μιας χώρας και συνεπώς ο αριθμός των καταρτιζομένων είναι πολύ μεγάλος.

Το έργο LIFE-IP CEI-Greece θα επιδιώξει να πραγματοποιήσει με τις στοχευμένες δράσεις οικοδόμησης δυναμικού που θα υλοποιήσει, την κατάρτιση επαγγελματιών που έχουν τη δυνατότητα να μεταλαμπαδεύσουν τη γνώση τους στους υπόλοιπους επαγγελματίες του κλάδου τους. Με άλλα λόγια μπορούν να λειτουργήσουν σαν «πολλαπλασιαστές». Για αυτόν τον λόγο, το έργο δεν επιλέγει ως προτεραιότητα να καταρτίσει τον απλό επαγγελματία, αλλά τον κλαδικό εκπρόσωπο. Το εκπαιδευτικό υλικό και οι μέθοδοι που θα χρησιμοποιηθούν, παραπέμπουν ευθέως σε μια διαδικασία εκπαίδευσης εκπαιδευτών. Οι κλαδικοί εκπρόσωποι, μέσα από τις επικοινωνίες, τις εκδηλώσεις και τις εσωτερικές διεργασίες των φορέων τους οποίους εκπροσωπούν, θα έχουν τη δυνατότητα να μεταδώσουν στα μέλη τους τις πληροφορίες με τρόπο κατανοητό, μιλώντας 'την ίδια γλώσσα' με τους συναδέλφους τους, μεγιστοποιώντας κατ' αυτό τον τρόπο τον αναμενόμενο αντίκτυπο της δράσης. Φυσικά, δεν θα αποκλειστούν από τα εργαστήρια οικοδόμησης δυναμικού και οι απλοί επαγγελματίες των κλάδων.

4.3. Εκπαιδευτικές μέθοδοι

Η εκπαιδευτική διαδικασία την οποία προτίθεται να ακολουθήσει το έργο, θα στηριχθεί στις αρχές της εκπαίδευσης και κατάρτισης ενηλίκων, όπως αυτές αποτυπώνονται σε σχετικά επίσημα συγγράμματα (βλ. Κόκκος, Α. (2003). Κεφάλαιο 5: Εκπαιδευτικές τεχνικές. Εκπαιδευτικό Υλικό Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών ΣΕΚ. Τόμος Ι. Αθήνα: ΕΚΕΠΙΣ).

Ο κάθε εταίρος του έργου που θα αναλάβει να προετοιμάσει το εκπαιδευτικό υλικό για κάποιες κατηγορίες φορέων, θα έχει στη διάθεσή του μια 'εργαλειοθήκη' από εκπαιδευτικές μεθόδους για να επιλέξει. Οι διαθέσιμες μέθοδοι παρατίθενται στην ακόλουθη λίστα:

- Εισήγηση
- Εμπλουτισμένη εισήγηση
- Ερωτήσεις – Απαντήσεις
- Συζήτηση
- Καταιγισμός ιδεών
- Ασκήσεις
- Επίδειξη
- Ομάδες εργασίας
- Μελέτη περίπτωσης
- Παιχνίδι ρόλων
- Προσομοίωση
- Λύση προβλήματος
- Αυτοκατευθυνόμενη μάθηση
- Συνέντευξη από ειδικό
- Εκπαιδευτική επίσκεψη

Στη συνέχεια παρατίθενται λίγα λόγια για κάθε εκπαιδευτική μέθοδο.

4.3.1. Εισήγηση

Η εισήγηση αποτελεί την ανάλυση ενός ζητήματος από τον εισηγητή, τον άνθρωπο δηλαδή που αναλύει το ζήτημα. Η εισήγηση στηρίζεται σχεδόν αποκλειστικά στον προφορικό λόγο. Η τεχνική αυτή αφενός παρουσιάζει ορισμένα πλεονεκτήματα, αφετέρου δεν μπορεί να παραγνωριστεί το γεγονός ότι συχνά οι εκπαιδευόμενοι - τουλάχιστον στην αρχή ενός προγράμματος - αναμένουν να διδαχθούν με αυτόν τον τρόπο. Κάποια από τα πλεονεκτήματα αυτής της μεθόδου είναι:

- καθιστά δυνατή τη μετάδοση γνώσεων σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα,

- η προετοιμασία και πραγματοποίησή της είναι σε γενικές γραμμές ευκολότερη από άλλες εναλλακτικές εκπαιδευτικές τεχνικές,
- δεν απαιτεί κατάλληλη παιδαγωγική κατάρτιση,
- η αφηγηματική τεχνική αποτελεί συχνά προσδοκία και προτίμηση των ενήλικων εκπαιδευόμενων.

Επειδή όμως έχει αποδειχθεί ότι είναι η λιγότερο αποδοτική από άποψη αφομοίωσης του γνωστικού αντικείμενου από τους εκπαιδευόμενους, προτείνονται τα ακόλουθα:

- Να χρησιμοποιείται η εισήγηση με φειδώ, μόνο όπου απαιτείται, ανάλογα με το γνωστικό αντικείμενο, τα χαρακτηριστικά των εκπαιδευόμενων, το μαθησιακό κλίμα.
- Να εφαρμόζεται σύμφωνα με κατάλληλες προδιαγραφές, ώστε να γίνεται ενδιαφέρουσα και αποτελεσματική.
- Να εμπλουτίζεται και να συνδυάζεται με άλλες εκπαιδευτικές τεχνικές που προωθούν την ενεργητική συμμετοχή.
- Δεν πρέπει να ξεπερνά τα 20 λεπτά.
- Ο εκπαιδευτής πρέπει να φροντίζει να διατηρείται το ενδιαφέρον των εκπαιδευόμενων.
- Η εισήγηση πρέπει να είναι διαρθρωμένη σε τρία μέρη (Εισαγωγή 2'- 4', Κύριο Μέρος 13'- 16', Επίλογος 2'- 3').

4.3.2. Εμπλουτισμένη εισήγηση

Η υποκατάσταση της εισήγησης με εναλλακτικές εκπαιδευτικές τεχνικές προϋποθέτει ότι ο εκπαιδευτής διαθέτει εμπειρία και ικανότητα. Δεν προσφέρονται όλα τα γνωστικά αντικείμενα για την εφαρμογή μιας τέτοιας εκπαιδευτικής στρατηγικής. Όμως τις περισσότερες φορές είναι δυνατή η υποκατάσταση σε κάποιο βαθμό της εισήγησης με ενεργητικές τεχνικές και αυτή η στρατηγική μπορεί να οδηγήσει σε θετικά αποτελέσματα. Είναι σκόπιμο κάθε εκπαιδευτής να επιστρατεύει τις γνώσεις του, τη δημιουργικότητά του, αλλά και τη θέλησή του, προκειμένου να αξιοποιεί τις εν λόγω τεχνικές. Το μέλημα αυτό είναι κρίσιμης σημασίας, δεδομένου ότι μια σειρά από αντίρροπους παράγοντες ωθούν τον εκπαιδευτή να προσχωρεί στην κυρίαρχη πρακτική της κάθετης μεταβίβασης γνώσεων.

4.3.3. Ερωτήσεις – Απαντήσεις

Ο πιο απλός και πρακτικός τρόπος για να αποφύγει ο εκπαιδευτής το μονόλογο της εισήγησης είναι να θέτει ερωτήσεις στους εκπαιδευόμενους, να καταγράφει τις απαντήσεις τους και στη συνέχεια να προβαίνει σε συμπληρώσεις ή διορθώσεις και σύνθεση των απόψεων/ανακεφαλαίωση.

Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνονται τα εξής:

- Οι εκπαιδευόμενοι υποκινούνται να πουν τη γνώμη τους, να σκεφτούν αυτοδύναμα. Επίσης ανακαλύπτουν μόνοι τους διάφορες πτυχές του μελετώμενου ζητήματος. Έτσι προωθείται η αυτενέργεια και η ενεργητική εμπλοκή τους στη μαθησιακή διεργασία.
- Ταυτόχρονα μαθαίνουν να εκφράζονται, να διατυπώνουν τις σκέψεις τους, να αξιοποιούν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους, με αποτέλεσμα να αυξάνεται η αυτοεκτίμηση και η αυτοπεποίθησή τους.
- Κάθε εκπαιδευόμενος κάνει γνωστές στους άλλους τις απόψεις του, μαθαίνει ο ένας από τον άλλο, οικοδομείται πνεύμα ομάδας.
- Καθένας μπορεί να θέσει τα ερωτήματα και τα ζητήματα που τον απασχολούν.
- Εκφράζονται ποικίλες απόψεις. Έτσι αποδεικνύεται ότι είναι φυσικό να υπάρχουν διαφορετικές οπτικές, ωστόσο μπορεί να γίνεται σύνθεσή τους και να αξιοποιούνται οι διαφορές, εφόσον αυτές εμπλουτίζουν τον κοινό προβληματισμό.
- Ο εκπαιδευτής έχει τη δυνατότητα να διαπιστώνει τις μαθησιακές ανάγκες και δυνατότητες της ομάδας και να αναθεωρεί, εάν χρειάζεται, την τακτική του.

Ο εκπαιδευτής ωστόσο δεν είναι ο μόνος που θέτει ερωτήσεις. Είναι ιδιαίτερα σκόπιμο να ενθαρρύνει τους εκπαιδευομένους να θέτουν και αυτοί ερωτήσεις, είτε προς εκείνον είτε προς τους συνεκπαιδευομένους τους.

Ο εκπαιδευτής πρέπει να προσέξει τα εξής:

- Οι ερωτήσεις να είναι διατυπωμένες με σαφήνεια και με ύψος απλό και λιτό.
- Οι ερωτήσεις να απευθύνονται σε όλους. Δεν είναι σκόπιμο να απαντούν όλοι «με τη σειρά». Δεν προσέχουν τη συζήτηση και ο καθένας προετοιμάζεται για τη δική του παρέμβαση.
- Όταν οι συμμετέχοντες δεν απαντούν αμέσως σε μια ερώτηση, να μη βιάζεται να απαντήσει ο ίδιος ο εκπαιδευτής.
- Οι ερωτήσεις να αντιστοιχούν στις δυνατότητες των συμμετεχόντων, δηλαδή εκείνοι να μπορούν έως ένα βαθμό να τις απαντήσουν. Από την άλλη, οι ερωτήσεις να δίνουν εναύσματα για σκέψη και να μη ζητείται να απαντηθούν με ένα απλό «ναι» ή «όχι».
- Οι ερωτήσεις να μην είναι ενοχλητικές, ούτε να κάνουν τους εκπαιδευομένους να νιώθουν ότι αμφισβητούνται ή μειώνονται.
- Οι ερωτήσεις να συνοδεύονται, όπου είναι δυνατόν, από βοηθητικά μέσα (σχήματα, εικόνες, ντοκουμέντα κ.ά.), ώστε να γίνονται περισσότερο ενδιαφέρουσες. Επίσης είναι σκόπιμο ο εκπαιδευτής να καταγράφει τις

απαντήσεις των εκπαιδευομένων στον πίνακα ή σε μια διαφάνεια που προβάλλεται στο διαφανοσκόπιο.

- Τέλος, στην περίπτωση που οι εκπαιδευόμενοι θέσουν κάποια ερώτηση, στην οποία ο εκπαιδευτής αδυνατεί να απαντήσει, να μη διστάσει να το παραδεχτεί, αρκεί ταυτόχρονα να υποσχεθεί ότι θα διερευνήσει το ζήτημα και θα τοποθετηθεί σε μια προσεχή συνάντηση.

4.3.4. Συζήτηση

Η συζήτηση αποτελεί εκπαιδευτική τεχνική που είναι συγγενική προς την τεχνική των ερωτήσεων - απαντήσεων. Και οι δύο τεχνικές αποσκοπούν στο να συντελεστεί η μάθηση μέσω του διαλόγου εκπαιδευτή-εκπαιδευομένων ή των εκπαιδευομένων μεταξύ τους. Η διαφορά έγκειται στο εξής: Οι ερωτήσεις-απαντήσεις εξετάζουν ένα ζήτημα λιγότερο συστηματικά από ό,τι η συζήτηση. Οι ερωτήσεις που τίθενται είναι περιορισμένου αριθμού και δεν απαιτούν σε βάθος προετοιμασία από την πλευρά του εκπαιδευτή. Συχνά τίθενται και αυθόρμητα, με μορφή αυτοσχεδιασμού, όταν ο εκπαιδευτής σε κάποιο σημείο της μαθησιακής διεργασίας επιχειρεί να εκμαιεύσει τις απόψεις των εκπαιδευομένων, αναζωπυρώνοντας το ενδιαφέρον τους. Αντίθετα, στόχος της συζήτησης είναι να γίνει η επεξεργασία ενός ζητήματος σε βάθος. Για να το πετύχει αυτό ο εκπαιδευτής έχει προσχεδιάσει μια επαγωγική σειρά ερωτήσεων (προφορικών ή γραπτών), με βάση τις οποίες προσεγγίζεται σταδιακά το ζήτημα.

4.3.5. Καταιγισμός ιδεών

Η τεχνική αυτή συνίσταται στην πολυεπίπεδη εξέταση ενός ζητήματος ή μιας κεντρικής έννοιας μέσω της παρακίνησης των διδασκομένων να προβούν σε ελεύθερη, αυθόρμητη έκφραση ιδεών.

Ο εκπαιδευτής ζητάει από τους εκπαιδευομένους να προτείνουν όσο περισσότερες ιδέες μπορούν σε μια ερώτηση που τους θέτει. Τους ενθαρρύνει να τις εκφράσουν με γρήγορο ρυθμό, αυθόρμητα, ο ένας μετά τον άλλον, υπό μορφή «καταιγισμού». Δεν έχει σημασία αν γνωρίζουν το θέμα. Ζητούμενο είναι να συμβάλουν στην εξέταση του ζητήματος με όποια ιδέα ή πρόταση έρχεται στο μυαλό τους, έστω και αν μοιάζει φανταστική ή απραγματοποίητη. Δεν γίνεται κριτική όσο παρουσιάζονται οι ιδέες, ωστόσο οι συμμετέχοντες θα κληθούν αργότερα να τις εξηγήσουν.

Ο εκπαιδευτής σημειώνει τις ιδέες στον πίνακα πιστά, χωρίς να υποδεικνύει τίποτα. Ύστερα εξετάζει τις γραμμένες λέξεις και τις ταξινομεί σε κατηγορίες. Στη συνέχεια, αξιοποιώντας την τεχνική των ερωτήσεων-απαντήσεων ή της συζήτησης, οδηγεί την ομάδα σε σχολιασμό των κατηγοριών που προέκυψαν. Τέλος προβαίνει σε σύνθεση όσων συζητήθηκαν.

4.3.6. Ασκήσεις

Άσκηση θεωρείται κάθε μορφή ατομικής ή συλλογικής εργασίας, η οποία πραγματοποιείται στο πλαίσιο μιας διδακτικής ενότητας και έχει στόχο να οδηγήσει τους εκπαιδευόμενους σε πράξη, που την ακολουθεί ανάλυση της αποκτηθείσας εμπειρίας, άντληση γενικών αρχών και διασύνδεση με τη θεωρία.

Η άσκηση, όταν γίνεται στο πλαίσιο μιας εκπαιδευτικής αίθουσας ή ενός εργαστηρίου, μπορεί να διαρκεί από λίγα λεπτά έως λίγες ώρες. Μπορεί επίσης να προσλάβει μεγάλη ποικιλία μορφών: επεξεργασία ενός ζητήματος, λύση ενός προβλήματος, διεξαγωγή κάποιου πειράματος, εξάσκηση στη χρήση ενός προγράμματος πληροφορικής, χειρισμός ή κατασκευή αντικειμένων υπό την επίβλεψη του εκπαιδευτή. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται στο πλήθος των ποικίλων ασκήσεων που γίνονται στη διάρκεια της θεωρητικής κατάρτισης και οι οποίες δεν μπορούν να καταταχθούν στο εννοιολογικό πλαίσιο των άλλων βασικών εκπαιδευτικών τεχνικών.

4.3.7. Επίδειξη

Μέσω της τεχνικής της επίδειξης οι εκπαιδευόμενοι μαθαίνουν, παρατηρώντας πρώτα τον εκπαιδευτή να εκτελεί ή να παρουσιάζει μια εκπαιδευτική πράξη και ύστερα επαναλαμβάνοντας οι ίδιοι, υπό την καθοδήγησή του, την πράξη που παρακολούθησαν (επισκευή μηχανήματος, συμπλήρωση εντύπου, ασκήσεις με υπολογιστή κ.ά.). Αυτή η εκπαιδευτική τεχνική είναι πολύ αποτελεσματική για την απόκτηση συγκεκριμένων πρακτικών γνώσεων και συνδυάζεται συνήθως με άλλες (εισήγηση, συζήτηση, ερωτήσεις-απαντήσεις κ.λπ.). Είναι προφανές ότι εφαρμόζεται κατεξοχήν στα προγράμματα κατάρτισης με αντικείμενο την πληροφορική και τα τεχνικά επαγγέλματα.

4.3.8. Ομάδες Εργασίας

Όταν ένας εκπαιδευτής ζητήσει από τους εκπαιδευόμενους να διαιρεθούν σε μικρές ομάδες για να κάνουν μια άσκηση οποιουδήποτε είδους ή μια συζήτηση για οποιοδήποτε ζήτημα, τότε χρησιμοποιεί την τεχνική των ομάδων εργασίας. Πρόκειται για μια εκπαιδευτική τεχνική που μπορεί να εφαρμόζεται ευέλικτα, σε συνδυασμό με άλλες τεχνικές, σε κάθε διδακτική ενότητα οποιουδήποτε προγράμματος επαγγελματικής κατάρτισης.

Στόχοι της ομαδικής εργασίας είναι: α) Στο επίπεδο των ικανοτήτων, να γίνουν οι εκπαιδευόμενοι ικανοί να επιτυγχάνουν ένα στόχο μέσα από συνέργεια. β) Στο επίπεδο των γνώσεων, να μπορούν να διακρίνουν τα αίτια που οδηγούν σε μία επιτυχή ή ανεπιτυχή συνέργεια. γ) Στο επίπεδο των στάσεων, να εκτιμήσουν τα αποτελέσματα του ομαδικού πνεύματος.

Ιδανικός αριθμός μελών σε κάθε ομάδα είναι τα πέντε άτομα. Συνήθως οι ομάδες είναι σκόπιμο να συγκροτούνται τυχαία, με μικτή σύνθεση από άποψη εμπειριών, γνώσεων, γεωγραφικής προέλευσης, φύλου κ.ά. Όσο οι ομάδες εργάζονται, ο εκπαιδευτής μεριμνά για την καλή λειτουργία τους. Τις πλησιάζει ορισμένες φορές για να δώσει διευκρινίσεις ή πρόσθετες πληροφορίες, εάν χρειάζεται, αλλά και για να παρακολουθεί την πρόοδο των εργασιών σε σχέση με το διαθέσιμο χρόνο. Τα μέλη των ομάδων παρουσιάζουν, μέσω των εκπροσώπων τους, τις απόψεις τους στην ολομέλεια και έχουν τη δυνατότητα να ακούσουν τις άλλες απόψεις, να συγκρίνουν, να εμπλουτίσουν τις σκέψεις τους από τον αλληλοσχολισμό.

4.3.9. Μελέτη περίπτωσης

Πρόκειται για μορφή σύνθετης άσκησης, η οποία έχει τα εξής ιδιαίτερα χαρακτηριστικά: Ένα πραγματικό ή υποθετικό παράδειγμα, που αντανakλά μια ευρύτερη κατάσταση, παρουσιάζεται στους εκπαιδευόμενους, με σκοπό να αναλυθεί σε βάθος και να διερευνηθούν οι λύσεις στα προβλήματα που αναδύονται.

Η εκπαιδευτική αυτή τεχνική έχει δύο πεδία εφαρμογής. Αφενός χρησιμοποιείται με στόχο να γίνει εμπέδωση και εφαρμογή των θεωρητικών γνώσεων που έχουν αποκτηθεί. Αφετέρου υιοθετείται όταν ακόμη δεν έχει ολοκληρωθεί η απόκτηση των απαιτούμενων γνώσεων και στόχος είναι να υποκινηθεί η ευρετική πορεία προς τη μάθηση. Και στις δύο εκδοχές, μέσα από την ενδελεχή διερεύνηση της «επιμέρους» περίπτωσης, εξάγονται συμπεράσματα (ή τουλάχιστον διατυπώνονται υποθέσεις) για το «όλο».

Τα στάδια που ακολουθούνται στη «μελέτη περίπτωσης» είναι τα ακόλουθα:

- Ο εκπαιδευτής επιλέγει μια περίπτωση, όσο το δυνατόν πλησιέστερη στην πραγματικότητα.
- Παρουσιάζει την προς μελέτη περίπτωση, καθώς και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται (ιστορική αναδρομή, παρούσα συγκυρία). Η παρουσίαση μπορεί να γίνει με τη μορφή προφορικού λόγου ή γραπτού κειμένου ή ταινίας ή ηχητικού αποσπάσματος.
- Ο εκπαιδευτής παρέχει διευκρινίσεις: για ποιο σκοπό μελετάται η περίπτωση, ποια αποτελέσματα αναμένονται, πώς θα επεξεργαστούν το ζήτημα οι εκπαιδευόμενοι. Απαντά σε τυχόν απορίες και εξακριβώνει αν η άσκηση έγινε κατανοητή. Δεν επηρεάζει τους εκπαιδευόμενους εκθέτοντας προσωπικές απόψεις. Ορίζει το χρόνο για την εκπόνηση της άσκησης.
- Οι εκπαιδευόμενοι εκτελούν την άσκηση. Κατά προτίμηση αυτό γίνεται σε ομάδες εργασίας, ώστε να υπάρχει αλληλεπίδραση. Χρησιμοποιούν τις πληροφορίες που

έχουν πάρει, καθώς και τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους, προκειμένου να επεξεργαστούν το ζήτημα και να καταλήξουν σε προτάσεις.

- Στη συνέχεια οι εκπαιδευόμενοι (μέσω εκπροσώπων των ομάδων) παρουσιάζουν στην ολομέλεια το προϊόν της εργασίας τους, την πορεία που ακολούθησαν, τις δυσκολίες που συνάντησαν, τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν.
- Ο εκπαιδευτής προβαίνει σε σύνθεση των βασικών σημείων που παρουσίασαν οι ομάδες, σχολιάζει, διασαφηνίζει, διατυπώνει συμπληρωματικές παρατηρήσεις. Ύστερα βοηθά στην εξαγωγή γενικών συμπερασμάτων.

4.3.10. Παιχνίδι ρόλων

Πρόκειται για την εκπαιδευτική τεχνική κατά την οποία οι εκπαιδευόμενοι υποδύονται ρόλους, που συνδέονται με μια εξεταζόμενη κατάσταση στον επαγγελματικό ή στον κοινωνικό τομέα, με στόχο μέσα από το βίωμα να κατανοήσουν βαθύτερα τόσο την κατάσταση όσο και τις αντιδράσεις τους σε αυτήν. Το παιχνίδι ρόλων εφαρμόζεται κυρίως όταν επιδιώκεται η ανάλυση προβληματικών ή συγκρουσιακών καταστάσεων, που αφορούν τις ικανότητες, τις στάσεις, την επικοινωνία, τη συμπεριφορά.

4.3.11. Προσομοίωση

Η προσομοίωση είναι μια μεγάλη άσκηση, κατά την οποία οι εκπαιδευόμενοι συμμετέχουν νοητά στην αναπαράσταση μιας κατάστασης που ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Καλούνται να αντιληφθούν πώς θα σκέφτονταν και θα συμπεριφέρονταν ορισμένα πρόσωπα μέσα σε συγκεκριμένες συνθήκες (επιχειρηματίες, εργαζόμενοι, πελάτες, πολίτες, μηχανικοί κ.ά.) και να αντιδράσουν όπως αυτά, σαν να αντιμετώπιζαν τις ίδιες καταστάσεις. Με αυτή τη διείσδυση στη νοητή πραγματικότητα επιδιώκεται να γίνουν οι εκπαιδευόμενοι ικανοί να αντιλαμβάνονται βαθύτερα τις διάφορες πλευρές της και να μπορούν να συμπεριφέρονται αποτελεσματικά σε παρόμοιες περιστάσεις. Συνεπώς η προσομοίωση είναι μια εκπαιδευτική τεχνική που μοιάζει με το παιχνίδι ρόλων, με τη διαφορά ότι οι εκπαιδευόμενοι δεν καλούνται να δράσουν κατά θεατρικό τρόπο, αλλά να καταλάβουν πώς (πρέπει να) συμπεριφέρονται οι εμπλεκόμενοι σε αυτή την κατάσταση.

Είναι προφανές ότι με την άσκηση αυτή οι συμμετέχοντες αντιλαμβάνονται σε βάθος τις αμοιβαίες επιπτώσεις που έχει η συμπεριφορά καθενός στη συμπεριφορά των άλλων. Αντιλαμβάνονται σε ποια ακριβώς σημεία και για ποιους λόγους επιδεινώθηκε ή βελτιώθηκε η επικοινωνιακή σχέση. Και είναι αναμενόμενο να κάνουν αναγωγές σε πραγματικές καταστάσεις που αντιμετωπίζουν ή έχουν αντιμετωπίσει, με αποτέλεσμα να αναπτυχθεί η ικανότητά τους να αντιλαμβάνονται τη θέση των άλλων, να μετασχηματίζουν δημιουργικά τη δική τους, να συνθέτουν απόψεις, να βρίσκουν σημεία

συνεννόησης, εν τέλει να συνεργάζονται αποτελεσματικά. Έτσι οι «νικητές» και οι «νικημένοι» της άσκησης αντιλαμβάνονται ότι ωφελήθηκαν το ίδιο από αυτήν.

4.3.12. Λύση Προβλήματος

Η τεχνική αυτή ουσιαστικά αποτελεί μια εκτεταμένη μελέτη περίπτωσης. Ενδείκνυται να συνδυάζεται και με την προσομοίωση και με άλλες ενεργητικές εκπαιδευτικές τεχνικές. Ωστόσο η ειδοποιός διαφορά αυτής της τεχνικής είναι ότι επικεντρώνεται στην παρουσίαση ενός πραγματικού ή υποθετικού προβλήματος που ενδιαφέρει άμεσα τους εκπαιδευόμενους, τους εμπλέκει στην ανάλυσή του και στην αναζήτηση λύσεων και τέλος τους ωθεί να επεξεργαστούν τρόπους εφαρμογής της λύσης που επέλεξαν.

Η λύση του προβλήματος ακολουθεί τα εξής ενδεικτικά **στάδια**:

1. Παρουσίαση του προβλήματος.
2. Μελέτη του προβλήματος και αναζήτηση λύσεων.
3. Συζήτηση του προβλήματος (περαιτέρω κριτική ανάλυση, εμβάθυνση στις αιτίες του, αναζήτηση ωριμότερων εναλλακτικών λύσεων).
4. Προτάσεις και συμπεράσματα (επιλογή τελικής λύσης, επεξεργασία τρόπων εφαρμογής της).

4.3.13. Αυτοκατευθυνόμενη Μάθηση

Πρόκειται για την εκπαιδευτική τεχνική, σύμφωνα με την οποία η μάθηση πηγάζει σε καθοριστικό βαθμό από τις ενέργειες των ίδιων των εκπαιδευόμενων, προέρχεται από την απευθείας επαφή τους με τις μαθησιακές πηγές. Οι συμμετέχοντες προχωρούν βαθμιαία στην κατανόηση του μαθησιακού αντικειμένου, βασιζόμενοι στις δυνάμεις τους. Ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι να δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες και να δίνει τις οδηγίες. Με αυτό τον τρόπο αυξάνεται κατακόρυφα η ικανότητα των συμμετεχόντων να «μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν» και ενισχύεται η αυτοπεποίθηση και η υπευθυνότητά τους στην πορεία της μάθησης. Βασικές προϋποθέσεις για την επιτυχία του εγχειρήματος είναι η σθεναρή δέσμευση των συμμετεχόντων σε ό,τι αφορά την επίτευξη του μαθησιακού στόχου και η εμπιστοσύνη στις δυνάμεις τους.

Η τεχνική της αυτοκατευθυνόμενης μάθησης είναι δυνατόν να εφαρμόζεται, για ορισμένο χρονικό διάστημα, στο πλαίσιο οποιουδήποτε προγράμματος εκπαίδευσης ή κατάρτισης.

4.3.14. Συνέντευξη από Ειδικό

Πηγές της μάθησης δεν αποτελούν μόνο όσα γνωρίζουν και δημιουργούν ο εκπαιδευτής και οι εκπαιδευόμενοι ή όσα περιέχουν οι διάφορες μορφές του διδακτικού υλικού. Πηγή

μάθησης μπορεί εξίσου να είναι κάποιος ειδικός ή ένα έμπειρο πρόσωπο που προσκαλείται στο πρόγραμμα εκπαίδευσης/κατάρτισης, με στόχο να μεταφέρει την εμπειρία του στους εκπαιδευόμενους. Στην περίπτωση αυτή χρησιμοποιείται η εκπαιδευτική τεχνική «συνέντευξη από ειδικό».

4.3.15. Εκπαιδευτική Επίσκεψη

Μια ακόμη πηγή μάθησης, πέρα από τον εκπαιδευτή, τους εκπαιδευόμενους και το διδακτικό υλικό, είναι η άντληση εμπειρίας από έναν εργασιακό ή άλλο χώρο που επισκέπτονται οι εκπαιδευόμενοι. Το πλεονέκτημα αυτής της τεχνικής είναι ότι οι συμμετέχοντες έχουν τη δυνατότητα να παρατηρήσουν καταστάσεις, λειτουργίες και εφαρμογές που δεν μπορούν να αναπαρασταθούν εύκολα μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας.

4.4. Συμβουλευτική

Η συμβουλευτική είναι η κορυφαία επιλογή όλων των κλάδων, σύμφωνα με τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου. Επειδή σαν αντικείμενο δεν ανήκει στο πεδίο της κατάρτισης ή της εκπαίδευσης, ενώ παράλληλα παραμένει εκπεφρασμένη ανάγκη των ενδιαφερόμενων μερών, στο πλαίσιο των σεμιναρίων εκπαίδευσης και κατάρτισης θα πραγματοποιηθούν συναντήσεις τύπου Speed Networking σύμφωνα με το μοντέλο της ομάδας.

4.4.1. Speed networking and Speed mentoring

Η δικτύωση ταχύτητας αναφέρεται συχνά ως παράγωγο των ραντεβού ταχύτητας. Η δικτύωση ταχύτητας συνδυάζει το ραντεβού ταχύτητας με την επιχειρηματική δικτύωση. Αν και οι τεχνικές για το ραντεβού ταχύτητας και τη δικτύωση ταχύτητας μπορεί να είναι παρόμοιες - οι συμμετέχοντες συνδυάζονται ή ομαδοποιούνται για τους σκοπούς της γνωριμίας - οι πρακτικές διαφέρουν στους τελικούς στόχους τους. Οι συμμετέχοντες στα ραντεβού ταχύτητας προσπαθούν να περιορίσουν τις επιλογές τους εξαλείφοντας το ακατάλληλο. Αντίθετα, οι συμμετέχοντες στη δικτύωση ταχύτητας προσπαθούν να διευρύνουν τις γνωριμίες τους αυξάνοντας την έκθεσή τους.

Η δικτύωση ταχύτητας βασίζεται σε τρία μοντέλα:

1. Γύρος Robin - συνάντηση τυχαίων συμμετεχόντων ένας προς έναν διαδοχικά.
2. Γύρος σταθμού - συνάντηση συγκεκριμένων συμμετεχόντων με βάση τις δεδηλωμένες επιλογές τους.
3. Ομαδική συνάντηση - συνάντηση με μια προεπιλεγμένη ομάδα.

Οι περισσότερες εκδηλώσεις δικτύωσης ταχύτητας ξεκινούν σε μια ανοιχτή αίθουσα για τους συμμετέχοντες να ανακατευτούν. Στη συνέχεια, ο οικοδεσπότης εξηγεί τη δομή της εκδήλωσης. Ο συντονιστής θα θέσει χρονικά όρια στις αλληλεπιδράσεις των συμμετεχόντων, λέγοντάς τους πότε έχουν λήξει τα χρονικά διαστήματα. Εάν η εκδήλωση απαιτεί από τους συμμετέχοντες να μετακινηθούν σε προκαθορισμένους πίνακες ή ομάδες, ο συντονιστής το διευκολύνει.

Στην καθοδήγηση ταχύτητας, ο στόχος είναι να διευκολυνθούν οι κατάλληλες σχέσεις μεταξύ καθοδηγούμενων και καθοδηγητών. Οι συνεδρίες καθοδήγησης ταχύτητας είναι συνήθως μια σειρά σύντομων, εστιασμένων συζητήσεων πάνω με συγκεκριμένες ερωτήσεις. Η καθοδήγηση ταχύτητας είναι αποτελεσματική επειδή ο καθοδηγούμενος βιώνει διάφορες αλληλεπιδράσεις με υποψήφιους μέντορες σε σύντομο χρονικό διάστημα. Αυτό μεγιστοποιεί την ευκαιρία να βρεθεί ένας κατάλληλος μέντορας.

Στα σεμινάρια μπορεί να γίνει χρήση των παραπάνω μεθόδων ή συνδυασμός τους, ανάλογα με το κοινό που θα είναι παρόν, ώστε να μπορέσουν οι συμμετέχοντες να έρθουν σε επαφή με τα εξειδικευμένα μέλη του έργου και να συζητήσουν θέματα της κυκλικής οικονομίας για τα οποία χρειάζονται περισσότερες πληροφορίες ή καθοδήγηση.

4.5. Εμπλοκή ενδιαφερόμενων μερών

Με την αξιοποίηση των παραπάνω εκπαιδευτικών μεθόδων, το έργο σκοπεύει να εμπλέξει πιο ενεργά τα ενδιαφερόμενα μέρη, τόσο σε γνωσιακό επίπεδο όσο και σε πρακτικό επίπεδο, με την εφαρμογή της κυκλικής οικονομίας. Η διαμόρφωση του περιεχομένου κάθε σεμιναρίου σύμφωνα με τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων, ιδιαίτερα σε συνδυασμό με την παρουσίαση καλών πρακτικών και παραδειγμάτων τα οποία οι εκπαιδευόμενοι κατανοούν ή/και ταυτίζονται με την επαγγελματική τους πραγματικότητα, εκτιμάται ότι θα τους ωθήσει αφενός στην καλύτερη κατανόηση του αντικείμενου, αφετέρου στην ευκολότερη διάδοση της πληροφορίας στα ομότιμα μέλη των φορέων τους οποίους εκπροσωπούν. Για την βέλτιστη διαμόρφωση του περιεχομένου των σεμιναρίων, οι εταίροι που ενεπλάκησαν στην δράση και αποτίμησαν τις εκπαιδευτικές ανάγκες συγκεκριμένων κλάδων, κλήθηκαν να εκτιμήσουν την ανάγκη δημιουργίας εξειδικευμένου εκπαιδευτικού υλικού για κάποιες κατηγορίες ή τη δημιουργία γενικών εκπαιδευτικών πακέτων. Αυτό έγινε επειδή ορισμένοι κλάδοι, εξαιτίας των υποχρεώσεών τους, χρειάζονται κατάρτιση σε πιο εξειδικευμένα θέματα, τα οποία σε άλλους κλάδους δεν έχουν ιδιαίτερη σημασία. Για παράδειγμα οι 'Φορείς διαχείρισης αποβλήτων' χρειάζονται ειδική κατάρτιση στο αντικείμενο του 'Θεσμικού

και νομοθετικού πλαισίου' σε αντίθεση με τον κλάδο της εστίασης και αντίστοιχα οι 'Φορείς διαχείρισης αποβλήτων' χρειάζονται μια γενικού τύπου κατάρτιση για το αντικείμενο 'Δυνατότητες ανάπτυξης συνεργασιών' σε αντίθεση με τον 'Αγροτικό κλάδο'. Αναλυτικότερα, οι επιλογές που έγιναν αναφορικά με το είδος των εκπαιδευτικών πακέτων που θα αναπτυχθούν, φαίνονται στον Πίνακα 25 του Παράρτημα Ι. Στον Πίνακα 26 παρατίθεται ένα υπόδειγμα εκπαιδευτικού σεναρίου που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη διενέργεια των σεμιναρίων από τους εταίρους του έργου, το οποίο θα είναι διαθέσιμο και σε μορφή υπολογιστικού φύλλου.

Η εμπλοκή των ενδιαφερόμενων μερών, πέραν της εκπαιδευτικής διαδικασίας, θα επιτευχθεί και με τις ακόλουθες επικοινωνιακές δράσεις:

- Εξαγγελία των σεμιναρίων κατάρτισης για την ΚΟ μέσα από:
 - αναρτήσεις σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης του έργου και των εταίρων,
 - ιστοσελίδα του έργου και των εταίρων,
 - ιστοσελίδες των κατά τόπους δημοτικών και περιφερειακών αρχών,
 - δελτία τύπου,
 - στοχευμένες προσκλήσεις μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email)/ τηλεφώνου σε τοπικούς κλαδικούς φορείς,
 - εξασφάλιση παρουσίας της δράσης σε θεματικές εκθέσεις/εκδηλώσεις π.χ. AGROTICA, PHILOXENIA, FOOD EXPO, Build Expo Greece, Ετήσιο Τακτικό Συνέδριο της ΚΕΔΕ, Athens Fashion Trade Show, Ετήσιο Συνέδριο της ΕΕΔΣΑ κ.α.

Παράρτημα Ι

Πίνακας 25 Καθορισμός ειδικών και γενικών εκπαιδευτικών πακέτων κατάρτισης ανά θεματικό αντικείμενο και κατηγορία φορέων.

	ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ // ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΦΟΡΕΩΝ	Φορείς κεντρικής διοίκησης	Φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης	Φορείς διαχείρισης αποβλήτων	Συστήματα επαγγελματικής αξιολόγησης	Κλαδικοί - παράγωγοί φορείς	Αγροτικοί κλάδοι	Βιομηχανικοί κλάδοι (συμπ. κλάδοι ανακύκλωσης) +ΣΕΒ + ΟΚΕ +ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ	Κλάδοι ενέργειας	Κατασκευαστικοί κλάδοι	Μεταλλευτικοί κλάδοι	Τουριστικοί κλάδοι	Κλάδοι εστίασης	Προτομασία επαγγελματικού χροισιμοποίησης	Επιμελητήρια	Φορείς μεταφορών	Φορείς λιμένων/μαρινών	Φορείς ύδρευσης & αποχέτευσης	Εμπορικοί φορείς	Φορείς καταναλωτών	Ασφαλιστικοί / Χρηματοοικονομικά οργανισμοί	Επιστημονικοί / Ερευνητικοί φορείς	Ιδρύματα πολιτιστικής κήψης	Φορείς εκπαιδευσης	ΜΚΟ	Κόμματα	Καταμετρήση		
1	Συμβουλευτική υποστήριξη	Γ		Γ	Γ	Γ	Γ	Γ				Γ	Γ	Γ		Γ		Γ	Γ	Γ	Ε	Γ						25	
2	Δυνατότητες ανάπτυξης συνεργασιών	Γ		Γ	Γ	Γ	Ε			Γ	Γ		Γ	Γ	Γ	Ε		Γ	Γ			Γ				Γ			25
3	Θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο	Ε	Γ	Ε	Γ	Γ		Γ					Γ	Γ		Γ		Γ	Γ		Γ	Ε			Γ	Γ			25
4	Δυνατότητες ανακύκλωσης /ανάκτησης αποβλήτων		Γ	Ε	Ε	Ε	Ε	Ε								Γ		Ε	Γ	Γ	Γ				Γ	Γ			25
5	Εφαρμογή δράσεων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων		Ε		Ε	Γ	Γ				Γ	Ε	Γ				Γ			Γ		Ε			Γ	Γ			25
6	Επιχειρηματικά μοντέλα σχετικά με την κυκλική οικονομία	Γ	Γ		Γ	Γ		Γ				Ε				Γ		Γ	Γ		Γ	Γ							25
7	Χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων	Γ	Γ	Γ				Γ				Γ	Γ	Γ			Ε	Γ	Γ										25
8	Καινοτόμες βιώσιμες επενδύσεις και κυκλική οικονομία	Γ				Γ	Γ								Γ		Γ	Γ	Γ	Γ					Γ	Γ			25

[illegible]

Πίνακας 26 Εκπαιδευτικό σενάριο - Υπόδειγμα

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΩΡΑ ΕΝΑΡΞΗΣ	10:00:00 AM	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΩΡΑ ΛΗΞΗΣ	3:55:00 PM
------------------------	-------------	----------------------	------------

Εισηγητής (Όνομα)	Θεματική ενότητα	Εκπαιδευτική τεχνική	Αρχή	Τέλος	Διάρκεια ενότητας (min)
-------------------	------------------	----------------------	------	-------	-------------------------------

	Συστάσεις – Γνωριμία ομάδας - Αυτοπαρουσίαση των εισηγητών - Αυτοπαρουσίαση των συμμετεχόντων	Συζήτηση	10:00:00 AM	10:20 AM	20
	Παρουσίαση στόχων σεμιναρίου - 1-2 διαφάνειες που παρουσιάζουν τους στόχους του σεμιναρίου - 1 διαφάνεια με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής, τις εκπαιδευτικές ανάγκες όπως προκύπτουν από τα ερωτηματολόγια και τον ειδικό χαρακτήρα του σεμιναρίου βάσει των παραπάνω	Εισήγηση	10:20:00 AM	10:35 AM	15
	Θεωρία: Παρουσίαση βασικών πληροφοριών για την ΚΟ - Οι Βασικές Αρχές - Ευρωπαϊκή στρατηγική: Ένα νέο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία - Για	Εισήγηση	10:35:00 AM	10:45 AM	10

	μια πιο καθαρή και πιο ανταγωνιστική Ευρώπη				
	Συμβουλευτική υποστήριξη - Διερεύνηση αντικειμένου με τους συμμετέχοντες - Καταγραφή συμβουλευτικών αναγκών - Παράθεση διαθέσιμων πληροφοριακών πόρων για την ΚΟ	Συζήτηση / Ερωτήσεις Απαντήσεις/ Καταιγισμός ιδεών ή άλλες τεχνικές	10:45:00 AM	11:00 AM	15
	Δυνατότητες ανάπτυξης συνεργασιών - Ανάδειξη ευκαιριών, εμποδίων, λύσεων - Παρουσίαση πλατφορμών δικτύωσης - Καταγραφή προσδοκιών	Ερωτήσεις Απαντήσεις/ Καταιγισμός ιδεών / Συζήτηση ή άλλες τεχνικές	11:00:00 AM	11:15 AM	15
	Διάλειμμα		11:15:00 AM	11:35 AM	20
	Θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο	Εισήγηση ή άλλες τεχνικές	11:35:00 AM	11:55 AM	20
	Δυνατότητες ανακύκλωσης/ανάκτησης αποβλήτων Παρουσίαση	Εισήγηση ή άλλες τεχνικές	11:55:00 AM	12:10 PM	15

	γενικού/ειδικού εκπαιδευτικού πακέτου				
	Εφαρμογή δράσεων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων Παρουσίαση γενικού/ειδικού εκπαιδευτικού πακέτου	Εισήγηση ή άλλες τεχνικές	12:10:00 PM	12:25 PM	15
	Επιχειρηματικά μοντέλα σχετικά με την κυκλική οικονομία Παρουσίαση γενικού/ειδικού εκπαιδευτικού πακέτου	Εισήγηση / Συζήτηση / Ερωτήσεις Απαντήσεις / Ομάδες εργασίας ή άλλες τεχνικές	12:25:00 PM	12:45 PM	20
	Διάλειμμα		12:45:00 PM	1:05 PM	20
	Χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων Παρουσίαση γενικού/ειδικού εκπαιδευτικού πακέτου	Εισήγηση / Συζήτηση / Ερωτήσεις Απαντήσεις ή άλλες τεχνικές	1:05:00 PM	1:25 PM	20
	Καινοτόμες βιώσιμες επενδύσεις και κυκλική οικονομία Παρουσίαση γενικού/ειδικού εκπαιδευτικού πακέτου	Εισήγηση / Συζήτηση / Ερωτήσεις Απαντήσεις / Ομάδες εργασίας	1:25:00 PM	1:45 PM	20

	Ειδική ενότητα που σχετίζεται με την περιφέρεια υλοποίησης	Εισήγηση ή άλλες τεχνικές	1:45:00 PM	2:00 PM	15
	Ειδική ενότητα που σχετίζεται με την περιφέρεια υλοποίησης	Εισήγηση ή άλλες τεχνικές	2:00:00 PM	2:15 PM	15
	Διάλειμμα/Γεύμα		2:15:00 PM	2:55 PM	40
	Ειδική ενότητα που σχετίζεται με την περιφέρεια υλοποίησης	Εισήγηση ή άλλες τεχνικές	2:55:00 PM	3:10 PM	15
	Ειδική ενότητα που σχετίζεται με την περιφέρεια υλοποίησης	Εισήγηση ή άλλες τεχνικές	3:10:00 PM	3:25 PM	15
	Ειδική ενότητα που σχετίζεται με την περιφέρεια υλοποίησης	Εισήγηση ή άλλες τεχνικές	3:25:00 PM	3:40 PM	15
	Αξιολόγηση διαδικασίας		3:40:00 PM	3:55 PM	15
			3:55:00 PM	3:55 PM	